

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEJEL - IZDRUŽITE SE

Danes na
5. strani:

DOBER
ZASLUŽEK
ZA DOBRO
DELO

Četrtek, 17. septembra 1964
Št. 36, leto XXII

JE DECENTRALIZACIJA SAMOUPRAVLJANJA NA ŽELEZNICAH RES NESMISEL?

KJE SO OVIRE ZA SINHRONO POSLOVANJE ŽELEZNIC?

Različni komentarji, članki in vesti v zadnjih treh tednih, odkar je javnost obveščena o predvideni 30-milijardni izgubi Jugoslovanskih železnic, so zaradi svoje splošnosti dokaj pomanjkljivi. V vseh je sicer izražena potreba po tehnološko organizacijski enotnosti te panoge, kar je za tako zamotan in važen gospodarski organizem prav gotovo potrebno in koristno, vendar je v teh težnjah nekaj narobe. Kajti »ponovno upostavitev tehnološke in organizacijske enotnosti« pojmujemo nekateri kot upostavitev centralizma na železnicah in ne kot sodelovanje železniških kolektivov na ravni enakovrednih partnerjev z vsemi samoupravnimi pravicami.

Prav zaradi teženj zavreti decentralizacijo na železnicah, še preden se je uspela vsaj s prvimi koraki izviti iz zastarelih šablon, se mi zdi potrebno — železničarji že pisali) soočiti bralce še z nekaterimi resnicami, ki naj potrdijo, da je prav centralizem v tej panogi kriv mnogih težav, ki jih, kot pravijo v skupnosti jugoslovanskih železnic, sami ne morejo premostiti.

Resnično, železničarji sami ne morejo gospodariti bolje in tudi če bi, bi bilo brez haska. Zakaj? Zaradi centralistične organizacije, za katero nekateri trdijo, da bi ji bilo treba še bolj »stisniti vezi«.

V teh stvareh ne najdemo skupnega jezika železničarji in njihova skupnost. Prav to ustvarja pogoje, da se pojmujejo železničarji kot svet zase, železnico pa kot nekaj tujega. Tod

so poleg objektivnih pogojev (tehnična zaostalost prog, opreme, prevoznih in vlečnih zmogljivosti) tudi korenine slabosti, ki bodo letos rezultirale v 30-milijardni izgubi.

SPLOŠNA POVPREČJA NE MOREJO DATI OBJEKTIVNE OCENE

Za izboljšanje materialnega položaja železniških podjetij so gotovo potrebne temeljite organizacijske spremembe na osnovi ekonomizacije poslovanja železnic. S tem pa ni rečeno, da je treba le na pol uresničeno decentralizacijo zatreči kot »nepremišljeno eksperimentiranje«, temveč jo je nujno premišljeno oživiti in poglobiti. Z vsemi dolžnostmi naj delovni kolektivi dobijo tudi pravice, da samostojno delijo dohodek, ki so ga sami ustvarili!

Ko znova in znova poudarjamo, da je rast dohodkov treba vezati na več dela, rentabilnost in boljši poslovni uspeh delovne organizacije, to za železničarje,

izgleda, ne velja. Čistih računov o ustvarjenem in razdeljenem dohodku nimajo. Dohodek se zbira centralno (tudi izguba) in tako ga na zamotan način tudi delijo — centralno. Ne majhna, ne velika prizadevnost se jim ne pozna na žepih. Zakon o jugoslovanskih železnicah iz leta 1961 predvideva sicer decentralizacijo, vendar je še vedno v veljavi centralna delitev dohodka, ki ga vrh tega ugotavljajo šele v naslednjem letu.

Letos železničarji vedo, da za izplačilo osebnih dohodkov in letošnjem prvem polletju zmanjka približno devet milijard. Če pa bi vsak zaposleni dobil še minimalno vsoto 1500 dinarjev kot nadomestilo za povečanje življenjskih stroškov, zmanjka do konca leta nadaljnjih pet milijard. Čitali so vest beograjskega Tanjuga, da se je bolj kot promet na železnici povečal nered, da so v juliju bile zamude potniških vlakov za 20,7 odstotkov, tovornih pa za 34,7 odstotkov večje kakor lani v juliju in da so temu krivi subjektivni vzroki, kajti objektivni — nizki osebni dohodki — po splošnih podatkih odpadejo. Podatki Zveznega zavoda za statistiko namreč kažejo, da so znašali povprečni mesečni prejemki železničarjev v času januar-maj letos 33.000 dinarjev ali 2400 dinarjev več, kakor znaša povprečni zaslužek delavca v gospodarstvu.

In še to je bilo pridejano na račun železničarjev: da sami ne store dovolj za zboljšanje poslovnosti železniških podjetij in za povečanje dohodka, ker pozabljajo, da sta samoupravljanje dohodka in poslovnost dve plati medalje. Potemtakem so sami krivi, če organi samoupravljanja na železnici nimajo zadostne materialne osnove? S takimi podatki je beograjski Tanjug dokumentiral zgornji zaključek: — Železničarji na primer pravijo, da je vozni red glavni zakon železnice, toda nekatera podjetja se malo menijo za to. Da se da stvari na področju poslovnosti prav urediti, navaja Tanjug, so nekatera podjetja uvedla tako imenovano servisno zasledanje lokomotiv, tako da je njihovo izkoriščanje čez dan skoraj dvakrat večje, kakor je bilo prej. Druga podjetja pa so ostala pri klasičnem načinu, šest ur vožnje, šest ur počitka (Nadalj. na 2. strani)

V OKVIRU

Neizpolnjevanje planiranega izvoza že vpliva na dinamiko proizvodnje, še hujše posledice se nam obetajo v naslednjih mesecih, ko bo usahnil priliv turističnih deviz, s katerimi smo v poletnih mesecih za silo krpali naš izvozni deficit. Če teh neskladij in težav med izvozom in uvozom ne bomo začeli v najkrajšem času zelo energično odpravljati, nam lahko povzročijo zelo občutne težave pri nadaljnji dinamiki naše proizvodnje, intenziviranju gospodarstva in ne nazadnje — tudi v rasti realnega standarda.

Težave s premajhnim izvozom niso včerajšnjega datuma, temveč se z njimi opletamo že vsa povojna leta. Indeksi izvoza kažejo, da smo v manjku, ki se v zadnjih letih povečuje. Medtem ko v prvih povojnih letih ta manjko ni tako občutno vplival na dinamiko gospodarstva, večji del je bil njegov vpliv na investicijsko in splošno potrošnjo, je v zadnjih letih sprito velikega razmaha predelovalne industrije postal sestavni del naše gospodarske dinamike.

Neustvarjen izvoz nam je povzročil in nam bo povzročal čedalje večje težave pri preskrbi z reprodukcijskim materialom, na katerega je vezano precej naše industrije, njegovo pomanjkanje že predstavlja motnjo v redni proizvodnji, kooperaciji in tehničnem sodelovanju. Še večjo oviro pa lahko predstavlja pri želji pri intenziviranju proizvodnje, kajti nekatere panoge in številne delovne organizacije lahko začnejo uvajati drugo, tretjo izmeno šele ob zanesljivejši preskrbi z reprodukcijskim materialom. Sprostitve sredstev za razširjeno reprodukcijo, ki naj jo projektirajo delovne organizacije, bo zanesljivo vzbujala

IZVOZ V KRIZI

realne kalkulacije in appetite, da z enim ali več novimi modernimi stroji odpravljamo ozka grla, omogočamo boljše tehnologijo in boljši izkoristek živega dela, kar vse bo nujno pritiskalo na devizna sredstva. Toda teh, če ne bomo pri izvozu dosegli večjih uspehov, zanesljivo ne bo dovolj na razpolago.

Nenasitni notranji trg, ki potroši skoraj vso trenutno proizvodnjo, ne pritiska avtomatično na povečan izvoz. Tiste delovne organizacije, ki so po sestavi svojih sredstev za delo, po delovnih izkušnjah in tehničnih kadrih najbolj usposobljene za mednarodni trg, ravno te delovne organizacije sprito teh prednosti najlaže prodirajo na jugoslovansko tržišče in se na vse kriplje otepajo izvoza, ki jih postavlja pred nove, težje zahteve, kot pa jih ustvarja in diktira notranje tržišče.

Po vsej verjetnosti tu s pozivi na splošne potrebe, z dokazovanji o nujnosti takšne orientacije ne bomo dosegli pomembnih uspehov. Če jih nismo doslej (vsaj trajnih ne), jih najbrž ne bomo tudi poslej.

Postavlja se zelo stvarno in konkretno vprašanje: Ali naj neka delovna organizacija, ki naj uveljavlja princip dohodka, nujno teži k izvozu, če ji vse računice kažejo, da je zanjo notranji trg ugodnejši? Ali naj izvoza v lastno škodo, ker je to interes skupnosti? To bi bilo sicer zaželeno, da bi sprevidele realno perspektivo svojega razvoja. Toda dokler to ni nujno, ali naj čakamo, da bodo to delovne organizacije same uvidele?

Takšno čakanje bi se nam utegnulo sprito kritične situacije zelo hudo maščevati. Zato bo nujno potrebno ukrepati, stimulirati izvoz, kajti na njem smo vsi življenjsko zainteresirani.

So to morda prehude zahteve? Zanesljivo niso! Kljub zelo intenzivnemu povečanju proizvodnje smo v Evropi po izvozu na glavo prebivalca samo še pred Grčijo in verjetno pred Albanijo, za katero nimam na razpolago primerljivih podatkov.

To zaostajanje pa nam ne zagotavlja nadaljnje organske dinamike našega gospodarstva niti ne občutnega porasta življenjskega standarda.

VINKO TRINKAUS

IZVLEČEK POROČILA NA SEJI RAZŠIRJENEGA PREDSEDSTVA OSS

UGODNA GIBANJA ZA ODPRAVO NIZKIH DOHODKOV

Na razširjeni seji predsedstva OSS Koper so razpravljali o nekaterih aktualnih nalogah sindikalnih organizacij po V. kongresu. Ker je bilo poročilo tovariša Fune zelo konkretno, analitično in dobra osnova za živahno razpravo, ga v krajšem izvlečku brez naših komentarjev objavljamo, ker smo prepričani, da je v njem obilo dobrih misli in zaključkov, ki lahko služijo kot spodbuda za delo sindikalnih organizacij.

Nekateri pokazatelji o gibanjih v materialni proizvodnji v sedmih letošnjih mesecih kažejo za naš okraj ugodne rezultate. Industrijsko proizvodnjo smo v okraju v juliju glede na lansko letno povprečje povečali za 28,4 odstotka, v avgustu pa po ceni za 36,3%. S tem smo planirani fizični obseg industrijske proizvodnje za 8 mesecev za 14% prekoračili.

Produktivnost dela v primerjavi z letom 1963 smo povečali v juliju za 17,5%, kar pomeni, da je planiran porast produktivnosti dosežen z 107,3 odstotka. Indeks fakturirane realizacije znaša ob koncu julija v odnosu na lansko leto 126,5%, za vnovčeno realizacijo pa 126,2.

Zaposlenih v industriji okraja je bilo glede na povpreček leta 1963 v juliju za 9,3% več, predvsem pa to ugotavljamo na območju občine Nova Gorica (18,1%), Ilirska Bistrica (10%) in Tolmin (9,4%) manj zaposlenih kot lani pa imamo le v Piranu, in sicer za 16,7%. Do konca julija smo imeli za 2,7% več zaposlenih delavcev, kot pa je bilo predvideno po planu.

CENENA »DELOVNA SILA«

Razlogi za še vedno ekstenzivno zaposlovanje delavcev ležijo predvsem v tem, da je bila delovna sila do sedaj relativno poceni in često cenejša od drugih ukrepov. Seveda pa imamo tudi organizacije, ki so šle na povečanje števila zaposlenih zaradi predvidene razširitve proizvodnje in sedaj delavce pričakujejo k delu (Mehanotecnika in TIK Kobarid). Ob razširjenju dejavnosti, prehajanju k več izmenam itd. je treba še naprej iskati notranje rezerve delovne sile z boljšo organizacijo proizvodnih procesov, možnostmi zmanjševanja administrativnih

ativnih delavcev in podobno. Racionalizacija v koriščenju delovne sile postaja torej zaradi njene povečane udeležbe v strukturi cene proizvodov še dalje večji problem, ki se postavlja pred sleherno delovno organizacijo.

Poglejmo še na kratko, kako je bilo v tem času z delom v izmenah. Statistični podatki za letošnji januar nam kažejo, da je od 52.787 delavcev, zaposlenih v gospodarstvu našega okraja, delalo 40.393 delavcev (67,5) samo v eni izmeni, 8020 (15,2) v dveh izmenah in le 4365 (8,3%) v treh; od 55.105 zaposlenih v maju v eni izmeni 41.891 (67%), v dveh 9393 (15,2) odstotka in treh samo 4821 (8,8) odstotka. Predvsem vidimo, da je bilo v skoraj pol leta na novo vključenih le minimalno število delavcev v dve oziroma triizmensko delo.

Zanimivejši se nam kažejo ti podatki, če si jih ogledamo v merilu občin in gospodarskih panog. Tako je delalo samo v eni izmeni več kakor tri četrtine delavcev v naslednjih občinah: Izola, Piran, Tolmin in Nova Gorica (januarja 75,8 do 91,2%) zaposlenih, maja 75,8 do 92,3%). V tem času je bilo najboljše stanje v Ajdovščini, toda tudi tu je odstotek delavcev, ki so delali le v eni izmeni, dokaj visok (januarja 55,7%, maja 61,8%). Podatki nam nadalje odkrivajo, da je razširjenost večizmenskega dela relativno najslabša v obalnih občinah. V občinah je januarja delalo kar 87,7% zaposlenih samo v eni izmeni (v vseh drugih občinah 71,4%), maja pa 83,6% (v vseh drugih občinah 71,4%), maja pa 83,6% (v vseh drugih občinah 71,4%), maja pa 83,6% (v vseh drugih občinah 72,1%).

Nekoliko boljši od podatkov za vse gospodarstvo so podatki za industrijo. V okrajnem me-

rilu je januarja letos od 23.160 zaposlenih v industriji delalo v eni izmeni 63,3% (v vsem gospodarstvu 76,5%), v dveh 25,5 odstotka (15,2%) v treh 11,2 (8,3%), maja pa od 23.452 zaposlenih v eni izmeni 65,2% (v vsem gospodarstvu 76%), v dveh 23,6 (15,2%) in v treh 11,2% (8,8). Vendar tudi to stanje, dasi je boljše od povprečja v vsem gospodarstvu, ne zadovoljuje, saj kaže na stagnacijo. Maja se je strukturalno razmerje za delavce, ki so delali v dveh izmenah nasproti januarju celo poslabšalo na račun tistih v eni izmeni, medtem ko se je udeležba delavcev v treh izmenah ustavila na isti višini. V pogledu večizmenskega dela kažejo najslabše stanje podatki za občino Izola in Koper, saj je v prvi polovici delalo samo v eni izmeni januarja 88,6% delavcev, maja pa celo 93,3%, v drugi občini pa januarja 77,7 odstotka (maja 78,8%), torej v obeh več kakor tri četrtine delavcev.

Ze ti podatki — v druge podrobnosti se ne bi spuščali — nedvomno razkrivajo na eni strani, da marsikje še niso pričeli resneje proučevati organizacije proizvodnje, na drugi strani pa dajejo famoznim rezervam, ki jim »gospodarstveniki« kaj radi prilipejo etiketo »politična parola«, povsem konkretno podobo. Gotovo je največja rezerva v gospodarstvu našega okraja to, da si skušamo privoščiti enostavno reprodukcijo v osmih urah na dan in pri tem še pričakujemo znatna sredstva za razširjeno reprodukcijo. Iz naše junijske informacije o organizaciji proizvodnje v več izmenah naj navedemo, da so strojne kapacitete v 18 pomembnejših podjetjih izkoriščene le 52,2% (in pri tem: v prvi izmeni 81,5%, v drugi 56,4% in v tretji 24,1%), oziroma, da višina izkoristka ni dosti boljša (le okrog 60%), če ocenimo možnost maksimalnega dnevnega angažiranja med 80 do 85%. Gledano s tega aspekta ter z upoštevanjem prejšnjih podatkov o zaposlenosti in o obsegu proizvodnje v posameznih izmenah (že omenjena ju- (Nadalj. na 4. strani)

KJE SO OVIRE ZA SINHRONO POSLOVANJE ŽELEZNIC?

(Nadaljevanje s 1. strani)
osebja, in v tem času lokomotiva »čaka«, potem pa sprdijo pomanjkanja lokomotiv odpovedujejo in opuščajo vlake, kršijo vozni red, dohodek se zmanjša itd.

KOLIKO UR IMA ŽELEZNIČARJEV DELOVNI DAN

Posplošenih povprečij, posplošenih meril in tudi posplošene graje je kriva centralizacija (ki jo v imenu tehnološko organizacijske enotnosti nekateri hočejo ponovno vzpostaviti, čeprav je še vse preveč prisotna in velika ovira, da bi se železniški kolektivi vključili v naše družbeno dogajanje). Centralizacija je po sredi, da smo zaradi splošnih meril pri iskanju vzrokov slabosti zašli na stranpot, da ne odkrijemo konkretnih vzrokov za težave na železnicih: delavcev manjka in še tisti, ki so, niso stimulirani za boljše delo.

Železničarji delajo, dohodek pa dobijo tak, kakršnega »preneša« kvota, ki so jo za njihovo podjetje odmerili »iz centrale«. Prizadevnost se ne nagraduje, nadure so slabo plačane, jih je pa veliko, preveč za človekove moči. Neprostovoljne in nikakor ne nepotrebne, temveč nujne, ker manjka ljudi.

V železniških podjetjih Ljubljana je na primer zaposlenih 6288 delavcev. Da bi normalizirali delovni čas posameznikov — 208 ur mesečno, bi potrebovali še najmanj 1527 delavcev. Pa jih ne morejo dobiti. Kar 30 % imajo nestalnih, iz drugih republik, na nekaterih železniških postajah celo do 60 %. In ko so letos z razpisom objavili sprejem učencev v šolo za vlakovne odpravnike, so se prijavi le štirje kandidati!

Delovna obremenitev strojnega in voznega osebja na železnici je tolikšna, da ogroža varnost prometa, pa tudi zdravje in življenje njih samih. Letos v avgustu so strojevodje v 52.006 opravljenih izmenah kar v 5935 primerih delali preko dvanajst ur. V 1,4 % izmen pa je delo trajalo kar nad 18 ur brez vmesnega počitka!

Se večje prekoračitve delavnika je Republiški inšpektorat dela ugotovil pri strojevodjih in kurjačih v sekcijah za vleko v Ljubljani in na Reki. Od skupaj 15.876 opravljenih izmen je bilo 9698 primerov, kjer je delo trajalo nad 12 ur, v 16 % izmen pa so delavci delali brez počitka preko 18 ur. Več primerov je bilo poleti, da so delavci delali nepretrgoma od 24 do 48 ur.

Splošne ugotovitve v železniških podjetjih Ljubljana so take: predpisane dnevnega počitka ni izkoristilo 30 % strojnega osebja, tedenskega počitka pa 49 % voznega, 99 % postajnega, 51 % strojnega in 67 % osebja za vzdrževanje prog.

Tako ni samo poletje. Skozi vse leto delajo preko rednega delavnika, čeprav je ta določen z zakonom o delovnih razmerjih in pravilnikih podjetij. Vozni red je pač zakon železnice!

ALI LAHKO GOVORIMO O DOHODKU PO DELU?

Po povprečju, ki ga je za dohodek železničarjev izračunal Zvezni statistični zavod, zasluži več kot je povpreček dohodka delavca v gospodarstvu. Slovensko povprečje je drugačno. Lani so znašali na primer osebni dohodki delavcev ZTP Slovenije pri 203-urni zaposlitvi povprečno 27.824 dinarjev, s periodičnimi obračuni, ostalimi izplačili in nadurami, je bilo skupno povprečje na zaposlenega 33.615 dinarjev. Letos pa so se povprečni osebni dohodki dvignili dvesto dinarjev (povprečje delavcev v gospodarstvu je pri nas letos v prvem polletju preko 48 tisoč dinarjev).

In če iz povprečja izluščimo še posamezne skupine? Še vedno je v ZTP Slovenije okrog 440 delavcev z dohodki med 15 in 20 tisoč dinarjev in okrog 2220 delavcev z dohodki med 20 in 25 tisoč dinarjev. Kljub povečanemu obsegu prometa za približno 15 % nimajo delavci višjih osebnih dohodkov, le obremenitve so mnogo večje. Zato delavci odhajajo, še preden so se uveli v delo, gredo v kolektive, kjer za več dela dobe več plačila. Ali pa sploh ne prihajajo — kdo bi jim zameril!

Ali ne terja vse to temeljite in kritične presoje? Kaj, ko bi vprašanje družbene odgovornosti za eksperimentiranje s tako zamotan in važnim gospodarskim organizmom, kot so železnice, obrnili? Na razvoj in poslovno sposobnost železnice centralizirana organizacija, ki duši samoupravne pravice delavcev, ni in tudi ne bo ugodno vplivala. Kot da se s poglavitvijo samoupravnih pravic v železniških kolektivih ne da doseči sodelovanja in sinhronega poslovanja te panoge.

N. LUZAR

NEODGOVORNO RAVNANJE Z DELAVCI ALI:

SAMOVOLJA SEKRETARJA PODJETJA

Pretekli četrtek je prišlo v Kranju do neljubega dogodka. Sezonski delavci iz drugih republik, ki so zaposleni na kranjskih gradbiščih pri gradbenem podjetju »NOVOGRADNJE« iz Tržica, so po delu kot običajno odšli na svoja stanovanja (beri v barake ob Partizanski cesti v Kranju). Nemalo so bili preseženi, ko so vse svoje stvari dobili na prostem s posteljami vred.

Kako je prišlo do tega dejanja? O nemogočih razmerah življenja gradbenih sezonskih delavcih, ki so zaposleni pri »Novogradnjah« smo tudi v našem listu precej pisali. Toda kaže, da to ni zaleglo. Ostalo je vse po starem. V baraki, v prostoru 7 x 8 je 32 postelj. Te so postavljene celo v tri nadstropja. Svojih stvari delavci nimajo kam postaviti. Hodijo malo manj, kot drug drugemu po glavi.

Pred kratkim so v njihovi sosesčini izpraznili še eno barako, kjer so hoteli preurediti prostor za neko družinsko stanovanje. Ko so delavci, ki živijo v teh barakah, videli, da je prostor v sosednji baraki prazen, se jih je nekaj preselilo v ta prostor. Razumljivo, hoteli so na ta način vsaj delno ublažiti trenutne težave.

IZVOZNO-UVOZNI KARNEVAL

Težko je razumeti zmedo na relaciji izvoza in uvoza barvstih kovin, posebno bakra in medenine. Čeprav skušajo nekateri gospodarski forumi in posamezniki v teh forumih celotno zmešnjavo prikriti s tancico »gospodarske tajne«, nas z resničnim stanjem spoznajo naši poslovni partnerji, v glavnem trgovci iz inozemstva.

Italijanski trgovci, preko katerega izvažamo v sosednjo državo barvaste kovine, se je čudili in smejal. Čudil se je zato, ker ni redke primer, celo vedno bolj pogost, ko dobiva sočasno s pošiljko bakra in medenine starih legur pismo našega proizvajalca s prošnjo, da določene količine teh metalov oddvoji in proda nazaj jugoslovanskim predelovalcem.

Tudi v zagrebškem »Rade Končar« so se čudili, ko so našli na medenini, uvoženi iz inozemstva, žig »Made in Yugoslavia«.

Ni težko izračunati, kolikšni stroški bremenijo najprej izvožene, nato spet uvožene proizvode. K prodajni ceni proizvajalca, na primer Sevojna, je potrebno dodati transportne stroške do tujega kupca, nato uvozno carino in provizijo trgovcu, potem uvozno jugoslovansko carino, transportno ceno na povratku in še nekatere »manjše« stroške in datavne.

Da je mnogo bolj preprosto in mnogo ceneje prodati valjani baker, ali medenino iz Sevojne direktno v Zagreb, Niš, Kranj ali Ljubljano — je jasno celo otroku. Manj pa verjetno tistim, ki so takšno zmešnjavo organizirali.

S predpostavko, da izvozimo letno 19.000 ton bakra in medenine za potrebe predelovalne industrije pa ponovno uvozimo 11.000 ton in za ta uvoz izločimo del deviz, ki smo jih zaslužili s predhodnim izvozom, potem smo prelivali iz »praznega« v »prazno«, finalne proizvode predelovalne industrije pa obremenili z že naštetimi stroški. Pri tem ne smemo pozabiti na pravilo, da se vselej prodaja ceneje kot se kupuje.

Izgovori, da nas na izvoz vežejo dogovori, da mora Sevojna vračati kredite (devizne), dobljene za rekonstrukcije in investicije, v devizah, da ni ugotovljeno, kolikšne so potrebe predelovalne industrije — vse to ne opravičuje ničesar in nikogar. Nasprotno, prav ti razlogi govorijo o pomanjkanju koordinacije in planiranja med proizvajalci, finalisti, Jugobanko in Sekretariatom za zunanjo trgovino.

Zaradi izravnave plačilne bilance je naša država vezana na

Toda, ko je pretekli četrtek prišel v to delavsko naselje sekretar podjetja »Novogradnje« in ko je videl, da so se delavci sami vselili v prazen prostor, je naročil šefu naselja in snažilkam, da morajo ta prostor takoj izprazniti in znositi vse stvari s posteljami vred na prosto. Po nalogu sekretarja so to tudi storili.

Ko so to videli delavci, so bili nad takim početjem sekretarja zelo ogorčeni. Naslednje jutro, v petek, 4. septembra, se je v uredništvu »Gorenjskega glasu« oglasil omenjeni sekretar, ki je skušal pojasniti še drugo plat tega dogodka. Toda to, kar nam je povedal, da imajo s sezonskimi delavci precejšnje težave, do neke mere drži, nikakor pa se ne moremo strinjati z dejstvom, da je prav on postavil delavce samovoljno na ceno, ne da bi se prej z njimi pogovoril in jim pojasnil, da prazen prostor ni bil namenjen za njih, marveč za nekoga drugega.

Naslednji dan, v soboto, 5. septembra, se je v podjetju »Novogradnje« v Tržicu zaradi takega početja sekretarja in na zahtevo prizadetih delavcev sestel tudi upravni odbor. Ta je pravilno ocenil negativno dejanje, ki ga je storil sekretar. Zato

izvoz. Vendar ne na izvoz brez načrta in za vsako ceno! Mar baker in medenina v finalnih proizvodih Elektronske industrije — Niš, »Rade Končarja«, »Iskre« iz Kranja, »Litostroja« in mnogih drugih finalistov ne bi bila mnogo cenejša in bi prinesla znatno več deviz z izvozom njihovih proizvodov, kot da ga prodamo direktno tujemu kupcu kot vlečni ali valjani material, oziroma kot polproizvod? Po drugi strani pa, ali ne bi mogli del deviznih obveznosti Sevojna prenesti, z direktno prodajo bakra doma, na predelovalce finalistov in na ta način banka vodi evidenco, kar je še posebej smotno, ker za uvoz bakra dajemo devize. Ali je boljše, da finalistji zapirajo svoje kapacitete zaradi pomanjkanja surovin? Mar se pri združenju proizvajalcev in predelovalcev bakra ne morejo dogovoriti za koordinacijo proizvodnih načrtov za izvoz in uvoz. Ali res ni mogoče napraviti točne bilance potreb in možnosti?

S temi nekaj vprašanji še nismo našli vseh. Ta in še kakšnih deset drugih bi morali imeti v mislih tisti, ki sklepajo o izvozno-uvoznih menjavi za prihodnja leta. Če bomo zanemarili te zahteve, bodo naši poslovni partnerji iz inozemstva imeli ponovno dovolj razlogov, da se nasmejejo nevidnemu uvozno-izvoznemu karnevalu.

B. VUCKOVIĆ (Po Radu)

je upravni odbor izglasoval sekretarju nezaupnico. Razen tega je upravni odbor pooblastil disciplinsko komisijo, v katero so kooptirali še sekretarja osnovne organizacije Zveze komunistov in predsednika sindikalne organizacije v podjetju. Ta je imela nalogo, da zadevo razišče in ugotovi kdo ima prav in krivca primerno kaznuje.

Ko smo se mi pretekli ponedeljek mudili v podjetju »Novogradnje«, nam je direktor podjetja v razgovoru zagotovil, da nam bodo posredovali zaključke, ki jih bo naredila disciplinska komisija o tem dogodku. Obljubili so nam, da bomo to zanesljivo dobili do četrтка, kar se resnici na ljubo ni zgodilo. Niti nas ni nihče od prizadetih o tem obvestil. Ko smo večerj po telefonu iskali direktorja, da bi povedal, kaj je z zadevo, je bil ta odsoten. Govorili smo s predsednikom sindikalne podružnice, ki nam je med drugim dejal, da je vsa stvar okrog izselitve delavcev preveč napihnjena. Predsednik sindikalne podružnice nam je še dejal, da bodo namesto sedanjega sekretarja dobili človeka, ki bo sposoben opravljati delo šefa splošnega sektorja, tako kot je treba.

Prizadeti delavci so napisali tudi pritožbo. Nanjo se jih je podpisalo 21. V pritožbi med drugim pravijo, da ne gre pri tem samo za samovoljno izselitev po nalogu sekretarja, marveč, da je to samo eden od nepravilnih postopkov nasproti njim. Delavci pravijo, da je edino, kar je podjetje storilo z njimi, to, da so sklenili poizkusni sporazum za delo, in še to ne z vsemi. Njihovih prošnji za karkoli niso nikoli reševali. Največkrat so v podjetju delavcem odgovorili: »Če ti ni všeč, pa pojdi, tu imaš delovno knjžico.« Delavci se tudi pritožujejo, da so jim v podjetju izgubili nekatere dokumente za priznanje otroških dodatkov. Ker so te dokumente v podjetju izgubili, so od delavcev zahtevali nove in jim otroške dodatke priznavali le od časa, ko so delavci priskrbeli nove dokumente in podobno. Nadalje navajajo delavci tudi predlagajo, da bi občinski sindikalni svet v Kranju in občinski komite Zveze komunistov sklical sestanke na katerem bi se dokončno pogovorili o vsem tem. To zaradi tega, kot pravijo delavci, ker so doslej povsod naleteli na gluha ušesa.

To je le nekaj primerov, ki smo jih navedli iz pritožbe in jih ne mislimo posebej komentirati. Morda samo to: dejstvo je, da sekretar ni več na svojem položaju, ker mu je upravni odbor izglasoval nezaupnico in da je pritožbo podpisalo 21 prizadetih delavcev, ki so prav tako člani naše socialistične skupnosti z vsemi pravicami, kot vsi drugi.

MILAN ŽIVKOVIĆ

OD ZAVLAČEVANJA SE NE DA ŽIVETI

Kot resnično družbeni organizem je Republiška skupščina zavarovancev na zadnjem zasedanju obravnavala težak gmotni položaj upokojencev, ki ga pavalni mesečni dodatek 1500 din, kot akontacija zaradi podražitve nekaterih življenjskih potrebščin, ni ublažil. Kljub vsem dosežkom povzemanjem dobiva v Sloveniji 98,3 % osebnih upokojencev, 97,5 % invalidskih in 99,4 % družinskih upokojencev mesečno do 30.000 dinarjev pokojnine. Če pa pogledamo odstotno strukturo tistih, ki dobivajo pokojnino do 13.000 dinarjev, je slika še bolj zaskrbljujoča: 14,1 % osebnih, 52 % invalidskih in 54,7 % družinskih upokojencev nima sredstev za najosnovnejše preživljanje, kajti eksistenčni minimum v Sloveniji se je po izračunih Republiškega sekretariata za socialno varstvo gibal letos januarja okrog vsote 19.600 dinarjev, brez stroškov za vodarino, odvažanje smeti v mestih, brez kulturnih potreb itd.

Za marsikoga je zavlačevanje ureditve materialnega položaja upokojencev nerazumljivo, posebno še, ko zve, da imajo dolgoročni skladi v Sloveniji nad 2 milijardi presežka.

Finančna sredstva za povišanje pokojnin so res zagotovljena. Za dodatek 3000 dinarjev celo z rednimi dohodki obeh skladov, tako invalidskega kot pokojninskega, in to že z rednimi dohodki v prvi polovici letošnjega leta. Do konca leta bodo dohodki teh skladov še narasli zaradi precej višjih osebnih dohodkov aktivnih zavarovancev. Tako predvidevajo v socialnem zavarovanju, da bo do konca leta v skladu invalidskega zavarovanja 1540 milijonov dinarjev presežka, v skladu pokojninskega zavarovanja pa 4227 milijonov dinarjev.

Zakaj potlej ne povišajo dodatkov k pokojninam? Ali Republiška skupščina zavarovancev res nima posluha za upokojence? Zakaj ostajajo interpelacije občinjskih skupščin in družbeno-političnih organizacij brez odzivanja?

Občinska skupščina Jesenice, tamkajšnja skupščina zavarovancev in občinske družbeno-politične organizacije prosijo, da merodajni organi hitro in učinkovito odločajo o višjem mesečnem dodatku, predvsem za tiste upokojence, ki imajo najnižje pokojnine.

Podobno terja nujno rešitev višjega dodatka upokojencem tudi občinska skupščina Ljubljana-Center: »Skupščina občine Ljubljana-Center je kmalu po podražitvi nekaterih življenjskih potrebščin sprejela sklepe v zvezi s prilagajanjem osebnih dohodkov delavcev v družbenih službah nastalemu gospodarskemu položaju in zagotovila delovnim organizacijam družbenih služb še dodatna sredstva v višini 3000 dinarjev na zaposlenega delavca. Prav tako so zvišali socialne podpore za okroglo 3000 dinarjev na podpiranca. S tem so prišli do edinstvenega pojava, da so bile socialne podpore višje od najnižjih pokojnin in tako so bili prisiljeni sprejeti sklep, da bodo začasno prištevali med socialne podpirance tudi tiste upokojence, ki se z dohodki same pokojnine v resnici ne morejo preživljati.«

Občinska skupščina Maribor-Center takole apelira na Republiško skupščino skupnosti socialnega zavarovanja:

— Smatramo za potrebno, da naslovno skupščino opozorimo na težak gmotni položaj naših upokojencev. Od 9515 osebnih upokojencev jih ima 686 le 10.800 dinarjev pokojnine, od

4809 družinskih upokojencev je 1520 takih, ki dobivajo do 9300 dinarjev pokojnine in od 4041 invalidskega upokojenca ima kar 1856 pokojnine do 10.000 dinarjev.

Dodatek 1500 dinarjev nikakor ne more zaščititi upokojencev pred pomanjkanjem. Zato predlagamo naslovni skupščini, da prouči to vprašanje in najde pot, kako pomagati upokojencem do takrat, ko bo uveljavljen novi pokojninski zakon. Ugotavljanje načina in oblike te zaštite ne bo pretežko vprašanje, ker je znano, da so skladi pokojninskega in invalidskega zavarovanja visoko aktivni.

Republiška skupščina zavarovancev je vprašanje upokojencev že dodobra proučevala in tudi proučila. Le poti ne more uresničiti, kako jim pomati. To ni v njeni moči, ker imajo zaradi centraliziranega sistema vezane roke. Povišanje mora po sedaj veljavnih predpisih sprejeti Zvezna skupščina. In tudi sedanje povišanje 1500 dinarjev, ki se od 1. avgusta 1964 dalje daje kot mesečni dodatek na pokojnino je le akontacija, ker tudi upravni odbor Zveznega zavoda za socialno zavarovanje, ki je sklep o tem sprejel, nima po sedaj veljavnih predpisih pravno-veljavne osnove za tako odločanje.

Na pripravljeni predlog zakona o povišanju pokojnin za 1500 dinarjev, o katerem bo razpravljali in ga sprejel Zvezni zbor Zvezne skupščine, je Republiška skupščina socialnega zavarovanja Slovenije poslala obširno dokumentacijo o materialnem stanju upokojencev. Hkrati s tem pa tudi odločen predlog, naj bo sprejeto tako zakonsko določilo, ki bo posameznim republikam omogočilo povišati dodatke upokojencem sorazmerno z naraščajočimi življenjskimi stroški, če so za to finančne možnosti v skladih pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

V tem smislu so tudi slovenski poslanci Zveznega zbora Zvezne skupščine in poslanci Zveznega socialno zdravstvenega zbora vložili na svojih zborih amandmaje na člene zakona o povišanju pokojnin. Tako so po redni in sedaj veljavni poti napravili vse, da bi uskladjili potrebe z možnostmi.

Zvezni zbor Zvezne skupščine je na zadnjem zasedanju o tem amandmaju razpravljali. Prav tako o obrazložitvi zveznega sekretarja za delo, ki meni, da vnašanje teksta v zakon, po katerem bi imele republike možnost povišati dodatke upokojencem v posameznih republikah in če to zahtevajo življenjski stroški v posameznih republikah in, če obstajajo za to materialne možnosti v skladih, ne bi bilo v skladu z namenom, ki ga ta zakon ima. Podrobnejše obrazložitve o tako pojmovanih intencijah zakona bo Zvezni sekretariat za delo predložil poslanecem do prihodnjega zasedanja Zveznega zbora Zvezne skupščine.

Kaj je preostalo Zvezni skupščini drugega kot sklepanje odložit? Izgleda, da kljub hoteljem družbenih organizmov, kljub predlogom, ki so podprti z dovolj tehničnimi argumenti, ni mogoče ublažiti težkega materialnega položaja upokojencev. Finančnih ovir za to ni. Na eni strani viški, na drugi pa toliko upokojencev, ki nimajo sredstev za najosnovnejše preživljanje, prav gotovo ne morejo biti intencije (kakršnegakoli) zakona. Če pa so, ga je treba brez zavlačevanja spremeniti!

N. LUZAR

POTI DOHITEVANJA

Med obsežnim delom, ki bo po poletnih počitnicah čakalo poslance Zvezne skupščine, bo tudi osnutek zakona o skladu za napredek nerazvitih krajev, kar bo nedvomno priložnost, da ponovno in kvalificirano razpravljajo o tem zamotanem, težavnem in neprestano akutnem problemu naše družbe. Tega problema ne bo pustila ob strani niti razprava o 7-letnem planu glede na to, da je hitrejši napredek nerazvitih označen kot eden izmed štirih osnovnih ciljev naše družbe v prihodnjih letih (skupaj z dvigom standarda, produktivnosti in intenzivnejšega vključevanja v mednarodno delitev dela). Sodeč po tistem, kar so razpravljali na VI. ple- numu CK ZKJ in na V. kongresu Zveze sindikatov, je naposled moč predpostaviti, da taka tematika ne bo ostala neopažena niti na VIII. kongresu ZKJ.

Nerazviti kraji so — po enem kriteriju — tisti, v katerih je dohodek na prebivalca manjši od dveh tretjin povprečnega jugoslovanskega dohodka. Gre torej za Makedonijo, Črno goro, Kosovo in Metohijo, del Bosne in Hercegovine, del dalmatinske obale. Liko, nekatere predele Korduna in Banije ter nekatera področja Srbije južno od črte Titovo Ušice—Niš. Čeprav so kriteriji omejevanja nerazvitih področij stvar razprav (zdi se namreč, da tako določene meje niso doživele nujno potrebnih korektur glede na njihov razvoj), je nedvomno točno, da gre za velik del naše dežele, kar lahko le delno in okorelo kvantificira vsa teža tega problema, ki se neprestano pojavlja v številnih ekonomskih in družbenih manifestacijah pri nas. Čeravno smo naklonjeni mišljenju, da ta problem ni mnogo izgubil na

svoji občutljivosti in akutnosti, se nam vendarle zdi, da bi veljalo pri njegovem obravnavanju upoštevati nekatere nove pojave, dejstva in spoznanja, ki jih nudijo dosedanja praksa in doseženi uspehi.

Enega izmed fenomenov novejšega datuma, ki ga je nemogoče spregledati, je opaziti v dejstvu, da je v razdobju od leta 1960 sem naposled vendarle začel potekati proces dohitevanja bolj razvitih predelov dežele. Stopnje povečanja narodnega dohodka v posameznih premalo razvitih področjih postajajo namreč večje kot v bolj razvitih predelih. Po podatkih Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje je znala v razdobju 1962/63 povprečna stopnja povečanja za vso deželo 8,9 %, v Makedoniji 10 %, v Črni gori pa 9,6 %. V samem letu 1963 so postali ti razponi še bolj izraziti:

ob jugoslovanskem povprečju povečanja narodnega dohodka za 13,2 % so zabeležili v Makedoniji povečanje za 15,9 %, v Črni gori 18,0 %, v nerazvitih področjih Hrvaške 15,5 % ter Bosne in Hercegovine 13,2 %. Teh ugotovitev ni mogoče raztegniti tudi na področje Kosova in Metohije, vendar se zdi, kot da bi tukaj dobival razvoj svoj pospešek: v razdobju od leta 1957 do 1963 je bila tam povprečna letna stopnja 5,6 %, samo v letu 1963 pa 7,6 %.

Zdi se nam, da je nujno potrebno tem podatkom planerjev pridružiti tudi pokazatelje iz nekaterih drugih virov. Na primer, da so se od leta 1953 do 1962 osnovna sredstva industrije večala v bolj razvitih krajih za povprečno 10,7 % letno, v nerazvitih pa za 16,1 %; da znašajo stopnje povečanja tehnične opremljenosti dela 2,5 % oziroma 6,3 %; da so znašale v zadnjih treh letih gospodarske investicije v Makedoniji, Črni gori in Kosmetu 45 % tamkaj ustvarjenega družbenega proizvoda, medtem ko je bil delež go-

BODIMO VENDAR LJUDJE!

Zadružni svet KZ Koper je 30. julija sklenil odpustiti okoli 20 % proizvajalcev, to je okoli 200 ljudi. Svoj sklep je utemeljil z motivacijo, da se zadruga mehanizira in da odvečni delavci preveč obremenjujejo osebne dohodke zadruga in proizvodne stroške, česar si zadruga spričo slabega finančnega položaja ne more privoščiti.

Na videz moder ukrep!

Stroji povečujejo proizvodno intenzivnost in sproščajo proizvajalce, kar oboje ugodno vpliva na gospodarjenje. Prav te dni lahko na zagrebškem velesejnu beremo z velikimi črkami natisnjen pozdrav predsednika ZDA Johnsona: »Pred uvedbo mehanizacije se je v ZDA ukvarjal s kmetijsko proizvodnjo 80 % državljanov, da smo pokrili lastne potrebe, zdaj se jih 8 %, pa ustvarjamo tržne viške.«

Slabosti omenjenega ukrepa so prišle na dan šele potem, ko so se prvi odpušteni delavci zglasili v pravni posvetovalnici. Zadružni svet ni dal nobenih navodil, kakšnih delavcev je preveč oziroma kakšna naj bi bila v prihodnje kvalifikacijska struktura, niti ni opozoril na kriterije, ki naj bi jih upoštevali pri odpustih (strokovnost, leta zaposlitve, zdravstveno in socialno stanje zaposlenih itd.).

S pravne strani odpovedi niso bile pravilne. V vseh namreč piše, da so izdane po sklepu zadržnega sveta, ki pa razen v izjemnih primerih ni za pristojni. Ker vodstvo zadruga nima zadevnih sejinj zapisnikov komisije za sklepanje in odpoovedovanje delovnih razmerij, obstaja možnost, da so to težavno nalogo opravili kar v upravnih pisarnah, točneje: uslužbenci, ne pa delovne enote preko pristojnih organov.

V odločbah je na kratko rečeno, da tega in tega odpuščajo zaradi »zmanjšanja obsega poslovanja in materialnih stroškov«. Takšna utemeljitev pa je po mnenju Oddelka za inspekcije službe pri občinski skupščini Koper presplošna in dopustna samo v primeru, če se prizadeji delavec z njo strinja. Drugače pa je treba odpoved obširno utemeljiti z resničnimi razlogi. Delavec se potem laže pritoži, razen tega je takšna obširna obrazložitev tudi imeniten ščit proti kakršni koli samovolji vodilnih ljudi in njihovi maščevalnosti nad »nezaželenimi«.

Toda veliko bolj kot te pomanjkljivosti odpustov nas lahko začudijo druga dejstva: Istočasno, ko je osrednje vodstvo KZ odpustilo delavce, so jih posamezne delovne enote sprejemale, se pravi, da vodstvo te delovne organizacije nima pregleda nad zaposlenimi po delovnih enotah, da ne skuša odvisnih delavcev iz ene ekonomske enote zaposliti v tisti, ki jih potrebuje in da potemtakem ne vodi nobene politike zaposlovanja in načrtne skrbi za pravilno zasledbo delovnih mest v skladu s proizvodnimi potrebami. Za kmetijstvo pa ravno tako kakor za druge gospodarske panoge velja, da dolgoletna praksa povečuje produktivnost in kakovost dela. Takšna nesmotnost v kadrovanju KZ Koper pa je tembolj nerazumljiva, ker se je že nič kolikokrat pritoževala nad veliko fluktuacijo.

Da so težave še večje, zadržno vodstvo ni o predvidenih odpustih obvestilo niti pristojnega zavoda za zaposlovanje delavcev, niti političnih foru-

mov, ki bi lahko odpuščenim delavcem zagotovili ustrezno zaposlitev ali materialno pomoč. Občinski sindikalni svet je za ta množični odpust zvedel šele, ko je že 49 delavcev dobilo razvešnice. In tako je Zavod za zaposlovanje medtem pošiljal v Tomos delavce iz Drvara. Tčas je 49 domačinov zaskrbljeno ugrabilo, kje naj si poiščejo kruh...

Zadeva bi se drugače iztekla, če bi politične sile v kmetijski zadrugi reagirale na brezdušni postopek zadržnega sveta in uprave. Pa so umanjale ter poslušno vzele na znanje, da je 200 proizvajalcev odveč, čeprav je ravno koprski okrajni sindikalni svet že večkrat poudaril, da je treba odpuščenim delavcem — kolikor gre za večje odpuste, ki jih diktira sama proizvodnja — druge poiskati zaposlitev in jih po potrebi tudi prekvalificirati. Nemara tega prisotni člani iz kmetijske zadruge niso pozabili?!

Problem je trenutno rešen: zaradi številnih nezakonitosti v izdanih odpovedih, so le-te zavrnjene. Zadružni svet in drugi organi delavskega upravljanja bodo morali problem znova obravnavati, toda tokrat bolj človeško in bolj razsodno. Poprej pa seveda kaže temeljito proučiti potrebe delovnih enot in podjetja po delavcih na podlagi sedanjih in perspektivnih programov razvoja, da proizvajalci ne bodo marionete, ki jih zdaj sprejema zdaj odpuščaš v škodo gospodarjenja zaradi notranjega kadrovskega nereda.

MARIOLA KOBAL

Kader je kader

Nikakršna besedna igra, temveč čista resnica. Toliko vedno govorimo o pomanjkanju usposobljenega kadra. Če pa ga že imamo, ga ne znamo pravilno zaposliti.

Na jeseniškem Zavodu za socialno zavarovanje ne tožijo, da nimajo kadra. Pa tudi o tem ne govorijo, da ni pravilno zaposlen, čeprav bi morali. »Stanje kadra je zadovoljivo,« je poročal predstavnik jeseniškega zavoda za socialno zavarovanje na skupščini zavarovancev. Zadovoljivo morda, vendar...

V invalidski komisiji opravlja delo socialnega delavca strokovno usposobljeni knjigovodja. Pravi in izsolani socialni delavec pa je njegov namestnik, ki ga pokličejo takrat, ko je strokovno usposobljeni knjigovodja zadržan.

N. L.

PREDKONGRESNE PRIPRAVE

KAKO SO »USTVARILI« STO NOVIH PROIZVAJALCEV

Komunisti – pobudniki nove organizacije dela v reški luki, ki je dala vzpodbudne rezultate: povečanje povprečnih osebnih dohodkov za 14.000 dinarjev, hitrejšo opravljanje dela z manj zaposlenimi in na tisoče dolarjev dohodka mimo plana

Kolektiv »Generalnega tere- ta«, enega izmed pristaniških podjetij na Reki, je ustvaril meseca julija povprečni neto osebni dohodek v višini 55.000 dinarjev oziroma 14.000 dinarjev več kot v prvih mesecih letošnjega leta. To je bil prvi neposredni uspeh nove delovne reorganizacije, ki so jo izvedli v reškem pristanišču meseca maja in junija. Nekateri delavci so dobili več kot 100.000 dinarjev neto mesečnega dohodka, eden izmed njih pa je dobil zaradi nadurnega dela in dela ob praznikih celo 158.000 dinarjev. V celoti je približno 350 neposrednih proizvajalcev tega podjetja odneslo v začetku avgusta domov dohodek, ki je bil večji od dohodka njihovega direktorja.

Reorganizacijo v pristanišču, ki je pripeljala do skoka produktivnosti dela, hkrati s tem pa tudi do večjih osebnih dohodkov, je dala na dnevni red aprila letos organizacija Zveze komunistov pristaniških delavcev, nato pa jo je sprejel celotni kolektiv.

NOVA ORGANIZACIJA »ODKRIVA« 45 MILIJONOV DINARJEV

Poglejmo, kaj pravijo k temu sekretar komiteja Zveze komunistov v podjetju »Generalni teret« in vodja prve delovne enote pristaniški delavec Djuro Mišković:

— Do meseca junija letos je delovna organizacija potekala po vsej dolžini pristanišča. Ob obali je delalo na ladjah podjetje »Lučki pretovar«. Poseben obrat se je ukvarjal s prevozom tovarov od ladje do skladišč; »Lučka skladišča« pa so bila posebno podjetje. Vsakdo je delal samostojno in imel svoje genike, za plačevanje določenega dela. Kljub koordinaciji je prihajalo do nesporazumov in celo do dvojnega dela. Tako podjetje »Lučki pretovar« kot tudi podjetje »Lučka skladišča« sta imela premalo voznega parka, obrat mehanizacije pa se je pritoževal, da hkrati ne more napraviti vsega. Nova organizacija je bila postavljena v globino. Podjetje »Generalni teret«, ki so ga ustanovili sredi leta, je nastalo pravzaprav z združitvijo teh treh kolektivov in z novo razdelitvijo na šest delovnih enot, izmed katerih ima vsaka na razpolago delovne obale, skladišč in mehanizacije.

Poprej sta bila na ladji v času pretovarjanja tovora brigadir delavcev, ki so natovarjali ali iztovarjali blago (brigadir in delavci podjetja »Lučki pretovar«) in nadzornik iz podjetja »Lučka skladišča«, ki je sprejemalo oziroma predajalo blago (le-ta je bil tam zaradi kontrole nad manipulacijami). Zdaj opravlja obe funkciji en sam človek — organizator dela na

ladji. Rezultat je — prihranek 30 ljudi in okrog 30 milijonov dinarjev letno, kolikor so znašali skupaj z različnimi prispevki njihovi osebni dohodki. Poprej je bilo 70 vodij skupin v skladiščih in prav toliko v podjetju »Lučki pretovar«. Zdaj na tem mestu opravlja en sam človek delo za dva. Prihranek: približno 45 milijonov dinarjev.

TEDNIK KRAJSI — PRODUKTIVNOST VEČJA

O prihrankih, katerih posledica je reorganizacija, bi bilo moč mnogo govoriti. Poprej sta odpadla na skupino pristaniških delavcev, ki so pretovarili približno 50 ton tovara dnevno, eden do dva šoferja, skladiščnik, žerjavovodja, čistilka in drugo pomožno osebje. Zdaj so vsi ti ljudje v sestavi skupine, ki pretovori približno 100 ton tovara dnevno.

Ko se je kolo nove organizacije zavrtelo, je mnogokaj začelo drugačno pot. Zaradi pomanjkanja voznega parka za razvažanje tovarov ni v zadnjih dveh mesecih prišlo do zastoja dela niti na eni ladji v pristanišču, ker so zdaj delovne enote, v sestavi katerih so prišli

ustrezni deli mehanizacije, prilagodile njene kapacitete in impulze neposrednim vsakdanjim potrebam.

Uvedli so tudi nove oblike stimulacije za hitrejšo in večje pretovarjanje tovarov. Če dobi delavec na osnovi cenika za pretovorjeno količino in vrsto tovara mesečni osebni dohodek v višini 32.000 dinarjev (to je pravzaprav najnižji osebni dohodek nekvalificiranega pristaniško transportnega delavca, ki v mesecu dni izpolni svojo nalogo), dobi premijo v višini 4 %. Če zasluži 36.200 dinarjev, dobi premijo v višini 10 %, če pa zasluži 40.000 dinarjev, dobi premijo v višini 14 % itd.

Tak način delitve je ob boljši organizaciji dela prispeval k temu, da se je samo v prvem mesecu dni, v mesecu juliju, povečala v primerjavi z junijem produktivnost na delavca za 28 %. Če pa upoštevamo, da je podjetje hkrati z novo organizacijo prešlo tudi na skrajšan delovni tednik, je moč videti, da zdaj v sedmih urah dela pretovori in izmanipulirajo 12 % tovara več kot prej v osmih urah.

Kaj pa to pomeni za prista-

nišče in tudi za širšo skupnost, naj spet pokaže nekaj primerov. Pred mesecem dni so z neke ameriške ladje iztovorili 4600 ton bombaža znatno pred rokom. Lastnik ladje je zaradi krajšega zadrževanja ladje v pristanišču poslal kolektiv 2500 dolarjev nagrade. Pred 14 dnevi se je nekaj podobnega zgodilo z neko grško ladjo. Za pred rokom iztovorjenih 3700 ton ribje moke je lastnik ladje razen normalne tarife izplačal premijo v višini 2550 dolarjev.

Kolektiv reškega pristaniškega podjetja »Generalni teret« ne gre nasproti VIII. kongresu le s temi uspehi, za katere je s svojimi smernicami utrla pot nad 400 komunistov meseca aprila letos. VIII. kongres bo pričakalo tudi kakih 20 novih članov Zveze komunistov iz vrst pristaniških delavcev, katerih sprejem v organizacijo je predviden za te dni.

MLADEN PETRINIČ
(PO »BORBI«)

V »IPLASU« DOKAZUJEJO:

Z DEVIZAMI BI LAHKO BOLJE GOSPODARILI

Iplas je nemara ena izmed redkih tovarn, kjer je že uveljavljen sistem deviznega samofinanciranja. Surovin za spenjeno maso lahko samo toliko uvozi, kolikor deviz ustvari z izvozom.

Devizno samofinanciranje je novejšega datuma, vendar je delovnemu kolektivu že jasno: tako, kakor je doslej potekal izvoz, ne gre več. Za kilogram poliuretanske pene dajejo en do'ar, za kilogram spenjene mase, ki je izdelana iz pene, pa komercialisti ne morejo iz inozemskih kupcev iztisniti več kakor 0.90 dolarja. Čista izguba, s katero ni moč kupovati surovin...

Najprej so se spravili nad komercialiste, češ da so zanič, da ne znajo prodajati, sčasoma pa so se prepričali, da so izgube krive še razne druge okoliščine.

DOBAVITELJI SUROVIN IMAJO SVOJE RAČUNE

Mogoče bi jim uspelo dražje izvažati spenjeno maso, če se ves svet ne bi okoriščal z

gospodarsko špijonažo. Tujci zavoljo naše velike odkritosrčnosti — vsi naši časniki in gospodarski časopisi priganjajo k večjemu izvozu in pišejo o nezadovoljivi izvozni bilanci — dobro vedo, da smo primorani izvažati in ker smo primorani, pač pristanemo tudi na nižje cene, kakor bi jih naši izdelki zaslužili po kakovosti. To občuti tudi Iplas. Strokovnjaki so obšli veliko inozemskih tovarn za plastične mase in se prepričali, da se v kakovosti spenjene mase lahko merijo z njimi, in vendar je kupci nočejo enako plačati.

Zgube v devizah bi se kljub temu znebili, če bi jim uspelo ceneje kupovati surovine. Pri tem pa naletijo na tako trd oreh, kakor pri prodaji spenjene mase. Podjetja, ki prodajajo surovini, jih namreč sama tudi predelujejo. Ne samo to: proizvodne zmogljivosti niso izkoriščene. Proizvodnja teče letno samo okoli 90 dni, da zadostijo potrebam trga. Jasno, da potem niso pripravljeni poceniti surovin, res bi povečali konkurenčno sposobnost tistih, ki se ukvarjajo samo s predelavo, kakor se na primer Iplas.

Vrh tega se surovine med potjo od dobavitelja do naročnika zelo podražijo. Jugoslavija ni v skupnem evropskem trgu, zato mora plačati Iplas petkrat večjo izvozno carino kakor sorodne tovarne v številnih drugih državah. Na surovino pa se »obe sita« še naša carina (in sicer višja kakor na uvoženi izdelek iz nje) in še 35 do 45-odstotni prometni davek.

Tako pride poliuretanska masa že v stroj veliko dražja, kakor v tujih tovarnah. Če tega ne bi bilo, trdijo pri Iplasu, bi jih izvoz manj skrbel. V produktivnosti baje ne zaostaja za inozemskimi konkurenti, ker pač stroj diktira proizvodni tempo, le surovine malo slabše izkoriščajo zaradi neustreznih prostorov. Ko zgradijo nove, tako pravijo, bo ta edini njihov minus v primerjavi s tujimi proizvajalci odpravljen.

OMEMBE VREDNI POMISLEKI

Devizno samofinanciranje sili Iplasove ljudi, da se tudi širše razgledujejo po našem

skupnem deviznem gospodarjenju.

Iplas ima tolikšne kapacitete za proizvodnjo spenjene mase da bi lahko z njo zaigal vso pohištveno industrijo, ki maso potrebuje za blazinjenje. Gospodarneje bi bilo, če bi se povežali s temi tovarnami in preko njih izvažali ta svoj izdelek.

Dokazi: Za kilogram vgrajene mase bi po Iplasu računali dobili 3.5 do 6 dolarjev, medtem ko dobijo za enako količino direktno izvožene mase samo 0.9 dolarja.

S kooperacijo med Iplasmom in pohištveno industrijo si ne bi opomogla samo tadva, ampak še skupno devizno gospodarstvo. Istočasno namreč, ko Iplas pod ceno izvažajo spenjeno maso, jo mnoge tovarne pohištva veliko dražje uvažajo saj plačujejo kilo po 2.5 do 6 dolarjev. In po nepotrebnem trošijo celo čvrsto valuto!

V Iplasu se zgražajo nad tem, vendar je tudi res, da bi to potratenost lahko sami pomagali odpraviti, če bi se povežali s potencialnimi naročniki spenjene mase. Nič ne dražje, če lahko doma dobi enako blago! Namreč, če zve zanj in če je res enako.

Nadalje se v zvezi z deviznim gospodarjenjem sprašujejo:

Ali je pametno uvažati izdelke, kakršne tudi pri nas izdelujemo, zgolj zato, ker so nekoliko cenejši?

Menijo, da ni. Steklenička njihove polivinil acetatne emulzije, ki se uporablja v tekstilni in lesni industriji pa v gradbeništvu, je za 20 do 30 din dražja kakor uvožena, za potrošnike ta prihranek precej pomeni, za naše devizno gospodarstvo pa je zguba. Iplas namreč porabi polovico manj deviz, ker pač uvažajo samo kemikalije, medtem ko je pri uvozu treba odšteti devize tudi za čisto vodo, te pa je v steklenički 50 odstotkov.

Verjetno bodo mnenja Iplasa naletela tudi na ugovore, nekaj pa je temu kolektivu nedvomno treba priznati: zares se poglabljajo v izvoz in si prizadevajo, da bi se devizno gospodarjenje izboljšalo. Pa so komaj prešli na devizno samofinanciranje!

MARIOLA KOBAL

spodarskih investicij v družbenem proizvodno celotne dežele polovico manjši itd.

Glede na te podatke se je nemogoče izogniti zaključku, da so dosedanja napor družbe spremenili ekonomski profil področij, ki jih imenujemo nerazvita. Dejstvo pa, da začnemo zadnja leta v njih beležiti večje stopnje povečanja kot v razvitih krajih, smatrajo strokovnjaki brez primere celo v svetovnem obsegu.

Seveda zahteva realnost, da postavimo dejstva, ki govorijo o začetku procesa približevanja, v prave okvire. Z razmeroma nižjimi stopnjami večanja vendarle dosegajo razviti kraji zaradi večje »startne osnove« absolutno večje povečanje narodnega dohodka in bi bilo po nekaterih računih potrebnih 20 do 25 let, da bi se približno izenačilo absolutno povečanje dohodka v nerazvitih predelih dežele, seveda s pogojem, da bi bile v prvo imenovanih stopnje povečanja vsaj za tri točke večje od povprečja v celih deželi. Ta vizija bi utegnila izgledati zelo daljna, vendar je treba upoštevati, da

se to odvija v pogojih hitre ekspanzije celotnega jugoslovanskega gospodarstva, približno enake časovne intervale pa ugotavljajo tudi v naporih Jugoslavije, da bi dosegla razvite dežele.

Zavoljo tega ti »roki dohitevanja« ne negirajo zaključka, da so kvantitativna gibanja v glavnem precej zadovoljiva — vendar je to le en element realnega razvoja. Čeprav so v številnih krajih vaške statve in lesene pluge zamenjale nove tovarne in sodobna mehanizacija, številna tamkaj zgrajena podjetja vendarle še vedno niso postala prava žarišča vsestranskega napreda in izboljšanja življenja tamkajšnjih ljudi. Iskane učinkovite metode in čim pravilnejše investicijske politike postaja pogoj za nadaljnji razvoj nerazvitih. Zato zaslužijo vsaj podporo naporu — ki postajajo postopoma vse bolj očitni — da bi od razprav, omejenih na vsote investicijskih sredstev, prešli na razprave o tem, na kakšen način in kako bi bilo treba razpoložljiva sredstva vlagati,

da bi kar najbolj pomagali tistim, ki jim je pomoč potrebna.

Prisluškovanje na razpravah o najučinkovitejših poteh razvoja pa odkriva prisotnost mnenj, ki so včasih čiste iluzije, včasih pa imajo sumljivo vrednost. (Iluzija je na primer verjeti, da lahko vsa nerazvita področja dohitijo razvita, če imajo na razpolago osnovna naravna bogastva in podobno.) Seveda odpira iskanje najučinkovitejših metod in smeri za uporabo razpoložljivih sredstev vrsto vprašanj, vendar bi to pot poudarili le tista, za katera se nam zdi, da so med drugim produkt napadnih odnosov v gospodarskem sistemu. Razumljiva je težnja nerazvitih, da stremijo po »visoko akumulativnih« dejavnostih (kemija, elektronika itd.), vendar celotna taka orientacija vzbuja previdnost glede ekonomske racionalnosti, če se področja ne bi lotila onih »nižko akumulativnih« panog, za razmah katerih obstajajo najugodnejši pogoji na teh področjih, ki skrivajo največje potencialne jugoslovanske rezerve surovin in

energije. Očitno je namreč, da je realna slika rentabilnosti posameznih dejavnosti pri nas zelo popačena zaradi administrativnih primisov v sistemu cen, delitve, zunanjetrgovinskem režimu in drugih segmentih sistema, kar spet popača najsmotnejše kanaliziranje investicij nasploh, investicijsko politiko v nerazvitih področjih pa še posebej. To je še eden izmed številnih primerov, ki odkriva enostranost trditve, da bi pri spremembah v sistemu »razviti prišli boljše skozi«. Vzpostavljane realnejših ekonomskih odnosov in doslednejše delitve pri delu v vseh domenah našega gospodarskega življenja je pogoj za boljše gospodarjenje in racionalnejše proizvodne usmeritve tako razvitih kot tudi nerazvitih predelov dežele ne glede na drobnjakarske in pogosto sumljive račune »koliko kdo dobi« , pri katerih se tako pogosto lomijo najavljene pozitivne spremembe v sistemu gospodarjenja.

(Po »Vijesniku«)
K. DŽEBA

UGODNA GIBANJA ZA ODPRAVO NIZKIH DOHODKOV

(Nadaljevanje s 1. strani)

nijška analiza ugotavlja, da odpade od celotne industrijske proizvodnje 61% na prvo izmeno, 35% na drugo in le 4% na tretjo se nam v merilu okraja pokaže dokaj splošno, da večina kolektivov daje le eno-izmensko proizvodnjo, z drugo in tretjo pa nadomeščajo le prezasedeno (nezadostno) kapaciteto nujnih posebnih oddelkov.

Zaposlitev v večimskem delu smo lahko prikazali le za dobo januar-maj 1964, ker s podatki za nadaljnje mesece ne razpolagamo. Naj pripomnimo, da se je v maju in juniju pričela v tej smeri obsežnejša akcija v precejšnjem številu kolektivov in da je že danes stanje ugodnejše, pravi rezultati pa se bodo pokazali šele od zadnjega letošnjega tromesečja naprej. Tega vprašanja pa smo se nekoliko podrobneje in dokumentarnejše dotaknili predvsem zaradi tega, ker se bo ob sedanjih ukrepih precej podjetij v resnici znašlo v težavnem položaju, kakršnega predvidevajo prvi izračuni gospodarske zbornice — o tem bo govora kasneje — če ne bodo storjeni še hitrejši in odločnejši koraki v organizaciji proizvodnje v več izmenah.

ZAOSTANEK V IZVOZU

Pri pregledu izvajanja izvoznih obveznosti ugotavljamo, da smo planirani izvoz do konca julija v okraju izvršili le 42%. Zaostajanje izvoza je posledica nekaterih objektivnih težav v elektroenergiji, v elektroindustriji in v nekaterih drugih proizvodnih panogah zaradi pomanjkanja reprodukcijskega materiala ter izvozne dinamike.

Odbor za gospodarstvo OSS, ki je izvozno problematiko posebej obravnaval, pa meni, da je v precejšnji meri vzrok zaostajanja izvoza tudi v tem, da proizvodne organizacije še vedno prepuščajo proučevanje zunanjega trga le izvoznim posrednikom, ali pa ga samo čestokrat proučujejo le občasno, nesistematično in površno.

Investicijska dejavnost se je v prvem polletju gibal nekoliko izpod predvidenega okrajnega plana in je bila v odnosu na lansko prvo polletje v gospodarstvu za 21,5% v negospodarstvu pa 36,5% večja. Ustrezni ukrepi in subjektivni vplivi so vsekakor pripomogli, da na področju investicijske dejavnosti prehajajo postopoma k smotrnejšemu in skladnejšemu vlaganju, vendar pa je tu zaradi še prebogostejših ekscesov zlasti v nekaterih občinah očitno potrebno še nadalje maksimalno družbeno angažiranje, da realnih možnosti in okvirov ne prekoračijo.

ODPRAVLJANJE NIZKIH OSEBNIH DOHODKOV

Iz razpoložljive dokumentacije in analiz OSS vidimo, da je bilo v našem okraju še vedno 28% zaposlenih, ki so prejeli do 30.000 din osebnih dohodkov mesečno, v gospodarstvu 30%, 35,2% v obrti, 35,1% v prometu, v gostinstvu pa celo 43%.

olajšave	v tisoč din
zaradi ukinitve prispevka od izr. dohodka	1.033.861
zaradi ukinitve prometnega davka	484.390
zaradi ukinitve 15% prisp. iz dohodka	790.327
zaradi prenehanja veljav. zakona o prisp. v DIF	436.537
zaradi sprememb prodajnih cen, določenih izd. in storitev	415.481
skupne olajšave	3.160.536
večje obremenitve zaradi	v 000 din
podražitve nabavnih cen produk. materiala, energije in storitev	2.473.796
znižanje regresov na umetna gnojila	56.620
znižanje drugih regresov	16.793
zvišanje oseb. doh. glede na zadnje ukrepe ZIS	817.746
skupne večje obremenitve	3.438.375

kar pomeni, da bi nekatere anketirane delovne organizacije navzlic zmanjševanju nekaterih družbenih obveznosti v letošnjem letu dosegle slabši finančni rezultat kot pred izvedbo novih ekonomskih ukrepov. Treba pa je pripomniti, da vse te ugotovitve o višini olajšav, oziroma dodatnih obveznosti in povečanja stroškov slonijo na izračunih, za katere je bila podlaga deloma vzeta iz zaključnih računov za leto 1963. Zato jih moramo uporabiti le za orientacijo v razpravi, saj bo efekt spremenjenih instrumentov odvisen predvsem od letošnjih

Ti podatki nam kažejo, da je skoraj tretjina delavcev, zaposlenih v vseh delovnih organizacijah, prejela v razdobju januar-junij 1964 povprečno mesečno do 30.000 din, nad 50.000 mesečno 20,4% in v razponu med 30.000 do 50.000 din 47,9%, kar nedvomno kaže na realno grupiranje delavcev v razponu med 30.000 do 50.000 dinarjev. Od približno 21% zaposlenih, ki je na začetku leta prejelo do 25.000 din osebnih dohodkov, je v juniju letos to padlo na 8%, oziroma na 4000 delavcev. Viden napredek, saj je lani imelo tako nizke prejemke povprečno 14.500 zaposlenih.

Analiza OSS nadalje nakazuje tudi značilnost v tem, da je delež zaposlenih z dohodki nad 50.000 v negospodarstvu skoraj enkrat večji od deleža v gospodarstvu; deloma gre to na račun višjega kvalifikacijskega sestava zaposlenih v negospodarskih dejavnostih, nedvomno ta podatek odkriva tudi neure-

Pogled na proizvodno halo »Mehanotehnike«, kjer s specializacijo in kvaliteto vse bolj prodirajo na zahtevna tržišča

jeno vprašanje nagrajevanja strokovnega kadra, zaposlenega v gospodarstvu.

RAZLIKE V SPREMEMBI INSTRUMENTOV

Ob analiziranju in razreševanju problematike gibanj osebnih dohodkov in nagrajevanju moramo posebej proučiti tudi nekatera vprašanja, ki se nanašajo na položaj delovnih organizacij po spremembi družbenih instrumentov delitve dohodka, ocen in povečanja stroškov za leto 1964.

Iz prvih podatkov, ki jih je zbrala gospodarska zbornica okraja Koper na podlagi 65 anketiranih večjih delovnih organizacij okraja ugotavljamo, da bodo anketirane delovne organizacije okraja, ugotavljamo, da družbenih instrumentov in drugih ukrepov imele naslednje olajšave oziroma večje obremenitve:

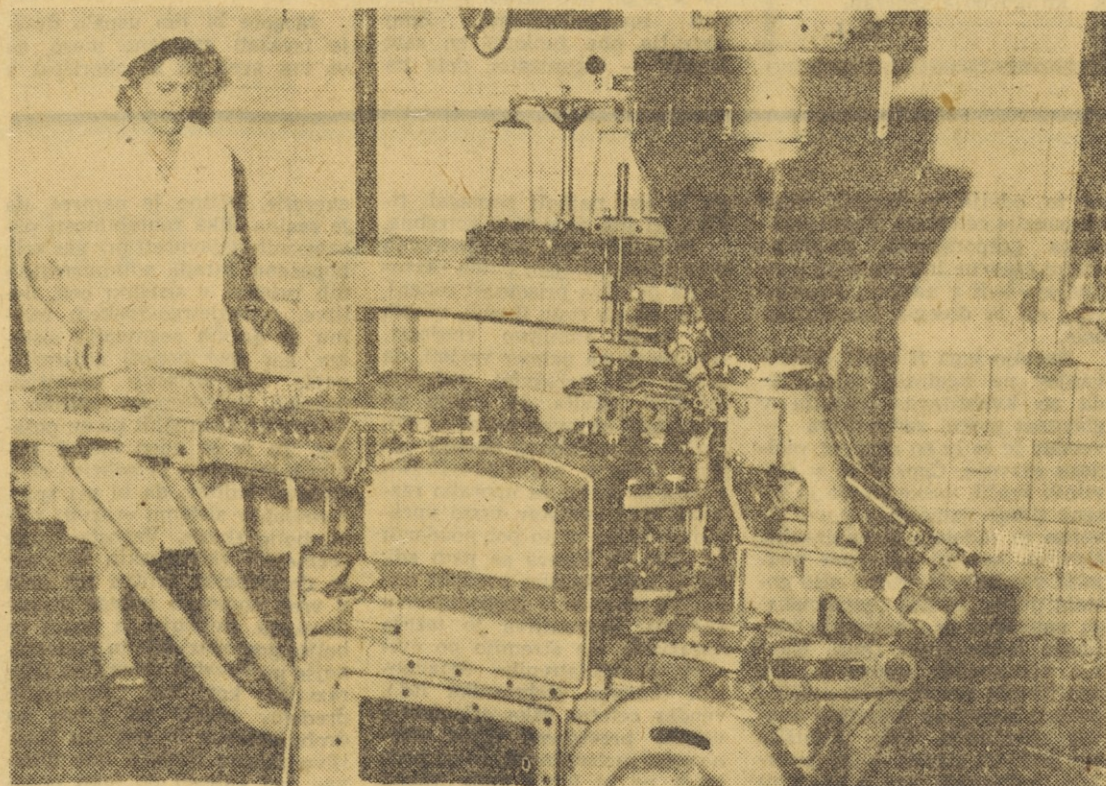
Gorica, Cementarna Anžovo, Lesonit Ilirska Bistrica, Mehanotehnika Izola, da omenimo samo tiste, o katerih statistični podatki kažejo zadovoljivo podobo in katerih položaj približno poznamo iz naših zadnjih obiskov. K tej skupini spadajo še kolektivi, ki prav v tem času intenzivneje proučujejo ista vprašanja — (kot npr. Pletenina Sežana) bodisi glede svoje nadaljnje perspektive, bodisi v zvezi s pripravljanjem elaborata za 42-urni delovni teden, razširitvijo gospodarskega sodelovanja z drugimi delovnimi organizacijami v cilju izboljšanja angažiranja kapacitete itd. V vseh takih kolektivih je odigralo pomembnejšo vlogo pogumno nagrajevanje, večanje osebnih dohodkov. Polagoma prodira spoznanje, da je priznanje večji delovni sili bistveni soelement, ki vodi k hitrejši racionalizaciji in ga morajo prav zato sindikalne organizacije propagirati in uresničevati.

Menili smo za potrebno posebej poudariti takšno orienta-

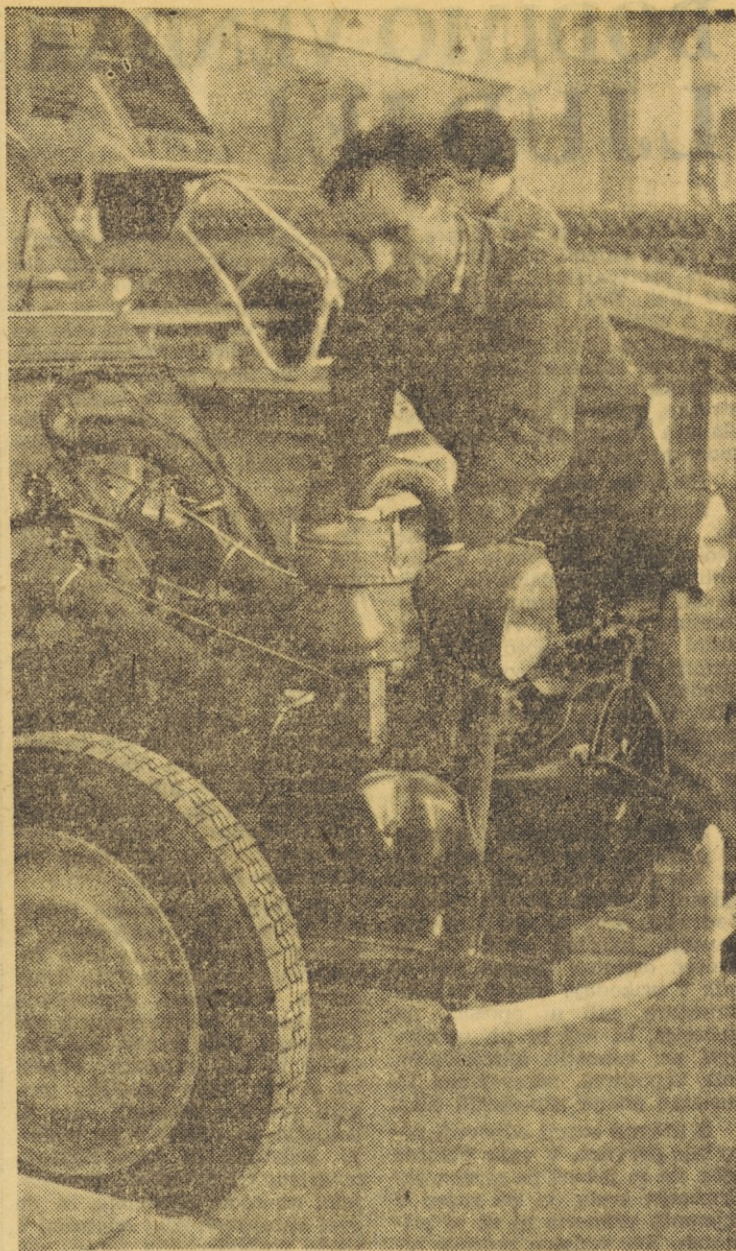
mnoga druga pa od dneva podražitve, le 17 podjetij izplačuje dodatek šele od 1. avgusta. Mnoga podjetja so še pred sklopom začela z izplačevanjem akontacije. Pet podjetij je navedlo, da sedaj ne bodo dvignila osebnih dohodkov, ker so to storila tik pred podražitvijo. Tretja Bovec od 1. 7. za 14% (z novimi osnovnimi postavkami), medtem ko na primer Tovarna pletenine Sežana navaja, da so izvedli s 1. aprilom povečanje za 36%, nameravajo pa kljub temu po koncu tretjega tromesečja povišati za 1500 din, ako bo ostalo pri sedanjih ugodnih prodaji in realizaciji.

Priporočeni dvig za 1500 din so podjetja v skladu s priporočili družbenih organizacij res povsod obravnavala kot minimalen. Zato pa so dvigi znašali ponekod občutno več, maksimalni znesek, zajet v anketi, je celo 9800 din in to v TGP Metropoli, kjer znaša povprečno mesečno povečanje na zaposlenega 7000, kar je 30% povprečnega neto zaslužka v letu 1963. Ob znano prenikljivih prejemkih v gospodarstvu sploh je očitno, da gre tu za splošno prilagoditev sistema nagrajevanja, ne pa samo za povišanje zaradi višjih cen. Povprečno povišanje v vseh 82 podjetjih pa znaša 3300 din ali nekako 8,5% povprečnega osebnega dohodka v letu 1963. Nekatera od anketiranih podjetij so pri tem razlikovala med delovnimi mesti z nizkimi, srednjimi in visokimi osebnimi dohodki ter bolj dvignila najnižje osebnih dohodke, na primer Lesonit, kjer dobijo delavci z najnižjimi osebnimi dohodki 3000 dinarjev dodatka, tista z najvišjimi pa le 1500. Zelo številne so tudi tiste organizacije, kjer znaša dvig na vseh delovnih mestih enako, bodisi, da gre za 1500 din kot v lesni industriji 22. julij Idrija, kjer so večje zviševanje izvedli v maju (povprečno 5900 dinarjev) ali za 5000 din kot v KZ Kras Sežana, obrat TOL (tovarna lepil). V obeh primerih lahko smatramo, da so delovne organizacije s tem poviškom res samo poizkušale nadomestiti povišanje življenjskih stroškov. Pri tistih pa, kjer gre za stopnjevanje od najnižje plačane delovnega mesta k najvišje plačanemu, gre v bistvu za spremembo nagrajevanja, ki je že dalj časa zaostajalo. Tak tipičen primer je Delamaris.

Razni pristopi so očitni tudi iz načina, kako so dodatek vključili v obstoječi sistem nagrajevanja: 41 delovnih organizacij ga plačuje kot fiksni dodatek, ki se prišteva k osebnemu dohodku, obračunanemu po dosedanjih merilih. V vseh teh primerih gre torej za administrativni draginski dodatek, čeprav je začasna ureditev v obliki akontacije, ki ga bodo morali prej ali slej vključiti v svoj sistem nagrajevanja po delu, ob tem pa bo zahteval nekatere konkretne korekture samega sistema. V 26 delovnih organizacijah so dodatek vsteli v osnovno vrednost vsakega delovnega mesta, v 6 delovnih organizacijah pa so s posebnim korektivnim faktorjem po določenih pravilnikih prilagodili osebne dohodke. Zlasti tam,

V »Delamarisu« so naposled spoznali, da nizki osebni dohodki niso stimulacija za dobro delo in večje gospodarske uspehe

V »Tomosu« so s povišanimi osebnimi dohodki najnižjih grupacij dosegli lepe gospodarske uspehe. Zanimarili pa so nagrajevanje strokovnjakov, kar jim zdaj povzroča precej težav

kjer so uporabljali korektivni faktor, kjer so v osnovno vrednost delovnega mesta vključili le del predvidenega poviška, medtem ko je ostali del delavce dobil, ako je presegel svojo delovno nalogo (ker je bila osnova za izračun potrebnih sredstev norma plus povprečno preseganje norm) so torej dodatek že vključili med stimulacijo za boljše proizvodnjo. Nekateri, npr. KIK Ilirska Bistrica, so obravnavali administrativni dodatek do višine 1500 din, ostali del (pri KIK do povprečnega 6000 din) pa vključili v sistem stimulacije.

Dodatek nam je torej prinesel opazno povečanje cene dela in bo s tem moral izzvati racionalnejše trošenje živega dela ter večjo skrb delovnih organizacij, da so delovna mesta pravilno postavljena, ljudje celotni delovni čas pravilno izkoristeni ter da ni potrebnih neproizvodnih delovnih mest, Linearni ali degresivni dodatki, čeprav smatramo, da so sedaj bili nujni in pravilni, pa skrivajo v sebi nevarnost, da bodo bolj kvalificirani delavci premalo stimulirani za večji trud in da nam ta pojav čez čas začne zavirati porast proizvodnje. Letošnji podatki, ko v nekaterih panogah raste zaposlovanje v korak z večanjem proizvodnje (npr. v elektroindustriji novozaposlenih v prvem polletju 24,9%, porast proizvodnje 25,1%) ter podatek, da smo že pred uveljavitvijo dodatkov doživljali koncentriranje osebnih dohodkov med 30.000 in 50.000, ali morda 60.000

dinarjev (kjer je več kot 80% delavcev v gospodarstvu našega okraja), kažejo, da bomo morali v naslednjih mesecih istočasno, ko bomo dvignili ceno vsakemu proizvodnemu delu, še posebej skrbeti, da še bolj dvignemo ceno visokokvalitetnemu delu, delu strokovnjakov, organizatorjev, visokokvalificiranih ter kvalificiranih delavcev. Podatek iz KIK, kjer se je razpon od 1:5 zmanjšal na 1:3, nam govori, da ob še vedno prenikljivih osnovnih in najnižjih osebnih dohodkih resno zanemarjamo strokovnjake. Sličen ozek razpon, ki pa prizadeva zlasti kvalificirane delavce in srednji kader, pomeni povpreček 50.000 din ob najnižjih prejemkih 38.000, kot je to baje v cementarni Anžovo. Seveda pa tako visok povpreček resno ublaži problem, ker so ohranjene razlike do podobnih delovnih mest v drugih podjetjih.

ZAPOSTAVLJENO ŠOLSTVO

Splošno znano, pa žal vse preveč mirno sprejeto dejstvo je, da so bili letos občinski proračuni prizadeji v korist proračunov višjih politično teritorialnih skupnosti in tudi razdelitev v okraju na občine ni bila gajena na objektivnih kriterijih. Tako kljub nadpovprečnemu prilivu sredstev v večini občin ni bilo možnosti, da bi primerno povečali sredstva za šolstvo. Le občina Koper je kljub temu, da je bila, ako upoštevamo princip formiranja proračunov, kakršni izgledajo, da bodo uveljavljeni, najbolj prizadeta, je vendar uspela z rebalansom povečati sredstva za 45 milijonov. Smatramo, da bi občinski proračuni lahko šolstvu vendarle posvetili več pozornosti in sredstev. Potrebno bi bilo samo, da se zavemo, da bi morale biti šole na prvem mestu, ne pa da pobirajo v proračunu tisto, kar ostane ali pa celo tisto, kar se s prostovoljnimi pritiskom iztisne iz delovnih organizacij. Vendar se je situacija, zlasti v misljenju vseh odgovornih, letos zelo izboljšala. Zato je tudi večina občinskih uprav avtomatično smatrala, da je treba pripraviti ob povečanju osebnih dohodkov enoten predlog za občinsko upravo in za družbene službe, odvisne od proračuna. Osem občin predvideva povečanje osebnih dohodkov za 3000 din mesečno, le Ajdovščina ima baje sredstev samo za povečanje 2000 din, medtem ko so v Ilirski Bistrici po prvem predlogu sicer imeli sredstva za dvig osebnih dohodkov občinski upravi za 3000 din, za šolstvo pa so našli le 1500. Smatramo, da bodo občinske skupščine, ko bodo obravnavale vse pripravljene predloge, sledile predlogu okrajne skupščine in preskrbele, da bodo vsi, ki so odvisni od proračuna, dobili enotni dodatek v višini 3000 din.

Dober zaslužek za dobro delo

Kaj naj storijo v podjetju, kjer se kopičijo zaloge; kjer delavci zavoljo izredno nizkih osebnih dohodkov zapuščajo kolektiv; kjer — naposled — nimajo, po njihovem prepričanju seveda, nobenih notranjih rezerv, da bi z njimi sanirali svojo delovno organizacijo? Ali naj životarijo še naprej in čakajo na morebitno konjunkturo, ali naj se priključijo k večji in solidnejši delovni organizaciji, ali pa naj ustavijo stroje in zaprejo tovarno? Takih rešitev se namreč poslužujemo v naši praksi. Sežanska tovarna pletenin, ki je že dalj časa preživljala omenjene težave, je letos na pomlad »našla« povsem novo, čeprav tvegano rešitev. Ne da bi imeli »kritje«, so aprila letos vsem zaposlenim povečali osebne dohodke povprečno za 36 odstotkov in hkrati izplačali tako povečane dohodke še za tri mesece nazaj. Računica je bila preprosta: ali bodo s tem spodbudili višjo produktivnost, ali pa bodo tovarno kar pokopali. Tudi to bi bilo bolje kot večna negotovost.

Na prelomu lanskega v letošnje leto, ko je tovarna premagovala najhujše težave v vsej trinajstletni zgodovini, je iz podjetja odšlo 36 delavcev. Tako jih je takrat, ko so povečali osebne dohodke, ostalo samo še 144. Sedanji kolektiv pa dosega večjo proizvodnjo kot prej, ko je vključeval več delavcev. Produktivnost na zaposlenega je v povprečju za 28 odstotkov višja. V avgustu so dosegli povprečno 34.112 dinarjev osebnega dohodka na zaposlenega. Samo še dve delavki sta zaslužili manj kot 25.000 dinarjev za polni delovni čas. Ob tem pa so povprečni osebni dohodki lanskega leta znesli samo 19.818 dinarjev...

Takšni uspehi, razen drugega tudi vnaprej razprodana proizvodnja, povsem prazna skladišča gotovih izdelkov in po dolgem času tudi prva sredstva v skladih, so očitna posledica zvišanih osebnih dohodkov.

Porečete, da to ni nič novega v naši praksi, da so tako storili še marsikje, čeprav morda bolj postopoma. Debelejša kuverte pa se tako ali tako nihče ne brani.

V sežanski tovarni pletenin je bilo »skoraj tako«. Ljudje so si želeli boljše dohodke, toda: veliko je bilo tudi takih, ki bi se zadovoljili tudi z nižjimi prejemki, samo da ne bi slučajno izgubili službe, če podjetje ne bi preneslo tolikšnega zvišanja osebnih dohodkov.

Dosedanja predsednica delavskega sveta Marija Brezovčeva je povedala: »Zmeraj sem bila za to, da zvišamo osebne dohodke. Zagovarjala pa sem stališče, naj bi se to zgodilo postopno, da se ne bi zaleteli in da ne bi bilo kaj narobe.«

Podobno je menila Jolanda Zvab iz šivalnice: »Jaz si tako mislim: raje manj, pa tisto gotovo: Saj ne rečem, da bi se branila denarja, ampak vseeno nisem mogla verjeti, da bi se na hitro vse spremenilo in izboljšalo. Skušala sem si dopovedati, da imajo prav tisti, ki so na papirju izračunali, da podjetje ne bo šlo po zlu, če bomo drugače in bolje delali. Ampak sigurno je sigurno...«

Vzroki in posledice

Aleksander Stojković-Sandro, pomočnik vodje skladišča, je bil na zadnjih volitvah izvoljen za predsednika upravnega odbora. Ko sem ga vprašal, kako so iskali poti iz težav, je poudaril predvsem misel, da so veliko prepozno storili tisto, kar se je zgodilo v začetku letošnjega leta. »Morda smo bili vseeno preveč skromni in zadovoljni z matim,« je menil. »Morda je bilo tako tudi zato, ker v podjetju ni bilo pravega reda in organizacije. Pristojnosti niso bile razmejene. Uspeh pa dosežes tedaj, če vsakdo ve, kaj je njegova dolžnost in za kaj je odgovoren. Če pa vsakdo dela po svoje in se povsod vtiika, pride kvečjemu do zmede. Nekaj takega je bilo pri nas. Tudi zdaj še ni vse v redu, ampak bolje je, kot je bilo. Končno pa v nekaj mesecih, čez noč kot pravimo, vsega tudi ne moreš storiti. Mislim pa, da je naš novi direktor ubral dobro taktiko, ko nas je postavil pred izbiro: ali bomo živeli še naprej, ali pa bomo zapirli tovarno. Tako smo se najprej spopadli z organizacijo in razmejili pristojnosti. Potem pa je prišla specializacija v proizvodnji. Še lani smo na primer dajali na trg 136 različnih vrst pletenin, zdaj pa je v proizvodnji samo še 20 artiklov. Nekateri delavci celo predlagajo, da bi izbor še skrčili. Kajti manj menjav je, bolje dosega in pre-

To, o čemer pišem, je nekaj vzrokov nekdanjih žalostnih razmer v sežanski tovarni pletenin in nekaj posledic sedanjih spodbudne gospodarske rasti. Glede tega pa so v tovarni iz dneva v dan bolj optimistično razpoloženi, saj poslovni uspehi kažejo, da so izbrali pravo pot. Zanj pa je eno samo ime:

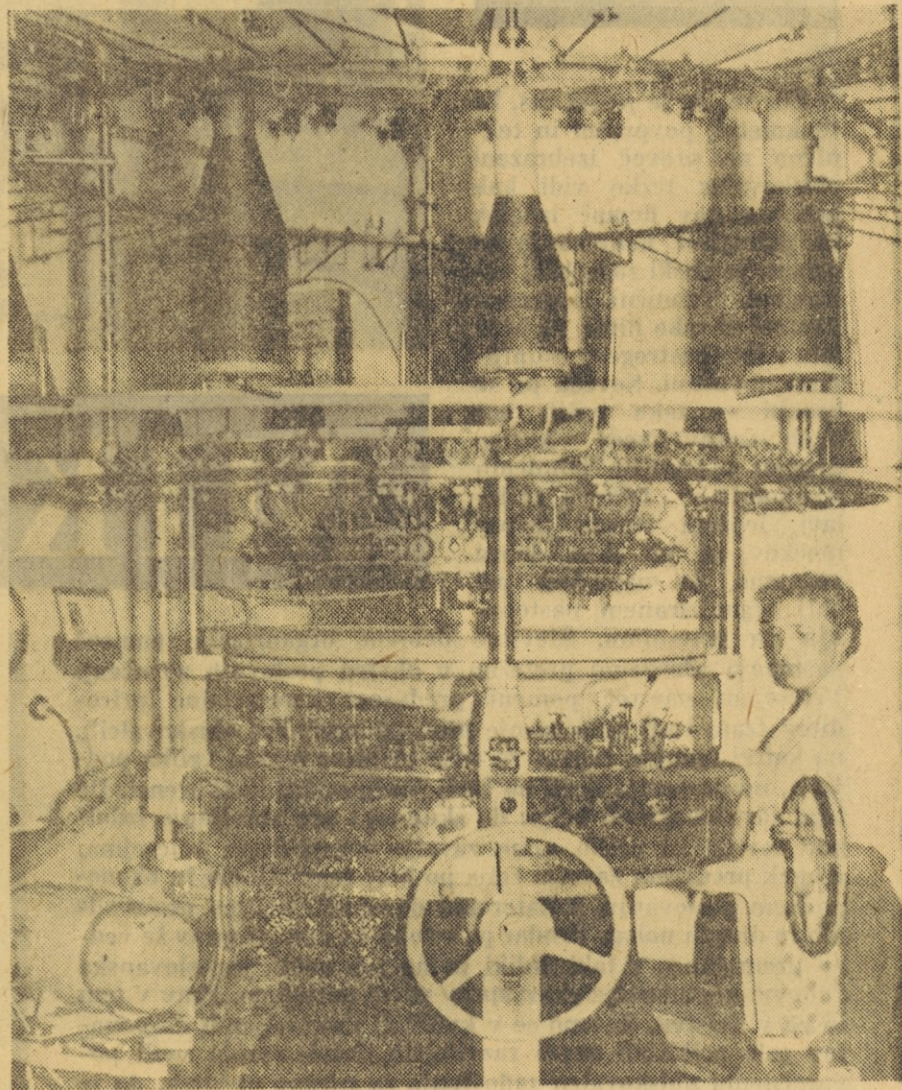
Dober zaslužek za dobro delo

Začelo se je pravzaprav še lani jeseni pri njihovem trgovskem potniku. Ob neki priliki je omenil predsednici delavskega sveta: »Pri meni gledate na tisočake, v skladišču pa ležijo milijoni.« Res je bilo tako in prav je povedal. Na zalogi so imeli kar trimesečno proizvodnjo. Potem so zanj spremenili merila nagajevanja. »Mislim, da se mi zdaj izplača, če se potrudim,« je rekel potnik. Kaj je dosegel, sem že napisal: skladišča so se izpraznila in proizvodnja je vnaprej prodana. Za svoje delo je dobil nekaj sto tisočakov, toda podjetju je prihranil šestnajst milijonov, ki bi jih sicer plačali za obresti za bančne kredite, oziroma »odpisali« na račun znižanja cen. Tako je podjetje prišlo do sredstev, s katerimi je začelo odplačevati tudi kredite za občasna obratna sredstva. Direktor Tešar zdaj na primer meni, da čez kakšno leto verjetno sploh ne bodo potrebovali kreditov za obratna sredstva, ker bodo imeli svoj denar. To ni nič čudnega, saj se sredstva res hitro obračajo, če je blago sproti in vnaprej razprodano.

Morda so ob tem utemeljeni pomisli, zakaj kako drugače ne organizirajo prodaje; zakaj so bili v kritičnem času odvisni malone od enega samega človeka — potnika? Vendar je tako, da ta način prodaje pomeni praktično edino obliko, s katero proizvajalci pletenin posredujejo svoje blago na tržišče. In ker je tako, je tudi razumljivo, zakaj v tovarni menijo, da so se prepozno odločili za korekturo osebnih dohodkov. Če bi to storili prej, bi bila skladišča prej izpraznjena; prej bi prišli do sredstev, ki bi jim omogočila normalnejše poslovanje in spodbudnejše nagajevanje. V tem je bila ena rezerv, ki pa je v strahu, da nekdo ne bi preveč zaslužil, sploh videli niso.

Bile pa so tudi druge posledice. Ob času, ko so zvišali osebne dohodke, je kolektiv v povprečju komaj dosegal norme. Zavoljo nizkih prejemkov je skoraj prišlo do prekinitve dela. Takrat pa, ko so ljudje dobili denar v roke, ko so izvedeli, da bodo dobili še več, če bo njihov uspeh boljši, se je sprožil plaz. Tiste norme, za katere so trdili, da so odločno previsoke, zdaj presegajo za dvajset, trideset in celo petdeset odstotkov. Temu ustrezno pa se oblikuje njihov dohodek. Vsakdo po pravilniku zasluži najmanj 25.000 dinarjev, če dela polni delovni čas in če stoddostno doseže normo. Ker je tako in ker norm ne strižejo, kot so jih v prejšnjih letih, ampak izplačajo dejanski ekvivalent doseženega uspeha, je hitro prišlo do notranjih premikov. Ob začetku maja je bilo v tovarni še 35 delavcev, ki so zaslužili manj kot 25 tisočakov. Junija jih je bilo še dvajset, julija še pet in avgusta še dva. Med tem časom niso spreminjali osnovne delitve; niso torej zviševali osebnih dohodkov zavoljo nekakšne sociale, pač pa doseženi osebni dohodki pomenijo rezultat dela slehernega posameznika.

Res pa je, da se v zvezi z normami zdaj precej pripravljajo. Ko so zviševali osebne dohodke, so jih povečali linearno, ne da bi hkrati proučili realnost norm v vseh oddelkih. Tako se je zgodilo, da so — vsaj kaže tako — predile po krivem prizadele. Najtežje delo imajo, zaslužijo pa manj kot delavke v šivalnici, ki imajo dosti lažje delo. Pogoj dela se namreč razlikujejo v toliko, da predile največ za deset ali petnajst odstotkov presegajo normo, med-

tem ko je v šivalnici številka štirideset skoraj normalna. Ker so osnovne postavke, za interni obračun preračunane na urni zaslužek, približno enake, so razlike v zasluhih toliko občutnejše. Prav zato zdaj proučujejo realnost vseh norm, kajti to precej vpliva na razpoloženje v kolektivu. »O tem bomo še precej razpravljali,« je dejala Pavla Macarol, predsednica sindikalne podružnice.

»Ali ni vseeno, kje delajo?«

V tovarni torej zlagoma urejajo notranje odnose. V ta sklop sodi tudi dejstvo, da njihova tovarna zaposluje samo tisti kader, ki jim je neobhodno potreben. Za ostalo pa poskrbijo »kooperanti«. To so sežanske gospodinje, zdaj jih je 126, ki v gotove izdelke navezejo še potrebne vzorčke. Prejšnji mesec je vsaka izmed njih povprečno zaslužila z delom na domu po 11.000 dinarjev. Razponi v zasluhih pa so seveda večji: od 5 do 40.000 dinarjev. Pač odvisno od tega, koliko je katera delala. So pa vse možnosti za večji zaslužek, kajti tovrstnega dela tovarna daje več kot dovolj. Tudi to pa pomeni eno izmed oblik dodatnega zaposlovanja, hkrati pa eno izmed rezerv, ki jo sežanska tovarna pletenin že izkorišča. Včasih so nalašč za vzorčenje zaposlovali posebne pletilje. To delo ni lahko, še posebej če traja osem ur nepretrgoma. Gospodinje pa delajo, kadar morejo in kadar so razpoložene. Zato je bilo za tovarno ceneje, da je vpeljala delo na domu, »svoje« pletilje pa zaposlila pri drugih delih.

S tem so prišli do »novih« rezerv. Najboljše pletilje so premestili od ročnih k strojnim pletilnim strojem. Tako njihova tovarna delno obratuje še v tretji izmeni, pri čemer pa niso zaposlili niti enega novega delavca! Specializacija in delo v treh izmenah sta jih že pripeljala do tega, da so v prvih enajstih dneh tega meseca izdelali toliko

pletenin, kot jih običajno naredijo v mesecu dni. To pomeni, da bo ob mesecu tudi zaslužek ustrezno višji, kar bo gotovo pomenilo novo spodbudo za še večje uspehe.

Kaj želijo?

Zdaj ko se stvari in razmere v tovarni zlagoma normalizirajo, bi bil zanimiv odgovor na vprašanje, česa si predvsem želijo v prihodnje? Tako so povedali:

Direktor: »S tem tempom naprej, da bi se tudi v skladih nabralo več denarja. Samo s tem in z izvozom (letos 75.000 dolarjev — vse na zahoda tržišča) bomo prišli do sredstev za modernizacijo tovarne. Delamo na strojih, ki so jih drugod izločili. Radi pa bi kupili šest sodobnih strojev, na katerih bi naredili dvakrat toliko kot na vseh sedanjih. Plačati jih mislimo z izvozom. Sicer pa bo po mojem potrebno, da predvsem izboljšujemo notranjo organizacijo, ki še zdaleč ni v redu.«

Predsednik upravnega odbora: »Se več reda bo treba, predvsem pa je nujna močnejša notranja kontrola v proizvodnji. Stipendiramo nekaj naših delavcev. Eden izmed njih bo v kratkem doštudiral na srednji tekstilni šoli. Ko bo prišel, bo dosti zaželen, saj imamo zdaj samo enega tehnika.«

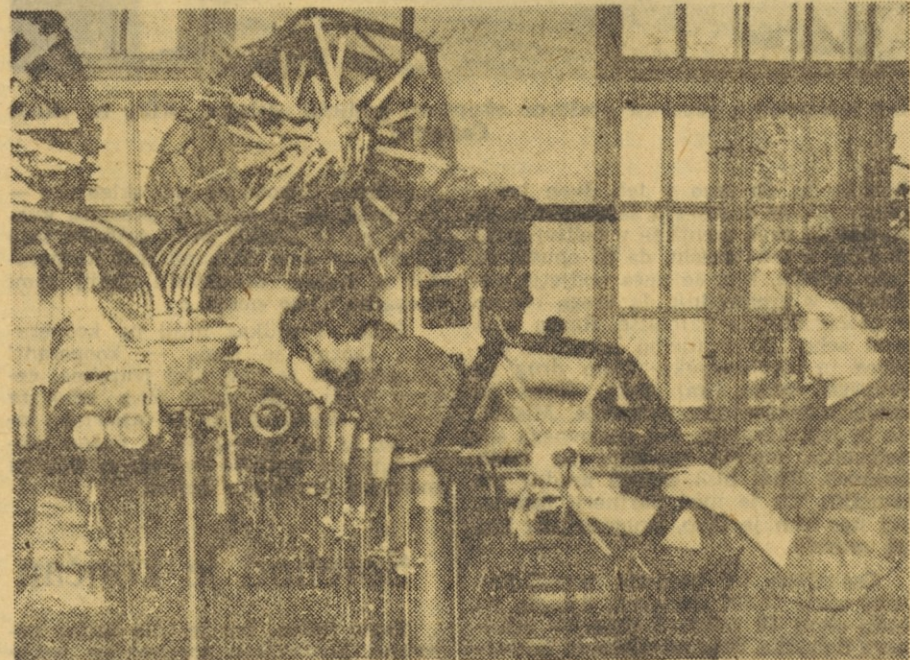
Vsi skupaj pa: »S tem tempom naprej!« Jolanda Zvab je ob tem izrazila čisto razumljivo željo: »Če se bo še kaj podražilo, bi morali takoj povišati naše dohodke!«

Mozaik vtisov

Morda je pripoved o »čudežu« v sežanski tovarni pletenin preveč neurejen mozaik vtisov. Morda je res to, da je njihov uspeh posledica sorazmerno naglega urejanja razmer v dotlej povsem neorganiziranem podjetju. Nekaj pa je povsem gotovo: niso se izgovarjali na objektivne pogoje poslovanja, na zastarelo strojno opremo, na vse mogoče »zunanje« vplive. Namesto tega so se vprašali, kaj lahko storijo sami. Tvegali so, izbrali edino pot, ki je obetala, da tudi ob morebitnem neuspehu nikomur ne bi bili v breme. Ljudem so dali denar; spodbudili so materialni interes proizvajalcev. Tveganje se je obneslo; podvig je uspel. Morda se bo kdaj kasneje pokazalo, da navzlic vsemu trudu, volji in hotenjem zaradi konkurence njihova tovarna ne bo sposobna življenja. Morda bo tako in takrat bo treba iskati novih rešitev. Toda podjetje zdaj živi. Prav je, da živi in da se razrašča kolektiv, ki se je poglubil vase; ki je na račun večje prizadevnosti dosegel boljše uspehe in svojim članom zagotovil kolikor toliko primerne osebne dohodke.

V tem je ves smisel njihove takratne odločitve: ali bomo živeli alj pa bomo zapirli tovarno. Bili so v položaju, ko so morali tvegati. Brez tega ni napredka.

M. GOVEKAR

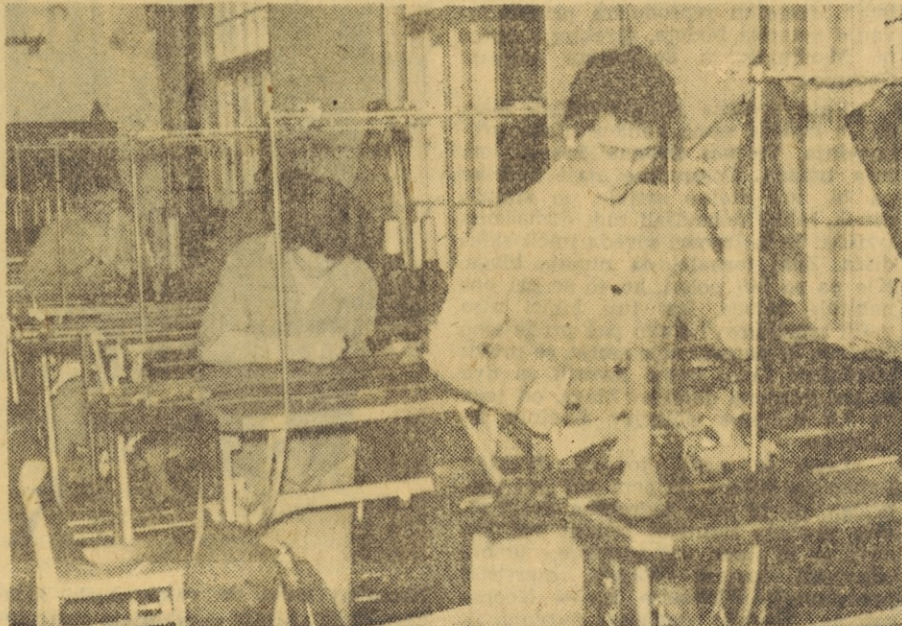

In še mnenje Pavle Macarol, predsednice sindikalne podružnice: »Na sestankih smo povedali kolektivu vse tisto, kar so ljudje sami videli. Ni bilo treba dosti govoriti. Navkljub vsemu so bili pomisleki. Še zdaj, ko so prišli boljši rezultati, so nekateri hudo skeptični, doklej bo to trajalo. Drugega ne bi vedela povedati, kajti žalostne stvari skušam pozabiti. Upam in prepričana sem, da samo pri tem, kar imamo zdaj, ne bomo obstali.«

Potihoma, ali kot pravimo — med vrstami — veje iz vseh odgovorov misel, da je tovarna nekakšna socialna ustanova in da je najvažnejše pač to, da so ljudje v službi; ne glede na to, koliko zaslužijo. Zato verjamem direktorju te tovarne Francu Tešarju, da so zavoljo takšne miselnosti in skromnosti: raje manj in tisto gotovo, imeli v tovarni največ težav, ko so iskali rešitve, ki naj bi tovarno spet spravile na »zeleno vejo« in solidno gospodarsko osnovno.

segajo normo. Vse to je bil seveda postopen proces. Kako bo vnaprej, bomo še videli. Vse je odvisno od tržišča. Ko smo ga začeli proučevati, smo povsod ugotovili, da manjka moških in športnih pletenin, ženskih pa je tako ali tako na pretek. Kaj bi se torej še mi silili tja, kjer je najhujša konkurenca; za nas dvakrat težja, ker delamo s stariji stroji, ki so jih že pred 13 leti druge tovarne izločile? Zato smo se specializirali na tisto, česar trgu manjka. Obenem smo ugotovili, da so naši izdelki na dobrem glasu predvsem ali celo izključno pri moških in športnih pleteninah, kjer vedno dajemo nekaj novega, modnega. Pri ženskih pleteninah pa smo sicer dosegali potrebno kvaliteto, nismo pa imeli pravega imena, kot se temu reče. In ko že govorim o specializaciji, naj omenim, da smo iz proizvodnje izločili vse vrste uslug.

»Bilo pa je precej zamere,« je dodal direktor Tešar. »Res pa je, da so usluge, ki so jih občasno naročali nekateri občani, v bistvu prinašale samo škodo.«

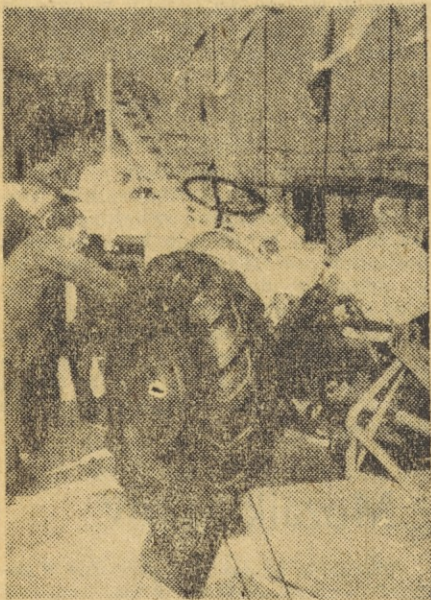

Sprehod po jesenskem zagrebskem velesejmu

Zdi se, da je prišel čas, ko vsakoletni, povprečni in tehnično ne preveč izobraženi obiskovalec težko vidi kak posebno nov domač izdelek na prireditvi, kakršna je na primer jesenski zagrebski velesejem. Tehnični napredek namreč ni tako hiter, da bi iz leta v leto postregel z osupljivimi novostmi. Seveda pa se uspehi — tako naših kot tujih razstavljalcev — kažejo drugje: v manjših tehničnih izpopolnitvah, ličnejši obdelavi, lepšem videzu pripomočkov, ki jih sicer dobro poznamo. In naposled: pri bolj organiziranem nastopanju na velesejmu. Številne delovne organizacije namreč nastopajo združeno; pretežno v okviru poslovnih združenj. Velesejem namreč pomeni predvsem komercialno prireditve (zato tudi razočaranje med povprečnimi obiskovalci!), na kateri manjša, čeprav za naše razmere morda velika podjetja, ne pomenijo dosti ob hudi mednarodni konkurenci. Do tega združenega ali bolje: do skupnega predstavljanja izdelkov seveda ni prišlo samo zavoljo zagrebskega velesejma, ampak predvsem zavoljo želja po bolj rentabilnem in ekonomičnem poslovanju, h kateremu doprinaša delitev proizvodnih in drugih nalog. Vendar pa v tolikšni meri (čeprav še vedno premajhni), v taki obliki in na tak način jugoslovanske delovne organizacije pravzaprav prvič nastopajo. Prav v tem in pa v dejstvu, da smo se v kvaliteti razstavljenih eksponatov zelo približali ravni razvitejših dežel, morda nudi povprečnemu obiskovalcu zadoščenje za njegov občutek, da je na velesejmu vseeno videl nekaj novega in spodbudnega.

Kot rečeno, je zagrebski velesejem predvsem ali celo izključno komercialna prireditev. Nekakšna razstava, na kateri proizvajalci pokažejo svoje blago, da bi trgovci z vsega sveta lahko izvedeli, kaj lahko (tudi pri nas) dobijo. So seveda tudi podjetja, ki ne pridejo na velesejem, ker nimajo interesa, oz. imajo vnaprej prodano proizvodnjo in jim je zatorej škoda denarja za dragi razstajni prostor. Vendar to ni važno in ne spremeni bistva stvari, čeprav bi s takimi stališči zlahka polemizirali.

Razumljivo torej je, da se proizvajalci in trgovci na velesejmu veliko

Traktor ITM 555 je nov izdelek Industrije traktorjev in motorjev Beograd ter predstavlja posrečenega »križanca« med znanim Fergussonom in domačim Zadrugariem. Novi traktor se odlikuje z večjo stabilnostjo, uporablja pa lahko precej več priključkov kot katerikoli obeh »očetov«.

pogovarjajo o kupčijah. Zavoljo tega so pravzaprav tudi prišli v Zagreb. Vendar se včasih zdi, da so pomenki o iskanju skupnega jezika med proizvajalci in trgovci, o izboljšanjem sodelovanju med kooperanti, o možnostih za povečan izvoz in višjo proizvodno važnejši; da jim predstavniki podjetij namenijo največ časa. V teh pomenkih slišiš res zanimive reči. Nekatere je »ujel« tudi mikrofoni »Delavske enotnosti«!

»Razčistiva tovariš...«

Jugoslovanska lesna industrija, vstevši tovarne pohištva, razstavlja v treh paviljonih. V enem je predstavljajo proizvajalci, povezan v »Export-drevo«, v drugem podjetju okrog »Ju-

MIKROFON JE VAŠ

napredku proizvajalcev iz ostalih republik tukaj v Zagrebu in najbrž ne samo tukaj, kupci zelo cenijo visoko stopnjo obdelave in kvaliteto, značilno za slovensko pedantnost pri pohištvu. Zakaj proizvajalci ne bi pomagali, da bi s skupnimi sredstvi zgradili nove prodajne prostore in skladišča. Vseeno, če bi proizvajalec nad svojim prostorom obesil svojo firmo ali ne. Kot trgovca me zanima samo to, da bi imel prostor, na katerem bi lahko pokazal več kot zdaj in kjer bi prodajal več, kot prodam zdaj. To bi bilo ugodno tudi za proizvajalca, ker bi si zagotovil večjo prodajo. Mi, trgovci, pa bi seveda v nekem dogovorjenem roku odplačali tisto, kar bi v prodajni prostor investirali proizvajalci. Ali pa bi se drugače dogovorili. To ni važno, važen je prostor in blago, ki ga nimamo. Še najbolj pa to, da nehamo govoriti dva jezika!

Tovariš iz Cerknice mu ni ostal dolžan: »Kar razčistiva, tovariš! Zame kot proizvajalca je najprej tovarna, potem trgovina. Ko smo kolikor toliko uredili tovarno, prihajajo na vrsto razne drobnejše izboljšave in dopolnilne investicije, skrb za standard in tako naprej. To nam jemlje denar. Kje pa ste vse doslej bili trgovci? Zakaj nam bolj ne pomagate pri izvozu? Vzamete naše kalkulacije, greste z njimi ven in ponujate blago po tisti ceni, ki smo vam jo mi dali in ne po ceni, ki bi jo marsikdaj lahko dosegli na tujem trgu. Trgovci bi nam morali sugerirati cene, kakršne so zunaj dosegljive za tako in tako blago. Namesto tega pa raje špekulirate...«

Zal mi je bilo, da sta se sobesednika po vseh teh besedah in pozdravi: »Potreben je skupen jezik, lahko pa bi diskutirala do jutra!« razšla. Morda bi namreč našla vsaj gaz, ki bi povezovala proizvajalceve in trgovčeve celokupne poslovne interese in ne samo tiste med njimi, kjer zdaj eden zasluži na račun drugega in obratno.

Velika družina

»Radio industrija« Zagreb, »Iskra« Kranj in »Rudi Cajavec« iz Banje Luke predstavljajo svoje blago na skupnem razstavnem prostoru. To pa je le eden izmed znakov njihovega poslovnega sodelovanja. Govori direktor »Radio industrije« Zagreb, inženir Tugomir Surina:

»Živimo v pogojih neurejenega tržišča. Zato tudi v naši dejavnosti zaostajamo z izvozom. Proizvajalci so zvečine majhni, domače tržišče pa absorbira skoraj vse. Vendar so se stvari v zadnjih dveh ali treh letih vseeno začele obračati na bolje. Dosegli smo velike serije pri izdelkih splošne potrošnje, serijsko proizvodnjo pri instrumentih in tako naprej. Zato ni čudno, da je marsikateri obiskovalec tega dela

velesejma, kjer razstavlja naša podjetja, nekoliko razočaran. Razstavljam namreč samo to, kar tudi proizvajamo.

Tudi RIZ, ki ga predstavljam, je seveda zainteresiran za čim boljše poslovne uspehe, za čim večje izkoriščanje zmogljivosti. Morebitna združitve s katerim koli sorodnih podjetij, da bi znotraj integriranega podjetja dosegli delitev dela, po mojem ne bi bila koristna. Lažje in hitreje bi to dosegli s poslovno tehničnim sodelovanjem. Ker pa se je poskus sodelovanja z Elektronsko industrijo Niš, kot največjim proizvajalcem, izjalovil zaradi znanih stališč, ki so jih zastopali predstavniki te tovarne, smo se pač obrnili drugam. Z »Iskro« in »Rudim Cajavcem« smo ustvarili enotno komercialno organizacijo, ki je pogoj za prilagoditev, oziroma ureditev proizvodnih planov, raziskovalnega dela, prodaje, izvoza. Najbolj ohr-

za največjega med njimi. Crveno zastavo, so značilne majhne serije. Majhne v tem smislu, da bi se nam amortizirala draga orodja. Zato s toliko večjim upanjem spremljamo razvoj kooperacije med našim Tomosom in Citroënom. To še ne pomeni, da samo gledamo in čakamo. Citroën že preskuša nekatera naša tesnila. Če se bo odločil zanje (preskus je namreč izredno strog, pet strokovnjakov za posamezna področja ima pravico veta, kadar Citroën uvaja nove dobavitelje polizdelkov, oziroma sklopov ali elementov), bi to za nas pomenilo naravnost veličastno zadevo. Prvič gre za afirmacijo našega podjetja v mednarodnem merilu. Drugič pa bi s tem prišli do velikih serij, ki bi hitreje povrnila stroške za orodja (zdajšnje serije jih le redkokdaj!) in do rentabilnosti tudi pri proizvodnji tesnil. Če bodo

Del razstavnega prostora poslovne skupnosti podjetij »Iskra«, »RIZ« in »Rudi Cajavec«

brujoče je, da smo v teh dveh letih, odkar smo se dogovorili za sodelovanje, že dosegli prve rezultate v delitvi dela, in sicer v tem smislu, da že opuščamo take izdelke, kjer se naša podjetja pokrivajo v proizvodnji. Iz vsega ostane v proizvodnji le najboljši. Razen tega med seboj izmenjujemo izkušnje, delavce in strokovnjake. Tako drug za drugega vemo, kaj dela. Tako se ustvarja medsebojno zaupanje. Mislim, da bi jugoslovanska pot poslovnega sodelovanja morala temeljiti na takih osnovah. Tudi hišo začne graditi pri temeljih. Če je med partnerji interes, pri nas tréh je tako, drugače tudi biti ne more!

Omenjena tri podjetja zaposlujejo letos okoli 15.000 delavcev, dosega pa bodo okoli 80 milijard dinarjev celotnega dohodka. Šele združena (v komercialnem pomenu besede) se čutijo sposobna za resnejši nastop na zunanjih tržiščih; zlasti še potem, ko bo docela urejena delitev dela in nalog med njimi samimi. O prvih in spodbudnih znamenjih tega njihovega notranjega preporoda smo se že prepričali na letošnjem zagrebskem velesejmu.

»To bi bilo veličastno!«

Tovarna tesnil in plastičnih mas »Tesnilka« iz Medved dobavlja — med drugim — vse vrste tesnil za motorna vozila, ki jih pošiljajo na tržišče jugoslovanski proizvajalci. Navzlic naglemu naraščanju motorizacije v naši deželi pa ta proizvodnja za »Tesnilko« pomeni najmanj rentabilno proizvodnjo. Zakaj? Mikrofoni je ujel mnenje tovariša Lazarja, komercialnega direktorja:

»V Jugoslaviji je petnajst ali šestnajst proizvajalcev motornih vozil. Tudi

pogodbe s Citroënom tudi sklenjene — vse kaže, da bodo, kajti preskusi kvalitete so se iztekli, proti pričakovanju ugodno — smo že predvideli kooperacijo z našimi dobavitelji, kajti sami vsega ne bomo zmogli.«

Tako »Tesnilka« misli na kooperacijo, čeprav je sama — kooperant! Kooperacija je tudi njej potrebna, čeprav v zadnjih petih letih zdaj že tretjič rekonstruirajo in razširjajo tovarno, ki pa je vseeno še vedno premajhna za potrebe našega tržišča in možnosti prodaje v tujino.

Sprehod je končan

Samo toliko, kot je bilo nujno potrebno, komentiran sprehod po jesenskem zagrebskem velesejmu je končan. Mikrofoni je ujel samo nekatere pomenke; upam, da ne tistih, ki bi bili najbolj dolgočasni.

Kot rečeno, pa že zgolj zato, ker naši proizvajalci nastopajo dosti bolj združeni kot kdajkoli, pa zato, ker razlika med kvaliteto naših in tujih proizvodov ni več očitna, oziroma toliko opazna kot pred leti, povprečni obiskovalec zagrebskega velesejma ne bo razočaran. Ker tudi dosednji podatki o kupčijah govorijo o ugodnem poslovnem uspehu, smo lahko še toliko bolj zadovoljni.

Se toliko bolje pa bo, če bomo ob letu ugotovili, da so začeta gospodarska gibanja obrodila še večje sadove. To bi namreč hkrati pomenilo solidnejšo osnovo za nageljši prodor na mednarodno tržišče, katerega križišče je prav zagrebski velesejem.

Na svidenje na prihodnjem srečanju proizvajalcev in trgovcev (ter vedno radovednih obiskovalcev) — na zagrebskem jesenskem velesejmu 1965!

-mG

Marsikaj kaže, da velesejemski ključavničarji najraje »uporabljajo« macolo«

Zakaj ne drugače?

Nekaj eklatantnih primerov, kako se pri nas včasih hude anomalije zde nekaterim povsem logične. Dogajajo se brez posebnega hrupa. Toda takšno logiko lahko imenujemo kvečjemu logiko »bolj sitega«.

— Ko smo še v družbenih službah in upravnih službah na vseh nivojih ob koncu koledarskega leta izplačevali trinajsto plačo, se je v marsikateri občini zgodilo, da smo vedno za občinsko upravo ta sredstva takoj našli, nimalokrat pa smo npr. prosvetne delavce »odpravili« s tem, da občinski proračun žal ne omogoča, da bi to trinajsto plačo dobili tudi oni (primer občine Maribor-Tezno izpred dveh ali treh let). Kriva je bila nepravilna delitev med teritorialnimi skupnostmi!

— V Logatcu (pa tudi Cerkljici) smo še letošnjo pomlad imeli na šolah predmetne učitelje, ki so zaslužili za svojo polno učno obveznost 23.000 din (trindvajsetisoč din, da ne bo pomote!). Odgovor: občina nima dovolj sredstev za šolstvo, kriva je delitev! Kako »nelogično« bi se slišalo, če bi npr. taka občina zaradi pomanjkanja sredstev plačevala uslužbenca svoje občinske uprave skoraj za polovico slabše kot druge slovenske občine! Toda nikar ne mislite — kaj takega se pri nas še ni primerilo.

— Znani so piranski dogodki ob koncu preteklega šolskega leta, ko je prvega v mesecu sploh zmanjkalo denarja za izplačila osebnih dohodkov šolnikom. Toda ne verjamem, da se je pri nas že zgodilo, da bi občinska uprava nekje ostala prvega v mesecu brez plačilnih kuvert.

— In končno, zadnji signal. V koprskem okraju je po-

zadnjih ukrepih ZIS večina občinskih uprav pripravila enoten predlog za izplačilo dodatka (ob dvigu cen nekaterim živiljskim artiklom) tako za občinske uprave kot za družbene službe, katerih dejavnost se financira iz občinskih proračunov. Osem občin je predvidelo povečanje osebnih dohodkov za 3000 din, v Ajdovščini je bil enoten predlog za 2000 din. Toda glej, nekdo je zopet našel zelo »logičen« predlog. V Ilirski Bistrici so takoj v prvem predlogu sicer našli sredstva za izplačila dodatkov občinski upravi v vrednosti 3000 din, za šolstvo pa so »zmogli« le 1500 dinarjev!

Kaj bi bilo, če bi pri nas včasih nekatera takšna razmerja malce prekucnili. Da bi za občinsko upravo zmanjkalo denarja za trinajsto plačo, zmanjkalo denarja za tako visoke mesečne osebne dohodke v občinski upravi, ki so »v navadi« drugje, ali da bi neka občinska uprava ostala vsaj enkrat prvega v mesecu brez plačilnih kuvert, ali pa, da bi na neki občini izplačali občinskim uradnikom nižje draginjske dodatke na osebni dohodek kot npr. prosvetnim delavcem v njihovi občini. Nikomur tega ne želim, toda če bi se to zgodilo, ali bi se zadovoljili z odgovorom, da je za to kriva delitev in ali bi prenesli ta eksperiment brez hrupa? S temi primeri sem hotela le pokazati, kako nelogična so pri nas nekatera pojmovanja. Za nekatere stvari preprosto ne more zmanjkati denarja, medtem ko si zlasti na račun prosvetnih delavcev dovolimo res pravo diskriminacijo, saj le-te itak že poznamo leta nazaj kot dovolj potrpežljive.

S. G.

V LESCAH PRI BLEDU:

Vzorna zasnova družbenega centra

V Lescah pri Bledu gradijo na obrobju starega vaškega jedra že četrto leto prostore, kjer naj bi zaživela kulturna, politična, izobraževalna in telesnovzgojna dejavnost. Ob tem dejanju se ne bi ustavljali posebej, če ga ne bi spremljala vrsta prijetno presenetljivih značilnosti. To velja za lokacijo, saj bo center čez nekaj let v resnici v središču novega naselja, danes pa se lahko pohvali s travnato okolico, pa z izvrstnim razgledom na blejski grad in na Julijske Alpe. Čez čas bodo del trave prekrile stanovanjske hiše, razgled in igrišče na južni strani pa bosta ostala. Kot kaže, ne bo nobenemu Leščanu treba pešati do stavbe, ki danes že kaže del svojega obraza, več kot deset minut.

Druga svojevrsnost je arhitektonska zasnova centra. Sestavljajo jo večji in manjši šesterkotniki, ki se v eni stranici stikajo in tvorijo polkrožen niz paviljončkov, objemajoč stopničasto teraso, s katero se stavba podaljšuje v igrišče. Šesterokotna celica je osnova centra. Znotraj je lahko prazna — službe knjižnici, glasbeni aktivnosti, bifeju ali klubu — ali pa predeljena in namenjena sejам, pisarnicam, garderobi, oskrbnikovemu stanovanju in šanitarnim napravam. Ker je stavba pritrjena, je lesena konstrukcija strehe odprta, s tem pa prostornina večja in gradnja cenejša. Varčevanja pa ne razodeva samo streha, marveč tudi uporabljeni material (opečna stena proti severu, železno ogrodje, velika okna in smučna vrata proti jugu) ter paviljonski, zaporedni način gradnje. Toliko celic pozidajo, kolikor je denarja pri hiši. In ker je v Lescah denarja bolj malo, bodo letos odprli le bife in klubske prostore, s knjižnico, pisarnami in glasbeno sobo pa bodo morali počakati do prihodnje pomladi. Zatem pride večji in dražji oreh: dvoranica za filmske in druge predstave, garderoba pa telovadnica.

Takrat bo v centru prostora za vse: ljubitelje knjig in prijatelje glasbe, športnike, pa filmske entuziaste, igralce in šahiste, za tiste, ki radi plešejo in za tiste, ki se raje pogovarjajo. Tudi družbeno politične organizacije, ki so danes brez svojega kotička, bodo našle svoj prostor na soncu, točneje rečeno, pod salonitno streho. Za sestanke, predavanja, razgovore. Za predstave na prostem, saj predstavlja polkrožna terasa pravcati avditorij.

Do vsega tega pa je še daleč. Ceneni gradnji navkljub in veliki prizadevnosti domačinov se bodoče satovje le počasi polni z medom. V tem se center v Lescah prav v ničemer ne razlikuje od številnih krajev v Sloveniji,

ki si poskušajo izboriti družabno središče, kulturni domek, prostore za smotno izrabo prostega časa. Morda so celo na slabšem. Načrte za tak dom so imeli že leta 1928, po vojski so se dolga leta prerekali okrog lokacije, leta 1953 so ustanovili sklad, v katerega je vložila Tovarna verig šest milijonov, pa tudi posamezniki so nekaj primaknili. Vendar je sklad presahnil in denarji so odtekli drugam. Želja pa ni prenehala in potreba po zbirališču občanov je bila iz leta v leto močnejša. V letu 1959 so objavili razpis za izdelavo načrtov, najuspešnejšega še popravljeni in leta 1961 začeli z gradnjo. Predvideni stroški so takrat znašali 120 milijonov dinarjev. Od teh jih je tovarna VERIGA dala 36, nekaj so primaknili v tovarni čokolade, v trgovskem podjetju in v tovarni industrijske opreme. Občina ni dala nič.

Denarnih težav torej ne zmanjka in če ne bi bilo razumevaločega vodstva Tovarne verig, se kulturni in politični dejavnosti v Lescah še zlepa ne bi obetala skupna streha. Težave: ki so druge narave, pa šele nastajajo. To je upravljanje in vzdrževanje centra, predvsem pa program, ki naj bi napolnjeval njegove prostore, to se pravi, koordiniran program, saj interesentov za uporabo prostorov ne bo zmanjkalo. O vsem tem bodo morale krajevne in občinske družbene organizacije še temeljito premisliti, saj bi center brez otipljivih, javno pretresenih in potrjenih ciljev na načina dela še zdaleč ne dosegel svojega namena. Izkušnje, ki bi jih dosegli z družbenim upravljanjem in s skrbno zastavljenim programom, pa čez leto dni ne bi bile koristne samo domačinom, marveč vsem, ki gradijo oziroma upravljajo družbene centre, kar pomeni, da za seminar o vedenju družbenih centrov ne bi mogli najti boljše lokacije kakor ravno v Lescah. — saj je prostorska zasnova njihove hiše naravna vzorna.

DUŠAN TOMŠE

Pet minut pred prvim šolskim zvonjenjem

Foto: Milan Sparovec

OCENE

KRITIKE

INFORMACIJE

KOPIRANI HITCHCOCK

ANGLEŠKO-AMERIŠKI FILM »KRIK STRAHU«

Med možmi, ki tmajo v svetu poseben sloves z dognanimi krivično, ker nikakor ne dosega ravni Hitchcockovega dela. lezenskih nagnjenj, ki ju filmi kriminalne zvrsti, je še Film »Krik strahu« je posnet spremenljiva pretresljivo emotivno na vrhu lestvice Alfred Hitchcock. Marsikakšna dela, sterja in obravnava pohlep po »Krik strahu« p tem povsem ki nastajajo bodisi v ameriški dediščini. Tema je standardna, prazen in brez resnejše psihologije drugih proizvodnjah, nosijo pečat njegovih domislic, trikov in stila in zaradi tega ne morejo doseči tiste ustvarjalne in vrednostne ravni, ki bi jo sicer morda lahko. Nekaj podobnega je tudi z angleško-ameriškim kriminalnim filmom »Krik strahu«, ki nosi obeležje solidno izdelanega dela, z vsebinami elementov tovrstnega žanra, šuje mračno skrivnost bogata, ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega moža in njegovo hčerko, da bi z njimi dosegel bolj ali manj napete scene grozljivosti in originalnosti. Najboljše, kar ševega izginotja in hčerinega film ima, je glavna igralka ter dobro tehnično opremljenostjo. Posamezniki ga celo enačijo s Hitchcockovim filmom »Psycho«, vendar dokaj nju mračne skrivnosti dveh duševnih »ekstremov«, dveh bogatašev pohabljenih hčerka režiser Seth Holt mojstrsko iz prvega zakona. Mlada žena bogataševa mora spraviti s poti svojega

V novo šolsko leto

ZASAVJE — Tudi v Zasavju so se v začetku septembra odprla vrata šol. Vse kaže, da se bodo v novem šolskem letu pojavljali na področju šolstva v zasavskih občinah Trbovlje, Hrastnik, Zagorje ob Savi in Litiji isti problemi kot že doslej.

Dosedanja prizadevanja, da se omogoči pouk v sodobnejših prostorih in ob ustreznih učilih ter z usposobljenim kadrom, niso bila uspešna. V Trbovljah še vedno nima pretežna večina šol svojih telovadnic, laboratorijev in drugega. V Zagorju ob Savi, podobno pa tudi v ostalem Zasavju, predstavlja osrednji problem pouk matematike, ker ni učiteljev; zdaj je v vsem Zasavju le en predmetni učitelj za matematiko. V Hrastniku primanjkuje učiteljev za predmetni pouk; v Litiji pa nimajo zadosti niti razrednih učiteljev na podružničnih šolah.

Nekoliko bolje je na šolah II. stopnje, ki so v Trbovljah. Tako je mogoče pričakovati, da bo dobila gimnazija ustrezen laboratorij za pouk kemije in fizike; Tehnična srednja šola pa predvideva novo opremo za prostore. Težave so v Trbovljah še v industrijski kovinarski šoli, ki je zaprtega tipa, čeprav je za Zasavje izredno važno šolanje proizvajalcev.

Direktor zavoda za prosvetno pedagoško službo za Zasavje Veselin Perič meni na začetku novega šolskega leta, da občinske skupščine in sveti za šolstvo v Zasavju še vedno prepočasno rešujejo probleme v šolstvu. Razumevanja za reševanje problemov je sicer v zadnjem času več, vendar se problemi rešujejo vse preveč teoretično. Po mnenju tovariša Periča najsibše napreduje gradnja novih šolskih prostorov in grozi nevarnost, da bo v oddelkih preveliko število učencev, kar bo vsekakor negativno vplivalo na kvaliteto znanja in na učne uspehe. Učne moči sicer prihajajo, vendar zanje ni ustreznih stanovanj, zaradi česar je fluktuacija prosvetnih delavcev vse večja. Ker so problemi kompleksni, jih bo treba rešiti v širšem obsegu, saj jih same šolske delovne skupnosti ne bodo mogle rešiti.

Stanje in potrebe v šolstvu pa bodo morale nujno upoštevati zasavske občinske skupščine pri rebalansih proračunov za letošnje leto in pri sestavljanju proračunov za leto 1965.

SLOVENSKE KONJICE — Ko se je v teh dneh pričel redni pouk na osnovnih šolah v konjiški občini, se je vnovič pojavil problem prostorov, in sicer v mnogo ostriši obliki kot pretekla leta. Sicer ta ni v vseh krajih enak, zlasti pa ni pereč v nekaterih pohorskih krajih, kjer je učencev vedno manj. Zato pa toliko bolj stopa v ospredje v večjih krajih, posebno v Slov. Konjicah, v Ločah in v Zrečah. Obe konjiški osnovni šoli sta letos dobili precej novih učencev iz sosednjih podružnic in imata obe vse učilnice zasedene v dveh izmenah. Razen tega pa je prva osnovna šola morala dobiti še en dodaten prostor izven šolske stavbe, medtem ko je druga imela že v preteklih letih. Vsekakor je to za pouk dokaj neugodno, saj morajo hoditi učitelji iz ene stavbe v drugo, prenašati s seboj različne pripomočke in s tem tudi delno izgubljajo na času. Dograditev spodnje šole za eno nadstropje, ki je predvidena v prihodnjih dveh letih, bo lahko le začasna rešitev, dokončna pa bo šele takrat, ko bo zgrajena še ena nova osnovna šola.

● ŽELEZARNA STORE: Večji operativni plan

Organi samoupravljanja v

štorski železarni so na svojih zadnjih zasedanjih uvrstili med najvažnejše točke dnevnega reda operativni plan proizvodnje za mesec september in delitev osebnih dohodkov za mesec julij. Sprejeti operativni plan za september predvideva, da bo podjetje ostvarilo 11.273 ton proizvodnje. Operativni plan je v delovni enoti aglomeracija in elektroplavž višji od dinamičnega za 393 ton zaradi obratovanja novega transformatorja in predvidevanj, da bo na razpolago dovolj električne energije. Podjetje si prizadeva, da bi dobilo nekaj električne energije iz uvoza. Ta je sicer dražja od domače, vendar se jo vseeno izplača nabavljati, ker so stroški še vedno nižji od fiksnih stroškov v primeru, če plavž samo delno ali pa sploh ne obratuje. Če bo podjetju uspelo dobiti dovolj električne energije iz uvoza, bo plavž v mesecu septembru dosegel proizvodnjo preko 3500 ton.

Ko so obravnavali delitev osebnega dohodka za mesec ju-

lij, so med drugim ugotovili, da so bili rezultati razdelitve za prvo polletje zadovoljivi, saj so v tem razdobju dosegli 56,08 % planiranega dohodka. Trenutna vrednost točke znaša 210 dinarjev, kar pomeni, da je bil v mesecu juliju povprečni osebni dohodek na zaposlenega 53.330 dinarjev. Draginski dodatek je povečal osebne dohodke za 5,5 %. Ker so dajinski dodatki delili po načelu manjši osebni dohodek, večji dodatek, so tako občutno zmanjšali razmerje med najvišjimi in najnižjimi osebnimi dohodki. V letu 1960 je bilo to razmerje 1:6,5, sedaj pa znaša le še 1:4,5.

● SLOV. KONJICE:

Neurejeno in navzkrižno nagrajevanje

Ko so na občinskem odboru SZDL v Slovenskih Konjicah obravnavali gibanje osebnih dohodkov v letošnjem prvem polletju, so ugotovili, da so osebni dohodki uslužbenecv občinske uprave v primerjavi s istim obdobjem lanskega leta v po-

vprečju celo nazadovali za okoli 4 %. Podrobnejša razprava je sicer pokazala, da ima občinska uprava za letošnje leto za osebnih dohodke na razpolago okoli 3 milijone dinarjev več sredstev kot v lanskem letu. Na zmanjšanje vpliva predvsem dejstvo, da so se povečale nekatere družbene obveznosti, razen tega pa so z ustanovitvijo enega novega oddelka zaposlili dodatno še dva uslužbenca. Kljub temu pa zaposluje občinska uprava razmeroma zelo nizko število uslužbenecv v primerjavi z nekaterimi drugimi, približno enako velikimi in razvitimi občinami. Medtem, ko je v preteklih letih bilo precej pripomb na delo uslužbenecv, pa jih je v zadnjem času vedno manj, razen pri davkih in drugih dajatvah, kjer je vsem težko vedno ustreči.

Prav iz teh in ostalih razlogov so člani plenuma SZDL menili, da bo čim prej treba urediti osebne dohodke uslužbenecv v državni upravi, v sodstvu in v prosveti ter jih približati povprečni ravni delavcev z ustrežno izobrazbo v gospodarstvu. To je potrebno tudi zaradi tega, ker se že sedaj opaža, da je v upravne službe kader mnogo težje pridobiti kot v gospodarstvu.

● KROPA:

Lepi uspehi v »Plamenu«

V tovarni vijakov »Plamen« v Kropi so v letošnjem avgustu presegli družbeni načrt po količini za 55 odstotkov. Izdelali so 534.000 kg izdelkov, 294.000 kilogramov več, kakor v avgustu lani. Letos so presegli družbeno obveznost v osmih mesecih za 22 odstotkov. V primerjavi s istim obdobjem preteklega leta so povečali proizvodnjo po količini za 1.588.000 kg ali 80 odstotkov, število zaposlenih pa le za 18 odstotkov. Letos so izdelali že do 15. avgusta po količini toliko izdelkov, kakor v vsem preteklem letu. Od celotne proizvodnje so izvozili v glavnem v Ameriko 415.000 kg izdelkov, ostalo so prodali na domačem tržišču.

V osmih mesecih so presegli celotno lanskoleto proizvodnjo že za 288.000 kg ali 8,3 odstotka. Če bodo uspeli dobiti zadostne količine reprodukcijskega materiala, bodo proizvodni uspehi v zadnjih štirih mesecih še boljši. V primeru, da jim Železarna Jesenice ne bo takoj dobavila novih količin materiala, pa bodo imeli že v mesecu septembru 1964 večje zastoje v proizvodnji vijakov in mafic za izvoz in za domače tržišče. Pri nabavi materiala so v glavnem odvisni od Železarne Jesenice, ki jim je letos vseh osem mesecev redno dobavljala material.

● TOLMIN:

Čedalje več zanimanja za gradnjo hidroelektrarne

Ko je Izvršni svet SR Slovenije na eni izmed svojih sej pred nekaj meseci obravnaval projekt za gradnjo akumulacijske hidroelektrarne v Trnovem pri Bovcu, je bil mnenja, da je o tem potrebna pred dokončno odločitvijo široka javna razprava. In res smo zadnje čase slišali in brali precej različnih stališč za in proti predvideni gradnji tega pomembnega energetskega objekta. Če bi vse do sedaj povedano hoteli strniti v eno samo kratko misel, potem bi lahko rekli, da se gospodar-

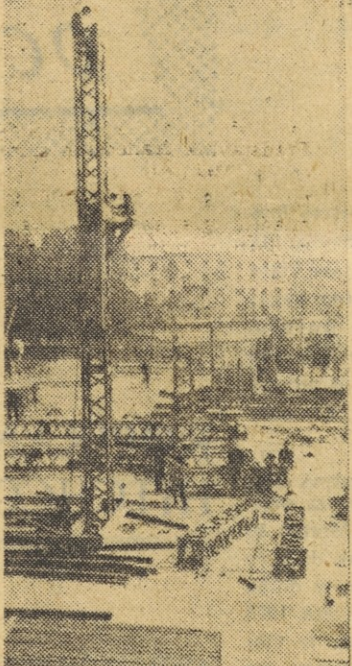

Pogovor pri vašem vodnjaku...

Foto M. Šparovec

stveniki, prav tako pa tudi skupščini okraja Koper in občine Tolmin ter še nekateri drugi odločno zavzemajo za čimprejšnji začetek gradnje, vtem ko se od drugod tu in tam še slišijo nekateri pomisleki.

Strokovnjaki zatrjujejo, da so akumulacijske hidrocentrale, kakršna naj bi bila HE Trnovo, v Sloveniji nujno potrebne, ker bi dajale energijo v dnevnih konicah, njihova poglavitna naloga pa bi bila izravnavati nihanje električne energije iz drugih elektrarn, ki so odvisne od večjega ali manjšega dotoka vode v posameznih letnih časih. Posebej je bilo poudarjeno, da bi gradnja HE Trnovo ugodno vplivala na še hitrejši gospodarski napredek in razvoj turizma na Tolminskem. Po dru-

Gradbeno podjetje »Tehnika« je pred dnevi opravilo vsa dela na gradbišču velike športne hale, ki bo pokrila drsališče v parku ing. Stanka Bloudka. Sedaj so na vrsti monterji Metalne iz Maribora, ki že postavljajo nosilno konstrukcijo. Če bo vreme še nadalje ugodno, bo hala gotova do sredine marca.

Foto M. Šparovec

gi strani pa nekatere turistične organizacije in posamezni turistični delavci opozarjajo, da bi bil to krut poseg v naravo, ki bi uničil del enega izmed naših najlepših naravnih biserov, kot je zgornja Soška dolina, zato je naj se objektivno pretehtajo vse okoliščine, preden bo sprejet dokončen sklep.

Skupščina občine Tolmin, na katere teritoriju naj bi elektrarno zgradili in je za to družbeno najbolj odgovorna za urejanje problemov na tem območju, gradnjo hidroelektrarne podpira in meni, da s tem lepota narave ne bo občutneje prizadeta. Tudi odbor za izgradnjo gornjega Posočja, ki ga je imenoval še prejšnji ObLO Tolmin, je na posebni seji, na katero je povabil tudi številne predstavnike drugih zainteresiranih organizacij, pristal na gradnjo, vendar s pogojem, da bo investitor upošteval sprejete obveznosti. Med drugim morajo biti izvedeni ustrezni ukrepi, da nihanje gladine akumulacijskega bazena ne bo bistveno vplivalo na podobo pokrajine. Sanirati je treba tudi vse hudaourniške dotoke ter urediti brežine in vegetacijo okoli jezera. Korito pod jezersko pregrado bo moralo biti vzdrževano po posebnem projektu, ki ga je dolžan pripraviti investitor.

In kaj pravijo k vsemu temu prebivalci vasi Česotca, ki jo bodo vode novega umetnega jezera popolnoma potopile? Kot kaže, načelno niso proti gradnji elektrarne, vendar pa med drugim zahtevajo, da se v okviru danih možnosti upoštevajo želje posameznikov pri preselitvi in ureditvi njihovih domov v drugem kraju in da se glede gradnje hidroelektrarne čimprej sklene nekaj konkretnega, se pravi, da se z delom prične ali pa zamisel dokončno zavrne. Že od leta 1953, ko se je prvič začelo govoriti o gradnji akumulacijskega jezera na Bovškem, živijo namreč Česotčani in prebivalci bližnjih zaselkov v stalni in moreči negotovosti. To pa prav gotovo ni v prid nadaljnjemu razvoju kraja, ki zadnja leta stagnira ali celo nazaduje, namesto da bi bilo tudi tu vidno vsaj malo tistega napredka, ki se opaža povsod drugod.

Na osnovi vsega povedanega bi lahko zaključili, da ekonomski interesi terjajo čimprejšnji začetek gradnje HE Trnovo, vendar pa bo nujno, da se bodo pri tem uskladile potrebe gospodarstva in zahteve turizma, kar pa z obojestranskim razumevanjem in aktivnim sodelovanjem vseh zainteresiranih činitelj ne bo težko doseči.

● ZASAVJE

Omogočeno poglobljeno razpravljanje

Te dni sta bili v Zasavju kot prvi po počitnicah seji občinskih skupščin v Trbovljah in Hrastniku. V Trbovljah je bila osrednja točka dnevnega reda razpravljanje o gibanju gospodarstva v prvih sedmih mesecih letos; v Hrastniku pa sta bili v središču pozornosti razpravi o gibanju gospodarstva v I. polletju in sprejetje sklepa o reorganizaciji osnovnega šolstva.

Odborniki v Trbovljah in Hrastniku so v razpravi o poročilih o gibanju gospodarstva v letošnjem letu poudarili, da so z dosežki večine delovnih or-

ganizacij zadovoljni. Kaže, da predložena poročila o gibanju gospodarstva niso omogočila odbornikom teh dveh zasavskih občinskih skupščin poglobljeno razpravljanje o gospodarstvu, saj iz podatkov o celotnem dohodku, narodnem dohodku in še iz nekaj drugih podatkov ni mogoče razbrati uspešnosti poslovanja in gospodarjenja v posameznih delovnih organizacijah. V Hrastniku so odborniki izrazili celo bojazn, da so verjetno v nekaterih delovnih organizacijah dosegli večjo realizacijo na račun zvišanja cen. Vendar teh problemov na seji niso mogli proučiti, ker ustrezne službe občinskih skupščin doslej še ne pripravljajo izčrpnih in poglobljenih analiz o gospodarstvu, kar pomeni precejšnjo slabost za delo občinskih skupščin.

V zvezi z gospodarjenjem so v Trbovljah in Hrastniku razpravljali tudi o nadomestilih osebnih dohodkov v zvezi z zvišanimi življenjskimi stroški. V Hrastniku so v zvezi s tem poudarili, da je treba ugotoviti, če zvišanje osebnih dohodkov v razponu od 2500 do 3200 din zadošča za kritje zvišanih življenjskih stroškov. Sicer pa so odborniki naglasili, da je treba sredstva za nadomestila in za nadaljnje zviševanje osebnih dohodkov zagotoviti predvsem s povečano produktivnostjo, z boljšim izkoriščanjem zmogljivosti ter s spodbudnejšimi sistemi nagrajevanja.

Skupščina občine Trbovlje je na seji razpravljala še o gradnji nove zasavske ceste in v zvezi s tem soglašala s podpisom pogodbe z republikim cestnim skladom za soudeležbo pri financiranju gradnje v višini nekaj nad 32 milijonov din.

7 dni
v sindikatih

SLOVENSKE KONJICE — Občinski sindikalni svet v Slovenskih Konjicah je na seji predsedstva, ki je bila v tem tednu, obravnavala nekatera vprašanja iz gospodarstva v letošnjih osmih mesecih. Zbrani podatki za območje občine kažejo, da se gospodarska dejavnost dokaj ugodno razvija. Z ozirom na povišanje osebnih dohodkov, iz katerih se obračunava proračunski prispevek, bo tudi v proračunu občine dotele več sredstev. Vendar pa bo tudi na tem področju več izdatkov, zlasti pri osebnih dohodkih prosvetnih delavcev, uslužbenecv uprave in sodišča.

Odborniki sveta so ob tej priložnosti sprejeli tudi okvirni delovni program tega foruma do konca letošnjega leta. Poseben poudarek bodo dali nalogam na področju izobraževanja in usposabljanja članov organov upravljanja. Komisija za izobraževanje in upravni odbor sindikalne politične osebe bodo se teku tega meseca izdelala širši program izobraževanja za bliznjo zimsko obdobje, ki ga bosta nato predložila v obravnavo širšemu zasedanju plenuma občinskega sveta. Razen tega pa bodo že v teku tega meseca ugotovili, kako so se v različne naloge in področja vključili služatelji letošnjih dveh oddelkov sindikalne politične osebe.

L. V.

ŽELEZAR

DE ŽEBLJARNA

PREDLOG DELAVSKEMU SVETU ŽELEZARNE

Na zasedanju delavskega sveta delovne enote žebjarne so obravnavali problematiko osebnih dohodkov ter razdeljevanje sredstev iz sredstev stimulacije za izvoz.

Obratovodja žebjarne je najprej seznanil člane delavskega sveta delovne enote z vzroki zaostajanja v povprečni višini osebnih dohodkov v primerjavi z drugimi proizvodnimi in celo neproizvodnimi enotami. Vzrok je treba iskati v tem, ker je bil že lani uveden stimula-

nje oziroma presežanje plana nad 85 %. Seveda je ta dodatek dosegel svoj namen le v enotah, ki so ga dobile po sklepu delavskega sveta železarne. Razen tega so tudi ostale delovne enote povečale višino osebnih dohodkov s korekturo cenikov oziroma dodeljenimi sredstvi, ki so jih dobile pri delavskem svetu železarne. To ne velja samo za žebjarne, cevarne in elektrooddelek. Zaradi tega je delovna enota žebjarne kljub večji proizvodnosti med zadnjimi delovnimi enotami, kar zadeva osebne dohodke.

Delavski svet delovne enote žebjarne meni, da ni pravilno in pravično stališče delavskega sveta železarne, da delovne enote žebjarne, cevarne in elektrooddelek niso bile upoštevane pri stimulacijskem dodatku za doseganje in presežanje plana nad 85 %. Delavski svet delovne enote predlaga delavskemu svetu železarne, da omenjene delovne enote

vključi v ta sistem in jim omogoči dodatek za veljavnostjo za drugo polletje, od 1. julija 1964. Le tako bi bil pravično urejeni odnosi med posameznimi delovnimi enotami.

V zvezi z drugo točko dnevnega reda je tovariš obratovodja seznanil člane delavskega sveta delovne enote z namenom stimuliranja proizvodnje za izvoz v višini 5 % osebnih dohodkov. Vzrok stimuliranja je v tem, ker so obrati, ki izvažajo svoje izdelke, v zaostanku s proizvodnjo v količini in pri dobavnih rokih. Železarna mora po drugi strani realizirati devizna sredstva, ki so ji potrebna za nabavo reprodukcijskega materiala. Zaradi tega je delavski svet železarne sprejel sklep o dodatnem stimuliranju proizvodnje za izvoz. Na osnovi tega sklepa je po izračunu za julij kolektiv žebjarne dobil 178.555 dinarjev več osebnega dohodka, ki ga je treba razdeliti. V zvezi s tem je de-

lavski svet delovne enote žebjarne sprejel naslednji sklep:

— Sredstva v višini 178.555 dinarjev je treba razdeliti tako, da bo vzpodbudno vplivalo na tista delovna mesta ter ljudi, od katerih je v največji meri odvisno izpolnjevanje obveznosti pri izvozu izdelkov. Dodatni osebni dohodek je treba izplačati na osnovi prizadevanja posameznikov in na osnovi vloženega dela. O tej razdelitvi je treba razpravljati vsak mesec posebej in potrditi izračun razdeljevanja dodatnih osebnih dohodkov v višini 5000 din.

Za julij so bila sredstva razdeljena takole: razkladalci 30 dinarjev od dejanske tone, navijalci 24 dinarjev od dejanske tone, delavci pri bodeči žici po posebnih tabeli, žebjarji 25 dinarjev od obračunske tone. Na ta način je bilo razdeljenih 163.479 dinarjev, ostanek 15.076 dinarjev pa predstavlja rezervni sklad za avgust.

ROK GLOBOČNIK

ZAPISKI Z OTOKA BADIJE

ČUDNI
REZULTATI

Človek bi sodil, da je v športu vse odvisno od pogojev. Vsaj več kot pol. Ampak še to ni!

Zadnjič na primer, ko smo radovedno spremljali na ljubljanski »Kolezijski« naše ase v plavanju, smo bili nemalo presenečeni. Favoriti iz Dalmacije so se hočeš nočeš namreč morali zadovoljiti z nižjimi stopničkami na zmagovalnem odru, na najvišjo pa je stopil plavalni klub iz Ljubljane, ki živi in dela v gotovo najskromnejših pogojih.

Se bolj čudno smo gledali, ko smo zvedeli za rezultate državnega prvenstva v podvodnem ribolovu, ki je bilo pred dnevi v Rovinju. Domačinom sta »kopenska« lovca iz Ljubljane izpred nosa potegnili iz

morja največ rib in tako odnesla najvišje priznanje. Kot ekipa in kot posameznika.

Sedaj si zastoj belim glavo, da bi pogruntal, v katerem grmu tiči zajec. Vendar, ker je takih presenečenj — ki dokazujejo, da zavisi v športu marsikaj tudi od priložnosti in ne vse od tako opevanih pogojev — vse več in več, ne bo nič nenavadnega, če bomo pozimi zvedeli, da so na primer na skalnatih tleh v Planici zmagali Splitčani, ali da je osvajač državnega prvenstva v hokeju na ledu reprezentanca Hvara.

ČE SODNIK
ZNA...

Znana je slabost sodnikov v našem vaterpolu. »Akcije« se odvijajo pri tem športu pretežno pod vodo. In na to se tudi sklicujemo ter smo prepričani, da je edini vzrok slabega sojenja. Seveda, še zdaleč ne — nestrokovnega!

Glede na ta »dejstva« je bilo prav presenetljivo sojenje derbija prve lige, ko sta se pomerila za točke »Partizan« in »Mladost« v Zagrebu. Tekma je bila odlična za prvo mesto, bila je v Zagrebu, sodil je zagrebški sodnik, izgubili pa so jo domačini. Po končani tekmi se je namreč zgodilo nekaj neverjetnega. Domačini in gosti (!) so bili eno-

glasni v tem, da je sodnik več kot odlično opravil svojo nalogo!

Torej, tudi v vaterpolu se da soditi dobro.

Seveda, če človek hoče. In če — zna...

SILO

Kako skrbijo za
strokovne kadre
v SR Hrvatski

Na otoku Badiji pri Korčuli ima Zveza organizacij za telesno kulturo SR Hrvatske svoj poletni kadroviški center. Staro, iz belega kamnja klesano poslopje, edino na otoku, ki je bilo po vojni opuščeno, so preuredili v sodobno gostišče. Pod streho lahko sprejmejo do 200 tečajnikov, prav toliko, pa jih lahko prebiva pod šotori. Otok je ves zelen, delno porastel z borji in cipresami delno z visokim grmovjem. Tu imajo prostrano telovadnico, vadišča za nogomet, košarko, odbojko, rokomet, kegljanje, balinanje in atletiko. Najmikavnejše pa je kajpada kopališče: kristalno čista voda, topla od pomladi do pozne jeseni, ob obali pa mivka in prod.

Srečal sem skupino tečajnikov, ko so se vračali z nepozabnega izleta. Zgodaj jutraj so se odpeljali s čolnom na Orebič, od tam pa so se vzpeli na Sv. Ilijo, najvišjo goro na Pelješcu.

»Tak izlet je treba doživeti...« zatrjujejo. Može iz različnih delovnih organizacij Hrvatske so se na morju navdušili za izletništvo. »To so naši kandidati za organizatorje rekreacije I. razreda,« pojasnjuje njihov vodja Mirko Relac. Nedavno se je vrnil s študijskega potovanja po Sovjetski zvezi in »Poljski, kjer je proučeval problematiko aktivnega počitka, proizvodne gimnastike, aktivnosti v prirodi, jutranjo telovadbo, šport za stare ljudi in druge oblike telesne kulture. Zdaj je Mirko Relac predstojnik katedre za športno rekreacijo na Visoki šoli za telesno kulturo v Zagrebu, sodeluje pa tudi pri vzgoji kadrov za potrebe delovnih organizacij. Tokrat ima na Badiji 23 tečajnikov.

»To je že osmo leto, odkar hodimo na Badijo,« pripoveduje. Zvedel sem, da ne gre za začetnike. Na Hrvatskem prirejajo v različnih krajih nekake začetniške tečaje za animatorje rekreacije. Najprej se na kratko seznanijo z namenom rekreacije, nato pa jih pripravljajo za praktično delo. Prva stopnja so preprosta tekmovanja, za katera ni treba posebno velikih priprav. Potrebno pa je, da so tekmovanja tako organizirana, da imajo ljudje z njimi veselje in da si jih v prihodnje še želijo. Tečaji za animatorje trajajo po 5 dni. Za kratka predavanja o teoriji rekreacije, o poznavanju človeka in o propagandnih prijemih porabijo 5 ur, ves preostali čas pa izkoristijo za praktične vaje. »Pred desetimi leti

je bilo v naših tečajih preveč filozofiranja,« pripoveduje Mirko Relac, »in delavci so nam zbežali. Zdaj pa že delamo na podlagi izkušenj.«

Kakšne so njihove izkušnje?

Velikega pomena je povezava s prakso. Kadre je treba najprej preizkušati pri lažjih nalogah na terenu. Tisti, ki se po kratkih tečajih obnesejo, gredo naprej. Delovne organizacije, Partizan ali pa na pr. kadrovske komisije okrajnih zvez jih pošiljajo na višje tečaje. Takle tečaj, ki so ga imeli nedavno na Badiji, traja že 14 dni in ustreza po zahtevnosti tečajem za športne trenerje I. razreda.

Letos bodo začeli s posebno organizacijo izrednega študija športne rekreacije tudi na Visoki šoli za telesno kulturo v Zagrebu. Med splošnimi pogoji za sprejem je tudi ta, da je kandidat uspešno opravil izpite za organizatorja rekreacije I. razreda in da že ima potrebno prakso v delovnem kolektivu. Po dveh letih izrednega študija in po uspešno opravljenih izpiti bodo dobili kandidati višjo strokovno izobrazbo, hkrati pa tudi pravico za nadaljevanje študija na drugi stopnji visoke šole.

Razen različnih republiških tečajev za vzgojo kadrov za potrebe telesne kulture je bil letos na Badiji prvič tudi mednarodni seminar, na katerem so obravnavali problematiko šolske telesne vzgoje. Presenetila je velika udeležba iz inozemstva, saj so se zbrali na Badiji strokovnjaki iz devetih evropskih držav. Tudi šolniki so se zavzemali za svobodne aktivnosti in sploh za različne oblike športne rekreacije. Predstavnik francoskih sindikatov g. Neaume se je zavzemal za to, da bi omogočili šolski mladini igre, šport in druge aktivnosti v prirodi vsak dan. Z njegovim načelom stališčem se strinjajo vsi: poznavalci bioloških potreb razvijajočega se človeka, vendar ja zamisel še neuresničljiva, kajti po vseh državah se čuti na področju šolske telesne vzgoje pomanjkanje strokovnih kadrov in pomanjkanje vadišč.

V prid rekreaciji so referenti na Badiji naglašali, da je bila šolska telovadba pred 100 leti samo »veščina«, pozneje je dobila značaj telesne vzgoje, danes pa se ugotavljajo potrebo, da bi se otroci že v šoli naučili med drugim tudi takih športnih aktivnosti, ki jim bodo pozneje prav prišle kot sredstvo športne rekreacije.

Ne gre samo za zdrav telesni razvoj in za splošno gibalno izo-

brazbo, temveč za navajanje na telesno kulturo vsak dan. Spoznanje, da šola ne more v celoti zadostiti gibalnim potrebam mladine, veva vsem pristojnim vzgojiteljem novo rešitev: utrjevati zavest, da mora vsakdo sam najti kaj časa vsak dan za telesno nego, za gimnastiko, za sprehod, za športne igre ali za kako drugo obliko športne rekreacije. To pa ne velja samo za učence, temveč prav tako za vse tiste odrasle, ki jim je na tem, da bi bili čili in zdravi. No, in tudi o tem smo se lahko prepričali na Badiji, ko smo gledali praktično rekreacijo odraslih: slovenska delegacija učiteljev telesne vzgoje je nastopila v odbojki proti francoski (in jo premagala), v finalu pa so »Šumadinci« slavili zmago nad »Kranjci«.

Združitev športnih društev

V zadnjem času je v središču zanimanja zasavske športne javnosti združitev športnih društev Bratstvo in Rudar v Hranstniku v enotno športno društvo Hranstnik.

V zadnjih dveh letih so v Hranstniku večkrat razpravljali o stanju na področju telesne kulture, pri čemer so ugotavljali, da zaradi razdrobljenosti hrastniški šport ne more dosegati takih uspehov, kot bi jih sicer lahko glede na tradicijo in možnosti. Zaradi tega so družbene in politične organizacije skupaj z vodstvom športnih društev Bratstva in Rudarja dale članom obeh športnih društev v razpravo predlog o združitvi. Člani društev, pa tudi večina občanov Hranstnika, je predlog o združitvi pozdravila; člani društev pa so ga ob koncu meseca avgusta potrdili še na izrednih občnih zborih obeh društev.

V skalu z nadaljnjim razvojem na vseh področjih družbenega življenja pričakujejo v Hranstniku odslej tudi v športu večji razmah in množičnost. V novem enotnem športnem društvu Hranstnik bo mogoče uspešneje razvijati kvaliteten šport, omogočen pa bo razvoj vseh športnih dejavnosti, in ne samo nogometa, kot je bilo to doslej. Uresničiti bo mogoče pričakovanja o enotnem financiranju športne dejavnosti v občini ter v skladu z razvojem komunne zaščitati tudi nadaljnji razvoj športne in telesno-vzgojne dejavnosti.

Pričakovati je, da se bo športno življenje v Hranstniku že v prihodnjem letu močno razmahnilo in da se bodo že v kratkem mimo nogometa, kegljanja, rokometu in kolestarskega razvile še ostale športne panoge, za katere vlada med mladimi veliko zanimanje.

-K-

RAZGOVOR Z JOŽETOM TURKOM, LETOŠNJIM DRŽAVNIM PRVAKOM V PODVODNEM RIBOLOVU

»RIBJI SVET — MOJ KONJIČEK«

Pred dnevi je bilo v vodah Rovinja VIII. državno prvenstvo v podvodnem ribolovu. Najvišje priznanje je letos osvojil študent Jože Turk iz Ljubljane, ki je priredil vsem svojim lovskim kolegom pravcato »lekcijo«. Z velikim naskokom je osvojil prvo mesto in prinesel domov bleščeč pokal.

Pri podvodnem ribolovu je marsikaj odvisno od vremena. Ali drži, da vam rovinjska Sv. Fuma to pot ni bila najbolj naklonjena?

— Pa še kako drži! S tekmovanjem bi morali pričeti že ob osmih jutraj, vendar smo imeli zaradi »višje sile« kar triurno zamudo. Lilo je kot iz skafa in nebo ni štedilo niti z gromom niti s strelami. Kljub vsemu smo se še dopoldne spravili na morje in lovili do štirih popoldne.

Ti je veter zelo nagajal? — Zelo, saj je povzročal meter in pol visoke valove, ki so človeka le malce motili pri »delu«. Še slabše se je godilo seveda onim v čolnu, ki so dobili morskno bolezen.

Pa vidljivost...?

— Ker je bilo nebo oblačno, je bila še zunaj slaba vidljivost. Pod vodo je bila naravno temna. Ves čas tekmovanja, sem si moral pomagati z baterijo...

Baterijo?

— Da, s posebno, v ta namen skonstruirano baterijo, ki pomeni lovcem odlično pripomoček pri lovu v večjih globinah. V Franciji je uporaba baterije prepovedana pri podvodnem ribolovu.

Si uporabljal na tekmovanju še kak drug poseben pripomoček?

— Lahko bi omenil še plastičen plovec, od katerega se nisem ločil niti za sekundo. Brez njegove pomoči bi bil moj plen po vsej verjetnosti precej skromnejši.

Je bilo lovno področje tam, kjer si predvideval?

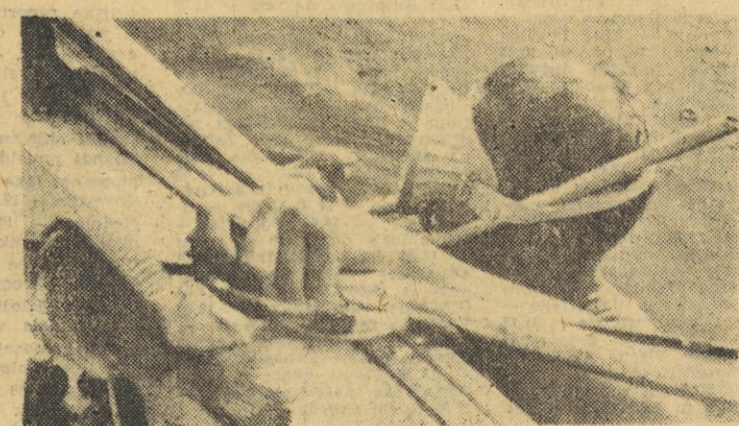
— Lahko bi rekel — točno tam! Boj za točke se je odvijal namreč južno od Dveh sestric na področju grebena »Gustinja«.

So bile propozicije lova običajne?

— Vse, razen tega, da smo bili v vodi le pet ur namesto šest. Temu je bilo krivo, precej mlo povedano, muhasto vreme. Ostale propozicije so bile običajne: vsak gram plena je veljal točko, vsaka posamezna riba pa še 500 točk. Razumljivo, v poštev so prišle samo ribe, ki so imele najmanj pol kilograma. Kaj pa vrsta plena...?

— Vse, kar je bilo vsaj malo podobno ribi, je bilo dobro. Sicer pa tam, kjer smo lovili, je bilo »peklenko« malo rib. Najkvalitetnejša riba, ki sem jo ulovil, je bila škorpina; zobatec, brancinov in orad sploh nisem videl...

Ali drži, da si prav ti ulovil najtežjo ribo?

— Bo držalo. To je bil 6,89 kg težak ugor, ki mi je prinesel 7390 točk.

Je bilo kaj borbe?

— Niti ne. Trikrat sem se potopil, enkrat streljal s harpuno, enkrat z ostmi in ugor je bil moj. Malo večje težave pa smo imeli z njim v čolnu; tako se je premetaval, da mi je popolnoma prelomil in uničil osem-milimetrsko jekleno harpuno. Na srečo sem imel s seboj še tri rezervne.

Kaj ti bo ostalo s tega tekmovanja najbolj v spominu, seveda — poleg najvišjega priznanja?

— Prav gotovo izredno težki tekmovalni pogoji. Samo enkrat sem se v vodi tako »slabo« počutil. To je bilo v bližini Loparja, ko sva s prijateljem lovila v viharne morju, ki je imelo komaj 15 stopinj. Bila sva brez oblek.

Kdaj spet odrineš na morje? — Po vsej verjetnosti čez nekaj dni v Poreč, kjer se bomo pomerili za »Memorial Edi Zele«.

Pa načrti?

— Še letos bom diplomiral in potem pride slovo od »lepih študentovskih let«. Lova pa še ne mislim opustiti. Ves prosti čas bom preživel v morju.

A. ULAGA

Sorodnike delimo po kolenih. Pri njihovih kolenih seveda ne merimo gibljivosti sklepa, ampak razdaljo od skupnega stebra. Redki si zapomnijo sorodnike do petega kolena, po petem kolenu pa se jih živa duša več ne spomni, razen v primeru, če čakajo še na dediščino. Nekoč o sorodnikih ljudje niso imeli dobrega mnenja. Stari pregovor trdi, da je »žlahta strgana plahta«. Toda sorodniki so se popravili in niso več takšna strašila. Rodbinski odnosi tečejo sedaj čisto po drugih tračnicah. Z ureditvijo družinskih in rodbinskih zvez je postal sorodnik pogosto rabljena osebkova beseda v stavčnih analizah.

Po osebkovi besedi pa se vprašamo z kdo ali kaj? Pravi sorodnik je torej tisti, ki je po krvi, položaju in po prepričanju najbližji.

Sorodniki, ne vsi, si med seboj pomagajo. Kdor ima na pravem mestu pravega sorodnika (strica ali njemu podobnega) lahko zvrta investicije, rotira navzgor in navzdol in skratka živi kot človek. Sorodniki se zaradi vedno bolj pogostih uslug v tiski pozdravljajo podobno kot gasilci: »Na pomoč!«

Dobrim sorodnikom postavljamo lepe in drage nagrobne spomenike vselej, ko kaj podedujemo. Pa tudi sicer o njih lepo govorimo, ko so mrtvi, za hrbotom pa običajno vse najslabše. So pa ljudje, ki tudi za hrbotom ne rečejo nič slabega na račun svojih sorodnikov. Takšni značaji so sicer precej redki, pa vendar jih včasih najdemo. Sam sem naletel na takšen trden značaj v prvem razredu potniškega vlaka.

Vlak ni kočija. Če bi bil kočija ne bi cvilil, tako pa tudi kolesa povedo, da je železnica v izgubi. Potniki smo

Sorodniki

mirno sedeli na rdečih klopih in nihče ni molil rožnega venca. Obrabljene vzmeti na sedežih in kolesih so nas premetavale, kot da bi jezili žrebece.

Človek, ki bi si zaradi obilnega trebuščka težko navlekel konfekcijske hlače, je imel v oddelku glavno besedo. Na stara leta bo imel najbrž težave. Poznam takšne vrste ljudi. Pri petdesetih dobijo zaradi močne hrane čir na želodcu. Sprva je govoril kot misionar za vse. Vsi so ga poslušali in nikogar ni zanimalo, kakšne vere je. Pozneje je začel iskati priložnost za osebno izpoved bolj med štirimi očmi.

— Se daleč potujete?

— Grem po opravkih. Saj veste, kaj je služba. Naša tovarna ni ptičje gnezdo. Kaj hočem reči? V tovarni nisem ravno najmanjša riba. Stvar je nekoliko zaupna. Potujem v tujino.

— Torej uradno potovanje...

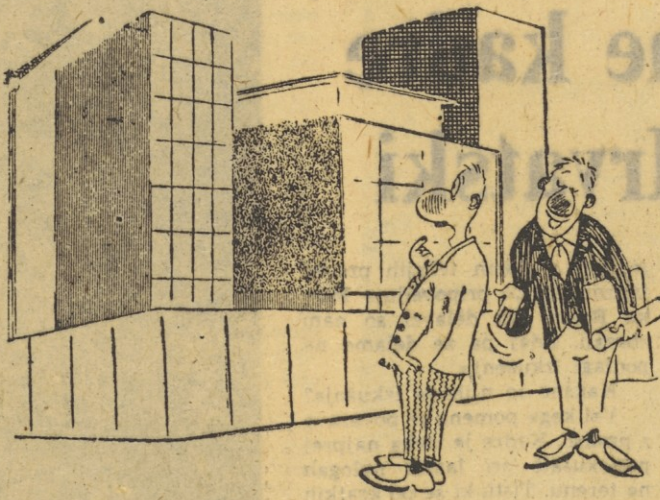
— Seveda. Pri nas v tovarni pravimo, vsakemu po njegovih sposobnostih in zaslugah. Saj me prav razumete. Oče je oče in brat je brat. Naš direktor vam je kres. Drugače je moj stric. Ko bi ga videli. Ima brke še iz druge svetovne vojne. Zares je fant od fare. Pred dnevi me je poklical v svoj brlog. Dejal je: »Fant, čas je, da iz tebe kaj postane. Je deset let si v tovarni. To niso mačje solze. Deset let vzdrži malokdo na tako odgovornem položaju. Brez skromnosti, predlagam ti, da se malo sprehodiš po svetu, sicer boš otepel. Vidiš, tovarna je napredovala. Izvažamo veliko in razpolagamo tudi z deviznimi sredstvi. Pojdi ven. Oglej si izložbe na Dunaju, obišči sejem otroških igrač v Nürnbergu, popij kozarec bavarskega piva v kletnih pivnicah v Münchnu in čez deset dni se zopet vrni na delo. Da ti ne bo preveč dolgočasno vzemi s seboj še tajnico.« Zdaj potujeva s potnimi dovoljenji v žepu in z devizami, s katerimi razpolagamo. Ne pritožujeva se. Računovodja je gad. Vsakemu je zvrtil dnevnicu v višini 60 mark. Deset dni skupaj je že lepa vsotica.

Pri teh besedah je vlak ustavil na veliki železniški postaji. Ni še bila mejna postaja. Nekaj potnikov je iz vlaka poskakalo kot kobilice.

Ko smo izstopili, me je stresla mrzlica. Po zvočniku so iskali znanca, ki mi je pravil, kakšne težave so v njihovi tovarni, ker glavni inženir, ki preizkuša neki svoj načrt, ni mogel v tujino, ker je zmanjkalo deviz.

ZDRAVKO TOMAŽEJ

Za razvedrilo in kratek čas

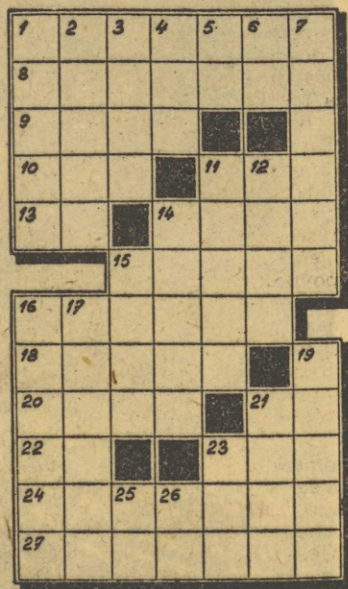

— Ne morem razumeti, kako ste tako hitro uspeli dograditi te hiše?
— Preprosto: preimenovali smo jih v cene, potem smo jih dvigali, dvigali, dvigali...

DIVJA GRADNJA

— Hitreje, hitreje, urbanisti bodo samo še nekaj dni na dopustu!

Križanka

Vodoravno: 1. energičen, razburljiv človek, vročekrvnež, 8. sediment, usedlina, 9. prevozno sredstvo 10. časovna enota, 11. glavno mesto sosednje države, 13. solmizacijska nota, 14. rt v Egejskem morju, 15. samec domače živali, 16. mišujoči del električnega stroja.

REŠITEV

PREJŠNJE KRIZANKE

Vodoravno: 1. ferment, 7. Erato, a, 8. lič, 9. los, 11. Adam, 13. P(rimoz) T(rubar), 14. ha, 15. rane, 17. padar, 18. krama, 20. veto, 21. so, 23. at, 24. rtič, 26. dok, 28. ena, 29. odlok, 31. rapsodi.

Navpično: 18. kvader.

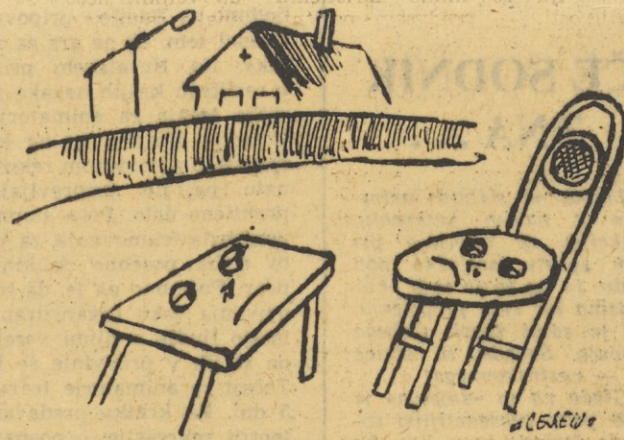
LEPO OBLEČEN — ZADOVOLJEN, KDOR OBISKUJE:

PRODAJNI SERVIS

Modna hiša

LJUBLJANA · MARIBOR

— Da, da, včasih sem bil fotelj, potem me je pa doletela rotacija...

Spored RTV Ljubljana za teden od 17. do 23. septembra 1964

ČETRTEK

17. septembra 1964

5.00-7.00 Dobro jutro! — 6.00-6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 Pojo mali vokalni ansambl — 8.25 Madžarski orkestri in solisti zabavne glasbe — 8.35 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 »Veseli pozdravi!« — 9.40 Edward Grieg: Variacije na staro norveško romanco — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Z domačih opernih odrov — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Jugoslovanski pevci popevk — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Mali glasbeni mozaike — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Zaprski skladbe v raznih zasedbah — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi po glasbenih galerijah — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Turistična oddaja — 19.00 Obvestila — 19.30 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Četrtočkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Čer umetniške besede — 21.40 Benjamin Ipavec — Bogi Leškovič: Serebnada za godalni orkester — 22.10 Glasbena medija — 22.15 Skupni program RT — studio Ljubljana

PETEK

18. septembra 1964

5.00-7.00 Dobro jutro! — 6.00-6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Od uverture do finala — 8.05 Majhni zabavni ansambl — 8.30 Listajoč po skladateljskem albumu Lucijana Marije Škerjanc — 8.55 Pionirski tehnik — 9.25 Slovenski pevci zabavne glasbe — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Igrajo pihalne godbe — 10.35 Naš podlistek — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski peče-mele — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Iz vlog naših opernih pevcev — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Pojo mladinski zbori iz Holandije, Estonije in Rusije — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi s pevci zabavne glasbe — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Promenadni koncert — 19.00 Obvestila — 19.30 Glasbene razglednice — 19.30 20.00 Trideset minut v studiu — 20.30 Italijanske narodne in umetne pesmi pojeta zbor iz Val Sagone in Valaisians — 20.50 Arena za virtuozne — 21.15 Oddaja o morju in pomorsčkah — 22.10 Plesna glasba — 22.50 Literarni nokturno — 23.00 Obrazi iz sodobne romunske, madžarske in bolgarske glasbe

SOBOTA

19. septembra 1964

5.00-7.00 Dobro jutro! — 6.00-6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 »Nekaj solistične glasbe« — 8.25 Iz koncertov in simfonij — 8.35 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Ko bi bil velik... — 9.40 Orkestri in pevci zabavne glasbe iz Sovjetske zveze — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Moderni plesni ritmi z majhnimi zabavnimi ansambli — 10.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Lahek opoldanski glasbeni spored — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Mali glasbeni mozaike — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Poje »Ljubljanski zvon« — Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Vedri uvodni takti — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Prizori iz Dvorakove »Rusalk« — 18.45 Novo v znamenju — 19.00 Obvestila — 19.30 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Lepe melodije — 20.30 Sobotni večeri v naših krajih — 21.15 Plesni zvoki — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Nočni akordi

NEDELJA

20. septembra 1964

6.00-7.00 Dobro jutro! — 7.15 Narodni in domači zvoki — 8.00 Mladinska radijska igra Franc Puntar: Packe — 8.40 Iz glasbenega albuma za mladino — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 11.00 Se pomnite, tovarši! — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.50 Deset minut z orkestrom Al Caiola — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Vedre melodije z velikimi zabavnimi orkestri — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 12.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Med virtuosnimi skladbami — 15.05-19.00 »Danes popoldne« — 16.00 Humoreska tega tedna — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Nočni komorni koncert z deli mlajših slovenskih skladateljev — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PONEDELJEK

21. septembra 1964

5.00-7.00 Dobro jutro! — 6.00-6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 Iz arhiva domačih vizerjev — 8.35 Zabavna glasba iz Madžarske in Bolgarije — 8.55 Za mlade radovedne — 9.10 Deset otroških zborov — deset otroških pesmi — 9.25 Od koracnice do scherza za po jugoslovanski simfonični literaturi — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Arrau igra Chopina — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medija — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domači peče-mele — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Mali glasbeni mozaike — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 Igra pihalni orkester LM — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Zvočni razgledi — indonezijska in mehiška zabavna glasba — 18.45 Na mednarodnih knjižpotih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Revija slovenskih izvajalcev zabavne glasbe — 20.50 Simfonični koncert orkestra RTV Ljubljana — 22.10 S popevkami po svetu — 22.50 Literarni nokturno

TOREK

22. septembra 1964

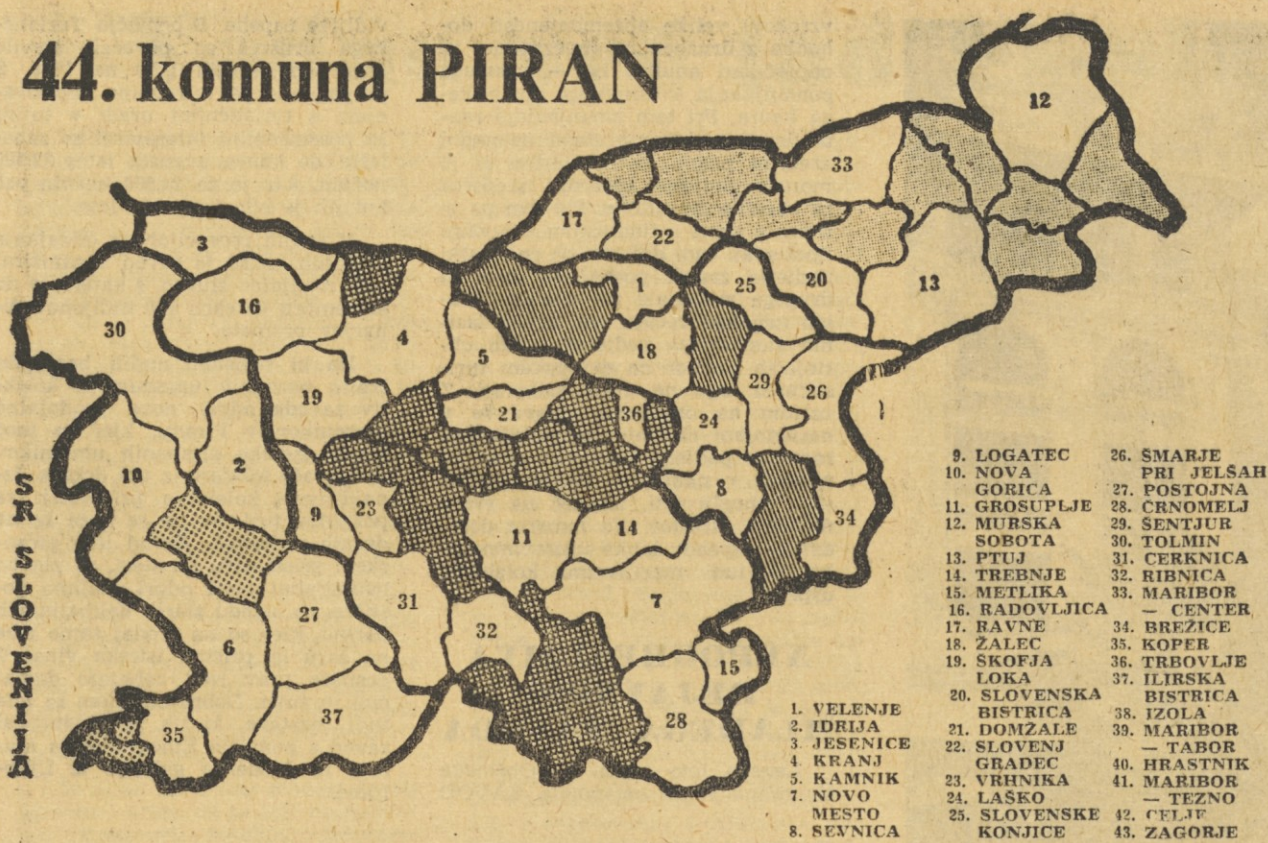
5.00-7.00 Dobro jutro! — 6.00-6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Lahka koncertna glasba — 8.05 Jugoslovanski pevci popevk — 8.30 Naši zbori in ansambli pojo pesmi raznih narodov — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Mladi izvajalci — mladim poslušalcem — 9.40 Dvajset minut z majhnimi zabavnimi ansambli — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Z domačih opernih odrov — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Pevci zabavne glasbe — 13.15 Z bolgarskimi in sovjetskimi Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Paul Constantinescu: Trije romunski simfonični plesi — 14.50 Zvoki klavir — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.20 Zabavna glasba — 15.30 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.00 Poletni sprehodi z zabavnimi orkestri — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Koncert po željah poslušalcev — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Silhouette iz nemške glasbe s konca stoletja — 20.20 Radijska igra — 21.00 Impresije noči — 21.40 Veseli zvoki — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nočni koncert

SREDA

23. septembra 1964

5.00-7.00 Dobro jutro! — 6.00-6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Narodni in domači zvoki — 8.05 Plesni orkester Gena Dersin — 8.25 Isaac Albeniz: 8.55 Pisan svet pravljic in Iberia — simfonična suita — zgodb — 9.10 Slovenski pevci zabavne glasbe — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 V tritetratskem taktu — 10.30 Človek in zdravje — 10.40 Skladbe Lucijana Marije Škerjanc in Matije Bravničarja — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski peče-mele — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Iz koncertantne literature za klarinet — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.20 Zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje pesmi slovenskih skladateljev — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi z našimi solisti — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteke radia Koper — 18.45 S knjižnega trga — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Iz naših studiov — 20.45-23.00 Gilbert Becaud: ARAN Opera v dveh dejanjih — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Melodije za lahko noč

44. komuna PIRAN

SLOVENIJA

1. VELENJE
2. IDRJA
3. JESENICE
4. KRANJ
5. KAMNIK
6. NOVO MESTO
7. SEVNICA
8. LOGATEC
9. NOVA GORICA
10. GROSUPLE
11. MURSKA SOBOTA
12. PTUJ
13. TREBNJE
14. METLIKA
15. RADOVLJICA
16. RAVNE
17. ZALEC
18. SKOFJA LOKA
19. SLOVENSKA BISTRICA
20. DOMŽALE
21. SLOVENJ GRADEC
22. VRHNIKA
23. LAŠKO
24. SLOVENSKE KONJICE
25. SMARJE PRI JELSAH
26. POSTOJNA
27. CRNOMELJ
28. SENTJUR
29. TOLMIN
30. CERKNICA
31. RIBNICA
32. MARIBOR - CENTER
33. BREZICE
34. KOPER
35. TRBOVLJE
36. ILIRSKA BISTRICA
37. IZOLA
38. MARIBOR - TABOR
39. HRASTNIK
40. MARIBOR - TEŽNO
41. CELJE
42. ZAGORJE

Turizem, pogoj za nadaljnji razvoj komune

Slovensko okno v svet, naša riviera, Azurna obala — s takimi in podobnimi epiteti opisujemo tisti seženj Jadranske obale, ki pripada Sloveniji. Res je ni veliko, komaj 41 kilometrov od Debelega rtiča do Dragonje, vendar je s svojim bujnim rastlinjem, prijaznimi obrežji in gosto naseljenostjo prijetno nasprotje skalnati kraški puščobi večine ostale jugoslovanske jadranske obale.

Jugovzhodni, najlepši del tega območja, zajema piranska občina. Središče je stari znameniti Piran, rojstni kraj slovitega Tartinija. Mestece je s svojo tesno živahnostjo tako prikupno mediteransko, strožji videz mu daje močno obzidje iz 13. stoletja, ki ga zapira s celinske strani. Za Slovence je Piran še posebej pomemben, ker je tu sedež naše prve pomorske družbe »Splošne plovbe«, ustanovljene leta 1954.

jev. To je precej več kakor v drugih pomorskih občinah, in tudi znatno nad povprečjem koprškega okraja.

Na podlagi dosedanjih gospodarskih uspehov, materialnih pogojev in drugih okoliščin upajo doseči v piranski komuni v letu 1964 povečanje celotnega dohodka za pet odstotkov. Predvidevajo, da bodo z raznimi ukrepi uspeli zvečati produktivnost za povprečno 12 odstotkov. Povprečni osebni dohodek naj bi se zvečal na 36.919 dinarjev, vendar bodo ta znesek vsekakor presegle. (Po podatkih o prvem polletju letošnjega leta so se povprečni neto dohodki zaposlenih v gospodarskih organizacijah v tem času zvečali na 43.832 dinarjev.) Kar zadeva investicijsko politiko, bodo vložili največ sredstev v razvoj pomorstva, v gostinstvo in stanovanjsko izgradnjo.

Mimo skrbi za razvoj prometa (ta zavzema zaradi Splošne plovbe prvo mesto v gospodarski strukturi občine), industrije, kmetijstva, trgovine in drugih panog, je namenjena posebna pozornost razvoju turizma in dejavnosti, ki so z njim v zvezi. Celotni dohodek gostinstva naj bi se v letošnjem letu zvečal za 27,9 odstotkov. V času do 31. julija so zabeležili v turističnih kapacitetah občine že nad 320 tisoč nočitev, od tega približno polovico domačih in polovico tujih gostov. Značilno je, da med tujimi gosti daleč vodijo turisti iz Zahodne Nemčije in Avstrije, sledijo jim pa Švedi in precej za njimi Italijani.

V razvoju, ki ga planirajo za prihodnje leto, bo veljala poglobljena skrb konsolidaciji in utrditvi vseh dejavnosti ter ureditvi notranje organizacije podjetij. Skladna tej usmeritvi bo tudi politika investiranja. Razširili bodo obstoječe plaže, dogradili novo, hkrati pa zboljšali opremo plaž. Važno mesto ima tudi komunalna izgradnja, kjer bo veljala posebna skrb ureditvi perečega piranskega problema — kanalizacije. Temeljiteje bodo uredili prostor Forme Vive na Seči. Pomembna turistična investicija bo namenjena novemu kampingu s kapaciteto 500 vozil, ki bo namenjen predvsem članom touring klubov iz tujine. Dalje govore o razširitvi športnega letališča v Sečovljah, kar je zlasti pomembno spričo prvenstva v padalstvu, ki bo tam prihodnje leto Reorganizirali bodo piranski muzej, ki se je že precej preorientiral v pomorski muzej. V komunalni in gradbeni dejavnosti bodo skušali še nadalje s postopnim reševanjem problemov in premišljeno graditvijo ohraniti — zlasti v samem mestu Piran — tipični ambient.

Naloge, ki so si jih zadali za prihodnje leto delovni kolektivi piranske občine, niso majhne, vendar kažejo dosedanje rezultati, da jih bodo uspešno uresničili.

Tartinijev trg v središču Pirana

V spomin na ustanovitev Prve pomorske čete v okviru IX. korpusa narodnoosvobodilne vojske v oktobru leta 1944 in v spomin na osvoboditev slovenske obale praznuje 15. oktobra občina Piran svoj občinski praznik.

Ob tej priložnosti za letošnji občinski praznik čestitajo vsem občanom v reportaži imenovana podjetja, ustanove in delovne organizacije ter vse družbeno-politične organizacije.

SMOTRNA ZDRUŽITEV TURISTIČNIH DRUŠTEV

TURISTIČNO DRUŠTVO PIRAN—PORTOROŽ je začelo svojo dejavnost ločeno v dveh društvih, v Piranu in Portorožu.

Nekaj let ločenega dela pa je pokazalo, da rezultati vloženega truda niso takšni, kakor so si ustanovitelji in člani obeh društev želeli. Okviri njunih dejavnosti so bili skromnejši, deljena sredstva pa prešibka za uresničenje nalog, ki sta si jih

društvi zadali. Zato je leta 1960 prišlo do združitve obeh društev in od takrat dalje je društvo lahko krepkeje in vplivneje posegalo v turistično dejavnost piranske komune. V svojih vrstah je zbralo do danes več kot 600 članov, jih spodbujalo za oddajo zasebnih sob, jim pri tem pomagalo pri posredovanju turističnih kreditov, prirejalo tečaje in na turističnih tednih skrbelo za vsestransko turistično izobrazbo.

Turistično društvo je za eno svojih poglobitvenih dejavnosti, to je za obveščanje o turističnih možnostih in lepotah kraja, skratka za turistično propagando, žrtvovalo veliko sredstev. Med drugim izdaja prospekte, pripravilo je kratkometražni turistično propagandni barvni film, izdalo vodič ter z vzdrževanjem rednih stikov z domačimi in inozemskimi predstavniki potovalnih agencij in turističnih uradov, z ureditvijo, predstavniki kinopodjetij in televizijskih oddaj, skrbelo za čim učinkovitejšo propagando Portoroža in Pirana.

Med važne naloge društva sodijo kulturno zabavne in športne prireditve, ki so vsako leto kvalitetnejše in popularnejše, nekatere med njimi pa so postale tradicionalne. Med slednje sodijo Jugoslovanski folklorni festival, »Midsommar«, švedski praznik poletja, »Portoroška noč« za volitvijo miss Portorož, »Tekme osličkov«, mednarodne avto-moto dirke za »Nagrado Primorske«, folklorna skupina Turističnega društva Piran — Portorož pa s svojimi rednimi nastopi, ki jih ima tudi do 30 v letu seznanja tujce z našo slovensko-istrsko, oziroma gorenjsko narodno nošo, plesi in pesmijo.

Turistično društvo koordinira svojo dejavnost z ostalimi organizacijami, podjetji in ustanovami, ki posredno ali neposredno pospešujejo razvoj turizma v piranski občini.

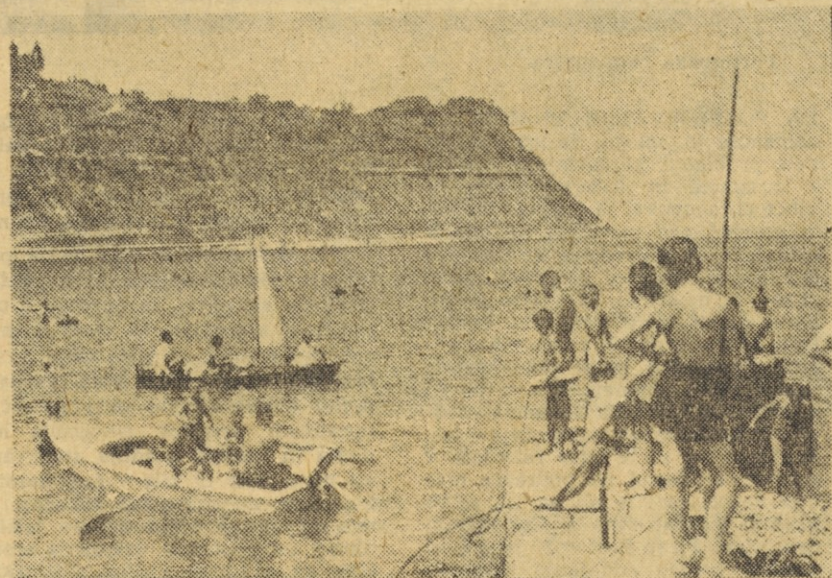
Velik in čedalje večji pomen Pirana — in vse občine — pa je seveda v turizmu. V zvezi s tem omenimo naselji Strunjan in Fiesio, in pa predvsem slovensko Opatijo — Portorož. Samo ime — po rožnem cvetju — Portorož najbolje označuje, kraj je res en sam nasad. Odlično oskrbovani turistični objekti zadovoljujejo velik del tujega turizma, mimo izbornega morskega kopališča so v hotelu »Palace« urejene tudi zdravilne terme. V bližnjih krajih Luciji in Sečovlju so mimo turističnih zmogljivosti — predvsem počitniških domov in kampinov — tudi soline in premogovnik. Na polotoku Seči je prizorišče mednarodnega kiparskega simpozija Forma viva. Zlasti v turističnem in športnem oziru je pomembno letališče aerokluba v Sečovljah.

V južnem delu Savrinskih brd,

blagovne menjave. Gostinski promet je bil za 27 odstotkov večji kakor leta 1962, nočitev tujih gostov pa je bilo za 48 odstotkov več. Značilen je podatek, da so v letu 1963 zamenjali za 750 milijonov dinarjev tujih plačilnih sredstev!

Investicije v turizem so velike. Lani so znašala vlaganja v turistične objekte milijardo dinarjev, letos pa približno 1,7 milijarde. Investicijska politika ni bila zmeraj najbolj skrbno pretehtana, zato je prihajalo do velikih nesorazmerij in do nenakopravnega položaja nekaterih gospodarskih organizacij v primeri z drugimi. Zdaj je prevladala trenejša smer, ki si prizadeva doseči z ustaljitvijo in notranjo utrditvijo solidnejše rezultate in boljše kvaliteto turističnih storitev.

Resda velja spričo sedanje turistične konjunktore ter naravne lege

Kopališče v osrednjem rekreacijskem centru — Fiesio

ki se spuščajo v dolino Dragonje, je zlasti dobro razvito kmetijstvo. Odlikujejo ga sredozemske kulture, ki jih uspešno prodajajo po koprškem delu Slovenije. Tod so lepi vinogradi, dobro urejeni sadovnjaki in oljčni nasadi. Pri Parecagu so veliki nasadi zdravilnih rastlin.

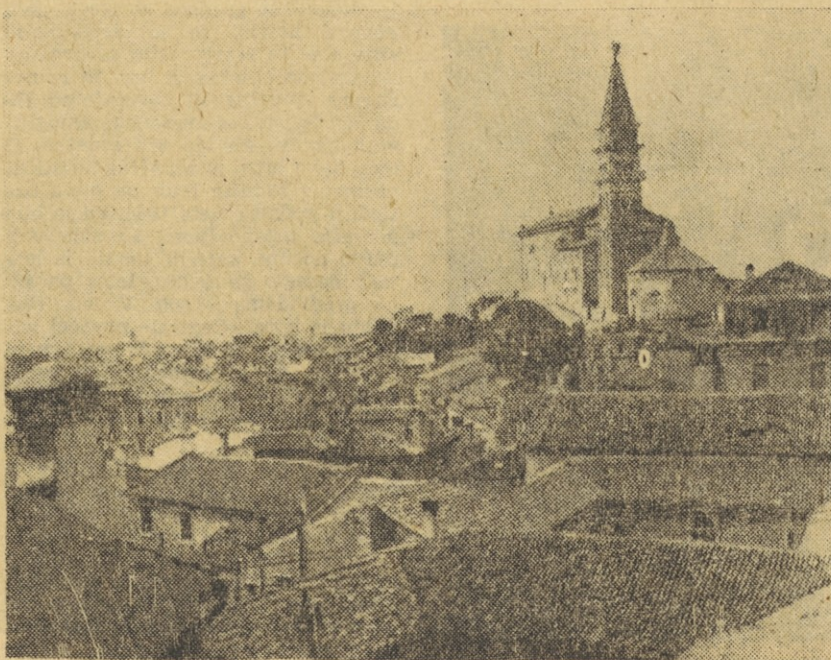
Piransko občino odlikuje nagla rast prebivalstva. Na njenem območju je živelo leta 1956 nekaj nad 9 tisoč ljudi, leta 1961 11 tisoč in pol, letos pa je število stalnega prebivalstva že preseglo 12 tisoč.

Piransko občino lahko uvrstimo v gospodarsko močnejše slovenske občine. Lani so ustvarili nad 17 milijard dinarjev družbenega bruto proizvoda, kar je za 17 odstotkov več kakor leta 1962. Po planu predvideno 13-odstotno povečanje celotnega dohodka občine je bilo realizirano kar z 18,3 odstotki. To veliko povečanje gre predvsem na račun dinamičnosti gospodarske dejavnosti in delno zmogljivosti, zlasti v turizmu.

Za gospodarstvo občine v lanskem letu je bilo značilno krepko povečanje turističnega prometa in s tem v zvezi pomembno zvečanje

in drugih razlogov glavna pozornost razvoju v smeri turizma, vendar ne smemo pozabiti, da so po svojem mestu v gospodarski strukturi občine — in seveda po dohodku — turistične dejavnosti šele na petem mestu. Levji delež dohodka, ki ga ustvarijo v občini, gre na račun prometnih dejavnosti pomorskega podjetja »Splošna plovba«. Močno mesto v gospodarski sliki zavzema tudi industrija. Velja pripomniti, da bi bil njen delež v dohodku občine znatno večji, ko ne bi prišlo do akutnih težav in zdaj likvidirani Piranski ladjedelnici. Precej močno razvite so tudi trgovina in kmetijstvo ter gradbeno-urbanistična dejavnost. Manjši delež zavzemata obrt in komunalna dejavnost.

Narodni dohodek je rasel počasi, vendar se je vzpel na 461.111 dinarjev na prebivalca, kar je za 51.000 dinarjev več kakor leta 1962. Število zaposlenih se je v letu 1963 zvečalo le za 8 odstotkov, kar je omogočilo, da se je delovna storilnost dvignila za povprečno 12 odstotkov glede na prejšnje leto. Dosežen je bil povprečni mesečni dohodek na zaposlenega 35.232 dinar-

Panorama Pirana

HOTEL Z VELIKIMI NAČRTI

Ko je leta 1950 prevzel hotel »PALACE« kolektiv gostinskega podjetja — do takrat je bila v zgradbi vojna uprava — ga je čakalo veliko truda in sredstev, da bi lahko usposobili obrat za turistične storitve. Potrebno je bilo urediti centralno kurjavo, napeljati toplo vodo, položiti nov parket, urediti jedilnico. Iz leta v leto so čedalje več popravljali in investirali, s tem pa se je iz leta v leto dvigal tudi promet.

Kolikšna sredstva je terjala obnova in modernizacija hotela in nekaterih drugih objektov priča podatek, da je podjetje investiralo od leta 1954 do lani skupaj več kot 350 milijonov dinarjev. Med drugim so razširili kavarno in restavracijo »Jadran«, uredili kopališča, tenis igrišča, garaže in vrtn nasade, v kuhinji hotela »PALACE« in v kuhinji restavracije JADRAN postavili najsodobnejše kuhinjske stroje. Posebno pomembna investicija za hotel, ki mu omogoča podaljšanje sezone je bila zgraditev že pred vojno obstoječih term, kjer imajo sedaj 11 najsodobnejše urejenih kabin za termalno kopanje ter posebne prostore z inhalatorji in irigatorji. Lani je podjetje dokončalo nadgradnjo 14 enoposteljnih sob. Teraso hotela PALACE in HELIOZE so prekrili s plastičnim steklom, velika sredstva pa so vložili tudi v načrte za zgraditev pokritega bazena.

Ta vložena sredstva so kaj kmalu rodila tudi rezultate. Celotni promet se je dvignil od približno 55 milijonov dinarjev v letu 1954, na več kot 400 milijonov v lanskem letu. Iz leta v leto se je večalo tudi število inozemskih gostov, ki ustvarjajo danes skoraj celotni promet. Podjetje ima poslovne stike z le večjimi in 30 manjšimi inozemskimi potovalnimi uradi. Tako se je od leta 1954 do lani povečal devizni promet penzionskih storitev (pri čemer niso vštete ostale storitve, ki jih ni mogoče evidentirati) od približno 8 milijonov, na več kot 200 milijonov dinarjev, devizni promet v menjalnici hotela pa je dosegel lani skoraj 250 milijonov.

Hotel »PALACE« ima za prihodnje razdobje še velike načrte. Preurediti nameravajo celotni hotel »PALACE«, ki naj bi postal objekt »čiste« A kategorije (v sobah konfortne kopalnice, toalete, sodobne signalne naprave, telefoni, televizorji), na novo bodo zgradili restavracijo in kavarno Jadran — izredno pomembna novost pa bo pokrit plavalni bazen, s čimer bo postala sezona v hotelu praktično neprekinjena.

MED MOČNO KONKURENCO

Med močno konkurenco množice gostinskih podjetij v Piranu, si je gostišče »NA OBALI« s svojo solidno postrežbo, kvalitetno hrano in veliko izbiro pijač zagotovilo številne goste. Tudi do 300 gostov obišče dnevno to gostišče. Med njimi so redni abonenti, večje skupine iz drugih krajev, turisti in drugi, ki si želijo poceni in dobro hrano. Že na vratih opozarja gosta jedilni list, kaj lahko in za kakšno ceno dobi. Vsak dan so najmanj štiri vrste jedil pripravljene. Odslej nudi gostišče »Na obali« tudi jedila po naročilu.

Poudariti je treba, da je bilo to gostišče svojčas precej zanemarjeno, zdaj pa je lokal renoviran in se gost prijetneje počuti. Kolektiv pa ni samo lepo uredil restavracijske prostora, temveč je znatna sredstva vložil tudi v opremo kuhinje, s čimer je povečal zmogljivost na 500 obrokov dnevno.

RAZVEJANA DEJAVNOST »METROPOLA«

Če govorimo o turistično gostinskem podjetju »METROPOL«, potem moramo nedvomno ugotoviti, da gre za eno največjih, hkrati pa tudi najbolj razvejanih delovnih organizacij v piranski komun, saj ima kar 37 ekonomskih enot v Piranu, Strunjanu,

Eden najstarejših hotelov na slovenski obali — »Hotel Palace« v Portorožu

nu, Portorožu ter v Luciji, Seči. Zaposluje pa približno 300 delavcev, od tega 35 vajencev in 21 praktikan-tov. Pri zmogljivosti okoli 400 ležišč v Luciji in 140 v Piranu so dosegli lani 17.200 nočnin, letos pa so jih do konca avgusta zabeležili že 25.466. In končno pričajo o hitrem naraščanju turističnih storitev podjetja »Metropol« še podatki o realizaciji: medtem ko so dosegli lani 290 milijonov dinarjev, bodo letos celo presegle predvideni plan, ki znaša 433 milijonov dinarjev. Ali: lani so zabeležili do konca julija 113, letos pa že za 100 odstotkov več, to je 225 milijonov dinarjev prometa.

Za takšno dinamično naraščanje obsega poslovanja so bile seveda potrebne obsežne investicije. Samo v letu 1966 so znašale blizu 1 milijarde dinarjev — za dograditev depandanse v Luciji, lucijske plaže in avtocampa ter Taverne.

Sedanje turistično gostinsko podjetje »Metropol« je nastalo s postopnim združevanjem vrste gostinskih obratov: piranskega »Metropola«, kavarne »Tartini« in »Galerija«, gostišča »Sidro«, avtocampov Strunjan in Portorož... Novo združeno podjetje pa je pozneje dogradilo še več novih objektov, med katerimi so najpomembnejši hotel v Luciji, bar in samopostrežna restavracija v Piranu, bungalove in pralnico v Strunjanu. Hkrati s temi naložbami pa je podjetje vlagalo svoja sredstva tudi za renoviranje oziroma adaptiranje obstoječih obratov.

Kot smo že omenili, je terjala takšna intenzivna širitev podjetja obsežna investicijska sredstva, ki pa jih ni bilo mogoče dobiti vedno pod ugodnimi kreditnimi pogoji. S kakšnimi finančnimi problemi se mora boriti kolektiv »Metropola« pa najbolje ilustrira podatek, da mora približno 70 odstotkov najetih posojil odplačati že v petih letih. To nedvomno negativno vpliva na formiranje tistega dela dohodka, ki bi ga morali izločiti za dvig osebnih dohodkov in standarda zaposlenih. Omeniti pa velja, da je v teku vrsta akcij pri poslovnih bankah, da se kreditni pogoji izboljšajo in s tem omogoči podjetju normalnejše poslovanje.

vzrokov: velike obremenjenosti dohodka z družbenimi obveznostmi in odplačilom anuitet in — perečega pomanjkanja kvalitetnega gostinskega kadra. Pri tem zmanjšujejo rentabilnost poslovanja zlasti neugodni kreditni pogoji, pod katerimi si je moralo podjetje sposoditi sredstva za obsežne investicije. Pri tem pa je treba v zvezi s finančnimi težavami upoštevati tudi dejstvo, da se stroški podjetja zaradi podražitve živil in drugega materiala ter storitev drugih nenehno večajo, cen svojih lastnih storitev pa podjetje zaradi obstoječih razmer na evropskem turističnem trgu ne more zviševati. Z ozirom na omenjene težave se v naslednjem obdobju perspektivnega razvoja podjetja kolektiv ne bo usmeril v nadaljnjo širitev gostinskih zmogljivosti, temveč na svojo notranjo utrditev. Na temelju dosedanjih uspehov lahko ugotovimo, da bo to tudi marljivemu kolektivu uspelo.

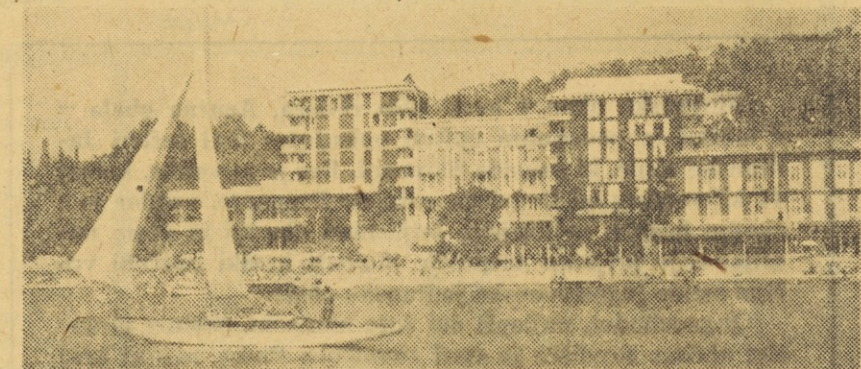
NEPOGREŠLJIVA DEJAVNOST MLADEGA ZAVODA

Lansko leto jeseni je Občinska skupščina Piran ustanovila ZAVOD

vidljive uspehe. S pomočjo Turističnega društva so povečali število ležišč od lanskih 1470 na 1728. S propagando in z rednim dopisovanjem s turističnimi uradi v tujini in posameznimi interesi so zabeležili do konca avgusta letos 82.500 nočnin, kar je za 24.000 nočnin več kot jih je bilo lani celo leto.

V svojih recepcijah za oddajanje zasebnih ležišč je zavod organiziral tudi menjalno službo, s katero je do septembra ustvaril 100 milijonov dinarjev prometa.

Da bi turistom nudili bogatejšo izbiro narodnih umetnin, je kolektiv zavoda odprl novo prodajalno spominkov v Piranu, kjer je moč kupiti izdelke priznanih umetnikov in domače folklorne iz vse države. Iznajdljivost kolektiva pri akciji za poživitev turizma pa se kaže še na drugih področjih. Zavod je v piranskem pristanišču na stari, za plovbo neuporabni ladji odprl majhno gostišče, po zgledu starih dalmatinskih barkul, kjer so na prodaj samo ribe na žaru in pristna istrska vina. V gostišče prav radi zahajajo domačini in tujci. Dobro obiskane so bile tudi razstave, ki jih je organiziral zavod s pomočjo Etnografskega muzeja in Moderne galerije iz Ljubljane.

Hotel »Central« v Portorožu

Portoroška razglednica

NOVE ZMOGLJIVOSTI OB PORTOROŠKI OBALI

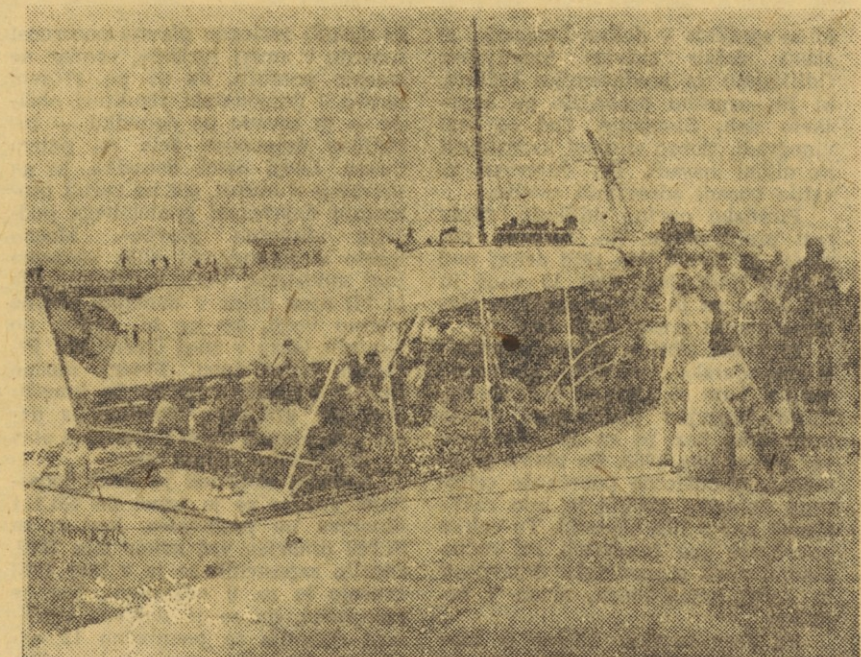
Izredno dinamično naraščanje turističnega prometa, ki postaja spričo naraščajočega zanimanja inozemskih turistov za naše kraje, posebno ob jadranski obali eden najbolj pomembnih virov deviznega pritoka, je spodbudilo tudi gostinsko podjetje »CENTRAL« v PORTOROŽU k širitvi svojih nočitvenih in drugih zmogljivosti. V letih 1961, 1962 je podjetje zgradilo oziroma adaptiralo novo restavracijo, kuhinjo in teraso, leta 1963 je bil dograjen hotel »Portorož« s 100 ležišči, hišnim bazenom in drugimi pomožnimi prostori, v lanskem in letošnjem letu je podjetje dokončalo gradnjo drugega dela novega hotela, to je depandanso »Riviera« in restavracijo za vse novozgrajene objekte. S tem so se nečitvene zmogljivosti povečale od 320 na 520 ležišč, restavracijske zmogljivosti pa od 400 do 800 sedežev. O tem, kako hitro je naraščal turistični promet v zadnjih letih pa priča naslednji podatek: leta 1954, ko je bilo podjetje ustanovljeno, so zabeležili 26.000 nočnin, katerih število je leta 1962 doseglo že 45.000, letos pa jih bo predvidoma 70.000. V tem razdobju je hotel »Central« povečal letno realizacijo od 38 na 300 milijonov dinarjev, to je približno za osemkrat, medtem ko se je število zaposlenih povečalo samo za štirikrat (od 40 na 160).

Gostinsko podjetje »Central« v Portorožu si torej, kot smo videli, močno prizadeva, da bi v skladu s svojimi možnostmi pripomoglo k razvijanju turističnega gospodarstva v piranski komun. Vendar pa, žal, spremljajo ta prizadevanja, tako kot sicer v vseh gospodarskih organizacijah sezonskega gostinstva, velike težave, ki izvirajo v bistvu iz dveh

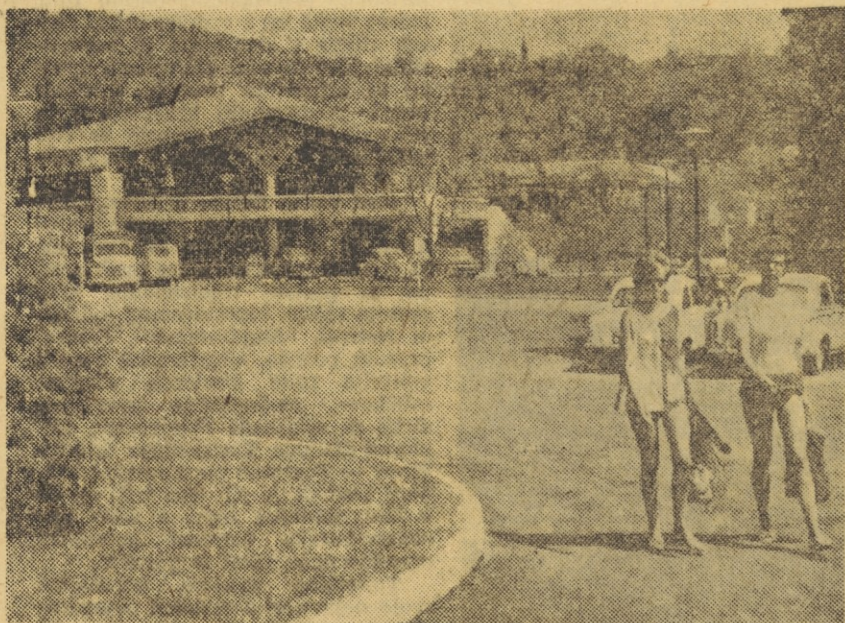
ZA POSPEŠEVANJE TURIZMA z namenom in nalogo, da urejuje vse tiste probleme, ki nastajajo v zvezi s turizmom in katerih doslej ni nihče obračunaval in reševal, ter vodi pregled nad razvojem turizma v občini in daje predloge za njegovo izboljšanje. Vendar pa vseh nalog zavod ni mogel že prvo leto poslovanja zajeti, predvsem zato, ker ni imel na voljo dovolj finančnih sredstev. Zategadelj se je delo zavoda nujno nekoliko spremenilo in to, da si ustvarja potrebna finančna sredstva z lastno komercialno dejavnostjo. Le-ta pa se je letos razvijala v smereh, ki doslej na področju niso bile dovolj razvite ali pa jih sploh ni bilo. Sporazumno s Turističnim društvom Piran-Portorož je zavod prevzel nalogo oddajanja zasebnih sob. Na tem področju so dosegli za-

Zavod je skrbno spremljal celotno turistično delovanje, beležil napake in statistično ugotavljal dejstva, ki bodo služila kot smernik za priprave na bodočo in nadaljnje sezone.

Pri delovanju zavoda velja poudariti njegovo pobudo, ki jo je dal Občinski skupščini za povečanje turističnih kapacitet. Iz dveh stanovaljskih zadrug, ki nista mogli prav zaživeti, naj se osnuje nova zadruga, preko katere naj bi se s pomočjo turističnih kreditov omogočila hitrejša in cenejša gradnja stanovanj ali hišic, kjer bi bile v času sezone kapacitet na razpolago turizmu. S tem bi se povečalo število ležišč, hkrati pa prištedilo dokajšnja sredstva za graditev večjih gostinskih objektov.

Izlet v Savudrijo

Novozgrajeni objekt hotela »Metropol« v Luciji

Vedno več ladij s slovensko zastavo

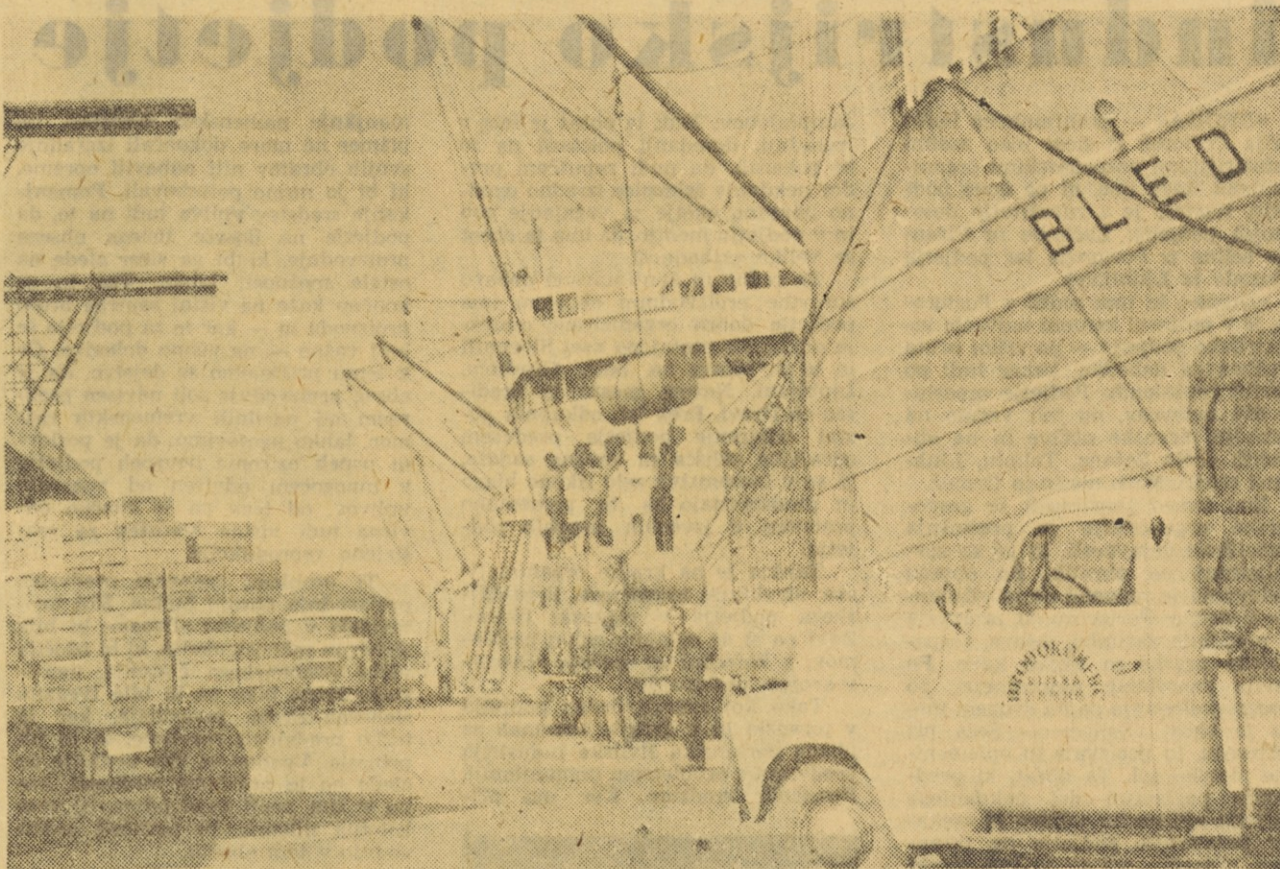
Veliko prostora bi rabili, če bi hoteli v enem sestavku naštetati vse prednosti, ki jih ima za narodno gospodarstvo lastna razvita trgovska mornarica. V mednarodni delitvi dela — vanjo pa se naše gospodarstvo čedalje intenzivneje vključuje — ima prvorazredno vlogo. Znano je namreč, da je pomorski transport blaga zaradi objektivnih možnosti daleč najcenejši in da samo ta omogoča izmenjavo množičnih količin blaga in tistih surovin, ki prenesajo le najnižje cene prevoza. Gospodarstvo tistih dežel, ki nimajo lastnega ladjevja, pa je izpostavljeno velikemu izsiljevanju tujih brodarjev tako glede višine prevoznin, kakor tudi kvalitete servisa. Razen tega ima trgovska mornarica v narodnem gospodarstvu največji vpliv na plačilno bilanco: več kot polovico vsega blaga, ki ga prevozi jugoslovanska broderska podjetja, odpade na prevoze med tujimi lukami, vsa trgovska mornarica naše države pa prinaša letno več kot 35 milijonov dolarjev deviznega dotoka!

Že samo teh nekaj dejstev dovolj zgovorno priča, da zasluži prekomorski transport posebno pozornost skupnosti in da je razvijanje trgovske mornarice ena najbolj varnih in donosnih investicij. In kako smo Slovenci, ki smo postali po osvoboditvi prvič v zgodovini gospodarji svojega morja, izkoristili to prednost? O tem govori razvojna pot največjega podjetja prekomorske plovbe na skrajnem severnem Jadranu SPLOŠNE PLOVBE, ki je letos aprila slavilo svojo desetletnico. Prvega aprila 1954 so namreč predstavniki domačega pomorskega gospodarstva prevzeli prvo ladjo trgovske mornarice Martina Krpana in vkrcali vanjo kompletno domačo posadko. In tega dne se je začel dejanski razvoj slovenske trgovske mornarice.

Ko je bila leta 1954 vsa aktivna in pasiva predhodnikov — to so bili najprej »AGMARIT«, internacionalna pomorska agencija d. d., po njeni likvidaciji pa podjetje »VAL« in »SLOVENIJA LINIJE«, ki je bilo likvidirano oktobra istega leta — prenesena na novoustanovljeno podjetje »SPLOŠNA PLOVBA — KOPER«, je začelo mlado slovensko pomorsko podjetje svojo razvojno pot s tremi plovnimi objekti: Martin Krpan, Gorenska in Rog, s skupno nosilnostjo 12.147 ton. To so bile stare ladje, kolektiv pa ni imel niti potrebnih izkušenj in tradicij. Prav zato pa je bila dinamika nadaljnjega razvoja in rasti naravnost presenetljiva. V pičlih sedmih letih je narasla tonaža SPLOŠNE SLOVBE na 156.096 ton

svetovnem pomorskem trgu podvrženo velikim oscilacijam. Ker je v letih od 1954 do 1957 vladala na pomorskem trgu konjunktura, podjetju še ni bilo potrebno preusmerjati svoje dejavnosti. Toda po letu 1957 je nastopila na svetovnem pomorskem trgu depresija in podjetje je moralo začeti iskati poti stabilnejšemu zaslužku. Prav to iskanje je privedlo do sklepa, da lahko zagotovi uspešen nadaljnji razvoj podjetja samo tako imenovano mešano poslovanje, ki bi mu bili hrbtenica ena ali dve dobro organizirani liniji. Tako je vpeljala Splošna plovba leta 1955 linijo za Rdeče morje, ki jo je pozneje prepustila Jadranski slobodni plovidbi, v letih 1956 in 1957 pa je vložila veliko truda za organizacijo linije na Daljni vzhod. Poglavitne težave, ki so zavirale prehod na linijsko poslovanje, so bile ladje, ki za takšno poslovanje niso bile primerne. Nabava ladij tipa BBB je v letu 1960 omogočila Splošni plovidbi, da je odprla prvo linijo Jadran—ZDA in v istem letu tudi poskusno linijo okoli sveta z ladjami tipa KTG, dobljenimi iz X. konkurza. Slednja se je v teh letih, v sodelovanju z Atlantsko plovidbo iz Dubrovnika in Jugoslovanijo iz Kotora vpeljala in uveljavila, medtem ko je bila linija za ZDA v letu 1962 preusmerjena na Južni Atlantik v skupnem servisu z Jugolijom. Tako opravlja danes Splošna plovba pravzaprav 4 vrste dejavnosti: linija za Južni Atlantik, na kateri je zaposlila ladje tipa BBB, v smeri Južne Amerike in zahodne obale Afrike v kooperaciji z Jugolinijo; linijo okoli sveta, na kateri poslujejo tri ladje Splošne plovbe in štiri ladje poslovnih partnerjev iz Dubrovnika in Kotora; trampersko poslovanje, kjer je težišče na izvozu jugoslovanskega boksita v Severno Evropo, uvozu premoga, železne rude in fosfatov ter prevozu različnih homogenih tovorov med tujimi lukami in končno — obalno plovidbo, ki posluje kot samostojna enota v mejah male obalne plovbe. Ima 7 tovornih ladij s 550 tonami nosilnosti in 7 manjših potniških turističnih objektov. Vse to ladjeve pa je precej iztrošeno, ekonomsko nerentabilno in terja perspektivne rešitve. Skupna tonaža ladij Splošne plovbe šteje več kot 106.000 BRT, oziroma 158.000 ton nosilnosti, pri čemer odpade več kot polovica tonaže na linijsko poslovanje.

V kolektivu Splošna plovba se zavedajo, da je nadaljnji uspešni razvoj podjetja in standard njegovih delavcev odvisen samo od čimbolj šega gospodarjenja. Pred štirimi leti je bilo podjetje med prvimi, ki so se

Ladja »Bled« v koprski luki — razkladanje tovora

lotili iskanja novih oblik delitve čistega dohodka, predvsem pa osebnih dohodkov.

Celotni sistem delitve so osnovali na formiranju ekonomskih enot, na katere so bile prenesene pristojnosti. Res delajo pomorščaki v posebnih pogojih, zato se je pred kolektiv postavila naloga nadaljnjega proučevanja in izpopolnitve sistema samoupravljanja in delitve. Iz tega razloga so v tem obdobju sprejeli vrsto pravilnikov, ki urejajo notranje odnose, s statutom podjetja pa šele prihaja do enotnosti notranjih predpisov, do uskladitve vseh notranjih pravilnikov in drugih normativnih aktov.

Osebnih dohodkov pomorščakov niso bili nikoli usklajeni z osebnimi dohodki delavcev enakih kategorij na kopnem. Prav zaradi tega so temu vprašanju posvetili posebno pozornost ter izdelali analitsko oceno delovnih mest, ki v svojem sestavu zajema tudi elemente posebnih pogojev, v katerih delajo pomorščaki. Kot v celotnem sistemu delitve tudi v pomorstvu postavljajo načelo, da morajo biti osebni dohodki odvisni od doseženih rezultatov poslovanja, to je od smotrnosti gospodarjenja, produktivnosti, varčevanja pri poslovnih stroških in skrbi za razširjeno reprodukcijo.

V objektivizaciji omenjenih prizadevanj je prehod na plansko in načrtno gospodarstvo eden najosnovnejših elementov, ki so ga uspeli realizirati. Plan za leto 1964 je tako temeljito izdelan, da predstavlja osnovni element za ukrepanje, kakor tudi za ugotavljanje doseženih rezultatov po posameznih delovnih enotah. S planom so postavljeni elementi, preko katerih se lahko zasledujejo doseženi rezultati in odstopanja. Vsekakor bodo morali v bodoče na tem iskati novih oblik in elementov objektivizacije delitve, vendar pa lahko ugotovimo, da so postavili čvrsto osnovo.

Kljub temu, da so postavili šele osnove, pa lahko ugotavljamo, da so v razdobju od leta 1959 do 1963 dosegli zelo ugodne rezultate. Tako je v tem obdobju porasel celotni dohodek za 212 %, dohodek za 337 %, izplačani osebni dohodki v masi za 215 %, medtem ko so poslovni stroški porasli le za 193 %, iz česar iz-

Oficirski jedilni salon na ladji m/1 »Goranka«

haja, da so posvetili tudi posebno skrb zniževanju stroškov in iskanju notranjih rezerv. Število povprečno zaposlenih se je kljub visokemu porastu celotnega dohodka povečalo samo za 36 %, osebni dohodek na enega zaposlenega pa za 111 %. Povečanje osebnih dohodkov so omogočili že omenjeni doseženi rezultati, saj je celotni dohodek na enega zaposlenega porasel za 129 %, dohodek pa celo za 257 %.

Kot smo napisali že v začetku, ima pomorski transport za gospodarstvo dežele izreden pomen tudi glede deviznega pritoka. Medtem ko je znašala bruto realizacija deviznega pritoka leta 1955 nekaj nad 800.000 dolarjev, je ustvarila Splošna plovba že predlanskim nad 7,8 milijona bruto dolarjev, lani okoli 8,4 milijona, približno toliko pa planirajo tudi v letošnjem letu. Medtem ko so do konca leta 1962 uživala pomorska podjetja različne regrese, so bili lani uveljavljeni novi instrumenti premiranja, po katerih je premiran neto devizni priliv enotno, ne glede na to, na kateri relaciji posamezne lad-

je poslujejo, ali od kakšne zvrsti poslovanja je ustvarjen. Ti instrumenti so sicer stimulatивnejši od prejšnjih, vendar pa postavljajo pomorska podjetja v neenakopraven položaj glede na to, s kakšnimi kapacitetami razpolagajo in kakšno strukturo plovbe imajo. Ne glede na to so tudi na tem področju v Splošni plovidbi dosegli izredno ugodne rezultate. Neto devizni priliv, ki se je v letu 1961 gibal okoli 33 %, je v preteklem letu presegel 50 %, kar pomeni, da je kolektiv skupnosti ustvaril znatno več deviznih sredstev.

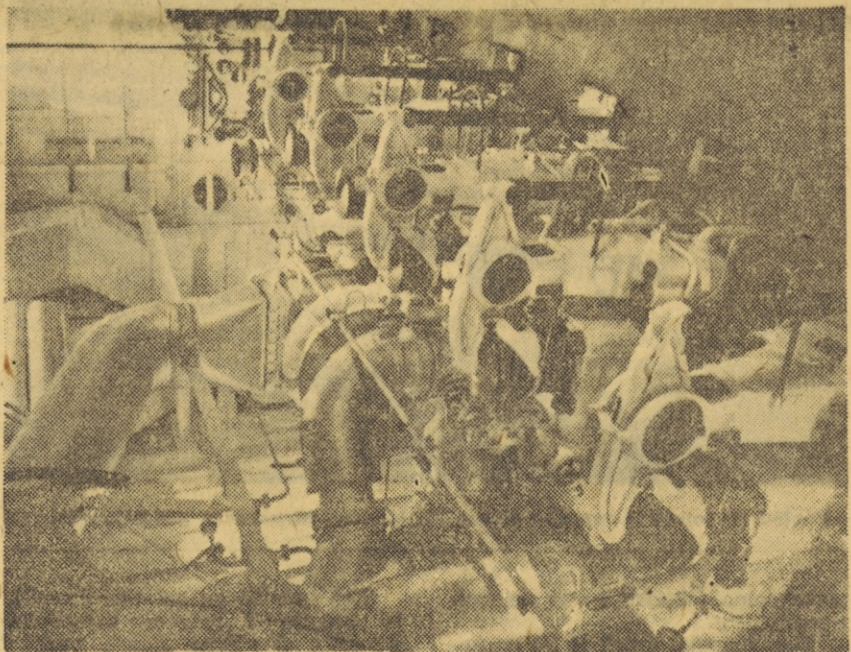
In kakšni so načrti Splošne plovbe v prihodnosti? V sedemletnem programu razvoja ima podjetje na men prodati v staro železo več ladij v skupni nosilnosti nad 75.000 ton, namesto teh zgraditi nove, z večjo skupno nosilnostjo. Tako predvideva graditev 10 ladij za linijsko poslovanje po 8500 ton nosilnosti, za prsto plovidbo 4 ladje po 13.000 ton, 2 ladje po 18.500 do 24.000 ton in 2 tramperja po 1500 ton nosilnosti. Tako predvideva celotni sedemletni plan povečanje nosilnosti ladjevja nasproti sedanjemu za 61,7 %.

V sedemletnem programu torej nameravajo povečati celotno nosilnost ladjevja, hkrati pa zamenjati stare ladje, ki niso konkurenčne na svetovnem pomorskem tržišču.

Pred nedavnim je bila splovljena po tem programu nova moderna linijska ladja »Ljubljana«, postavili pa so kobilico tudi za novo enako ladjo. Po delovnem programu razvoja ladjevja je podjetje že podpisalo pogodbo za graditev nadaljnjih 5 linijskih ladij. Za vse novogradnje ladij obstajajo temeljiti izračuni, po katerih bodo nove investicije uspešne in rentabilne.

Iz vsega prikazanega lahko ugotovimo, da je podjetje Splošna plovba doseglo prvo stopnjo razvoja, da podjetje gleda na nadaljnji razvoj, da namerava zastarelo tonažo zamenjati z novimi kapacitetami, ki bodo podjetju omogočile uspešno nastopanje na svetovnem tržišču, podatki o doseganju rezultatov v obdobju od leta 1959 do 1963 pa dokazujejo, da so usmerili vse napore, da v drugi fazi razvoja dosežejo še boljše in ugodnejše rezultate, tako za podjetje kot za vso družbeno skupnost.

Prizadevanja za nadaljnje poglobljanje družbenega samoupravljanja, kakor tudi nadaljnjo ureditev notranjih odnosov pa so porok, da bo kolektiv Splošne plovbe postavil nege in rezultate tudi dosegel.

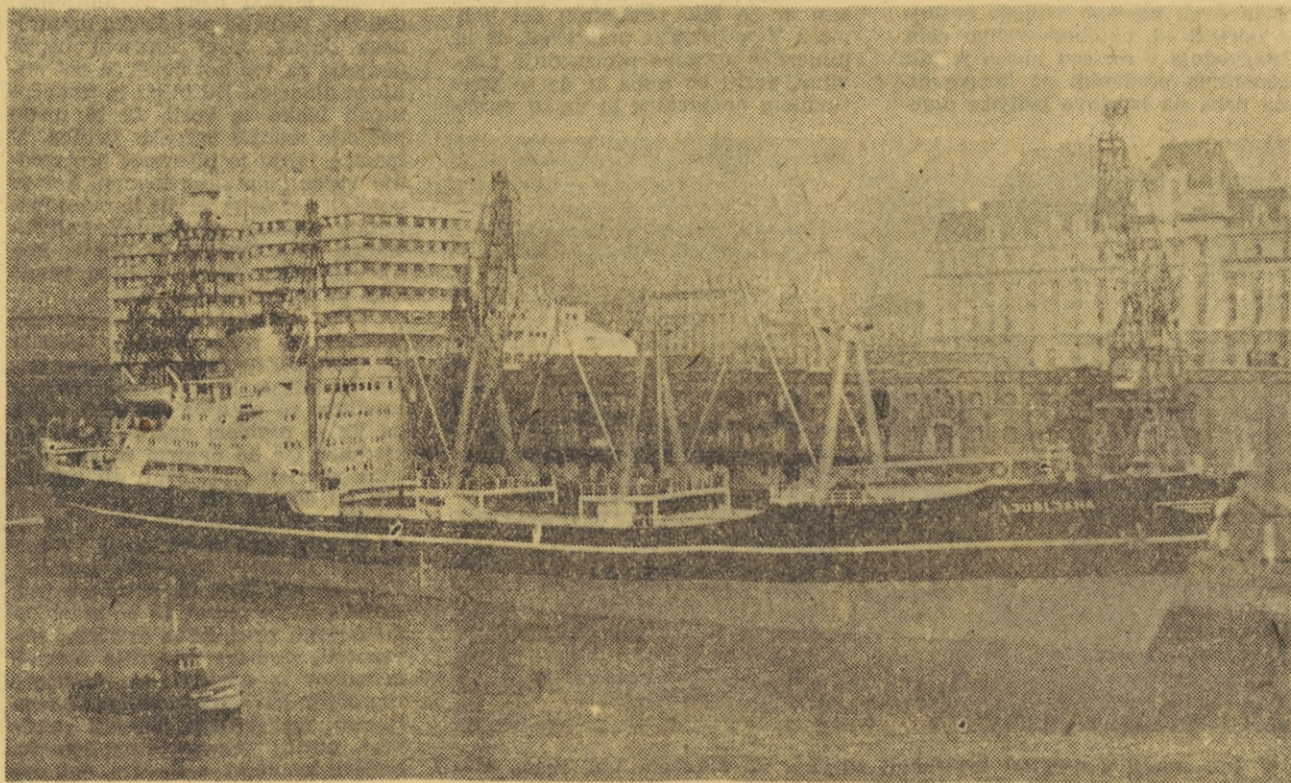

Strojni oddelek na ladji m/1 »Korotan«

nosilnosti ladij dolga plovbe ter 555 ton nosilnosti in 230 potniških mest male obalne plovbe.

Ko govorimo o razvoju našega slovenskega pomorskega podjetja, velja omeniti, da je uspešno poslovanje Splošne plovbe precej pripomoglo, da smo v naši državi v skladu s splošnim gospodarskim in političnim razvojem tudi v pomorstvu izvedli decentralizacijo. Po vsej jadranski obali je nastala vrsta pomorskih podjetij, ki so dobila od prejšnjega centraliziranega podjetja Jugoslovanske linijske plovbe z Reke stare tramperje. Splošna plovba je dobila ladje Neretva, Kornat, Bihač, Ljubljana, Gorica. Vendar je vodstvo podjetja takoj ugotovilo, da preživlja veliko izmed teh ladij svoja zadnja leta rentabilne plovbe in da bo takšna sestava osnovnih sredstev brez ustreznih amortizacijskih sredstev privedla kolektiv v velike težave. Zato so organi upravljanja sklenili, čimprej postopoma nadomestiti stare ladje z novimi iz druge roke — hkrati pa modernizirati pogonske naprave na tistih ladjah, ki so bile sicer še sposobne za daljšo dobo plovbe. Zgledu Splošne plovbe je potem sledila velika večina jugoslovanskih pomorskih podjetij.

V začetku svojega delovanja je bilo podjetje usmerjeno izključno na trampersko poslovanje. To pa je na

Nova »Ljubljana« v luki Buenos Airesa

V Piranu največje industrijsko podjetje

»DROGA« — prehrabena industrija Portorož je sicer med našimi industrijskimi gospodarskimi organizacijami novo ime, ni pa novo podjetje. Nastalo je z združitvijo dosedanjih podjetij: Začimbe in Piranske soline iz Portoroža ter podjetja »Gosad« iz Ljubljane.

»Droga«, ki ima sedež v Portorožu, je v piranski komuni največje industrijsko podjetje — po višini bruto družbenega dohodka, kakor tudi po številu zaposlenih. Podjetje zaposluje 690 delavcev, od teh večino na območju piranske občine in na območjih občin Sežana, Tolmin, Ljubljana center Novo mesto in Ormož.

Ena izmed značilnosti te gospodarske organizacije je precejšnja raznolikost dejavnosti, ki pa so specializirane po obratih. Po obsegu poslovanja je največji obrat »Začimba« v Seči v Portorožu, ki proizvaja in predeluje začimbe, dišave, gospodinjske praške in pravo kavo. Po številu zaposlenih najmočnejši, po obsegu poslovanja pa na drugem mestu je obrat »Soline« — Seča pri Portorožu, ki proizvaja in oplemenituje morsko sol. Ta obrat, ki predstavlja pglavilni del nekdanjega podjetja »Piranske soline« je vsekar najstarejše podjetje na piranskem območju, saj so na tem mestu pridobivali sol že pred 600 leti.

Tretji obrat je »Sudest« v Gradišcu pri Kozini, ki si ga je že nekdanje podjetje Začimba pripojilo v letu 1960. Ta obrat se je specializiral za predelavo (sušenje) sadja in zelenjave, za destilacijo in ekstrakcijo žganih pijač ter eteričnih in aromatičnih olj in zdravilnih zelišč. Značilnost tega obrata je, da prodaja podjetje večino njegovih proizvodov na inozemske trge. Četrti obrat »Droge« pa bo začel obratovati letos oktobra in sicer v Središču ob Dravi, to je sredi sadnega in zelenjavnega proizvodnega bazena. To bo obrat z enakim imenom »Sudest« — to je okrajšava za besedi sušilnica — destilacija.

Peti obrat »Jelka« Vrhnika je specializiran za proizvodnjo domačih čajev in eteričnih olj. Za izvrševanje različnih popravil za potrebe podjetja in za druge naročnike pa skrbi obrat »Pomožnih dejavnosti« v Seči pri Portorožu. Ta obrat ima mizarstvo, mehanično-ključavničarstvo in električno delavnico in ladijedelnico. Najmlajši obrat podjetja »Droga« predstavlja proizvodnja gob

šampinjonov. Tudi ta obrat je šele v izgradnji, dosednji poizkusi pa so že pokazali, da nudi zupušeni predor nekdanje železnice izredno ugodno naravno okolje za vzgajanje gob in v podjetju menijo, da ima ta obrat še veliko prihodnost.

Za redno in kontinuirano dobavo surovine proizvodnim obratom ima podjetje dobro organizirano omrežje odkupnih postaj po vsej Sloveniji in to v: Mostu na Soči, Gradišču, Ljubljani, Novem mestu in Središču ob Dravi. Prek teh odkupnih postaj odkupuje podjetje predvsem zdravilna zelišča in gozdne sadeže, ki so v inozemstvu zelo iskano blago in predstavljajo za to pomembno postavko v izvoznih uspehih podjetja.

Takšna je na kratko organizacijska struktura največjega industrijskega podjetja v piranski občini. Zda pa si še oglejmo nekaj problemov, s katerimi se srečuje »Droga« v svojem poslovanju.

Tako kot mnoga druga podjetja v piranski in v drugih komunah se ubada portoroška živilska industrija predvsem s problemom pomanjkanja finančnih sredstev. Ker mu pri-

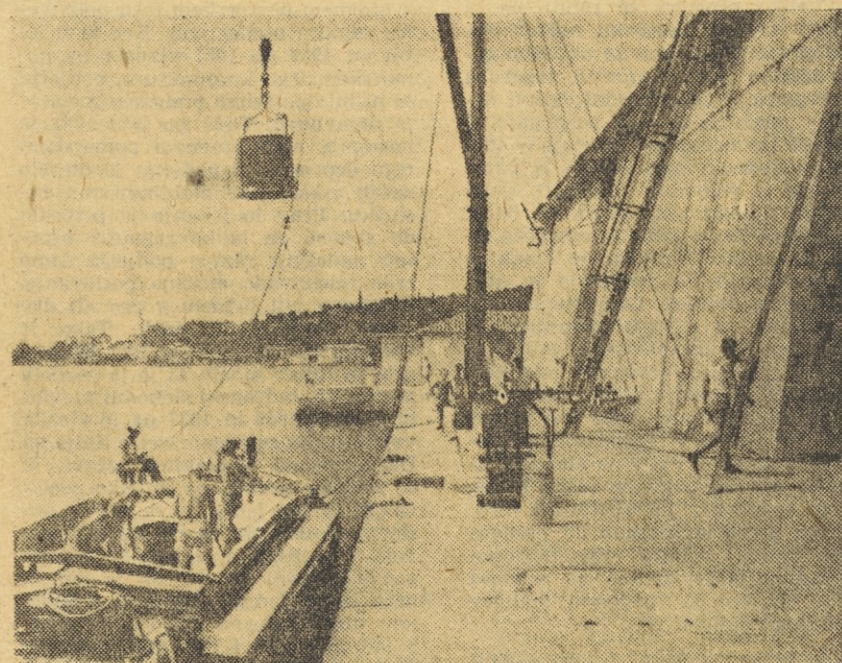
manjkuje namenskih sredstev, na primer ne more dokončati izgradnje svojih obratov niti nabaviti opreme, ki bi jo nujno potrebovali. Pomanjkanje sredstev vpliva tudi na to, da podjetje ne doseže tistega obsega proizvodnje, ki bi ga sicer glede na ostale možnosti lahko. Vse to se končno kaže na višini samega bruto proizvoda in — kar je za podjetje še bolj važno — na višini dohodka. Če k temu prištejemo še dejstvo, da je obseg proizvodnje soli odvisen predvsem od ugodnih vremenskih razmer, lahko ugotovimo, da je poslovni uspeh oziroma neuspeh podjetja v mnogem odvisen od zunanjih vplivov, od tega pa je končno odvisna tudi višina sredstev za razširjeno reprodukcijo.

Ti problemi zadevajo predvsem proizvodnjo obrata Soline. Kot ugotavljajo v podjetju »Droga«, bi bila sleherna rekonstrukcija, ki bi izločila vpliv vremenskega činitelja, nemogoča, ravno tako pa bi bila tvegana sleherna druga investicija, ker je težko predvideti rezultate, ki bi jih prinesla. Vendar na išče podjetje ne glede na te probleme možnosti, kako v čim večji meri odpraviti vsakoletna nihanja in povečati proizvodnjo v tem obratu.

Kar zadeva ostale dejavnosti, to je živilsko industrijo, pa je potrebna predvsem modernizacija proizvodnega procesa, kamor sodi nabava opreme za predelavo, embalaranje in podobno. Že pred nekaj meseci je podjetje naročilo potrebne stroje iz uvoza. Ti stroji bodo obratu »Začimba« omogočili povečati proizvodnjo in izboljšati kakovost izdelkov. To bo tudi prineslo, da bo podjetje hitreje lahko izvrševalo naročila kunecev, kar predstavlja prav tako zelo važen moment v prizadevanjih za doseganje zastavljenega plana.

Izvozna dejavnost podjetja, ki jo opravlja samostojno, je usmerjena predvsem na prodajo zdravilnih zelišč, gob, gozdnih sadežev, sadja in zelenjave ter eteričnih olj na zunanje trge. Razen tega dovoljuje podjetju izvozna registracija tudi izvoz vseh lastnih proizvodov. Za letošnje leto računajo v »Drogi«, da bodo realizirali izvoz v višini 1,3 milijona dolarjev. V svoji izvojni dejavnosti pa se srečujejo v podjetju »Droga« seveda tudi s specifičnimi težavami. Predvsem je cena surovin za proizvode, ki jih izdelujejo v nekaterih obratih podjetja podvržena precejšnjim spremembam na trgu — to pa terja ustaljen in avtomatiziran proizvodni proces, ki lahko edini omogoči konkurenčnost na zunanjem trgu. Samo pod tem pogojem lahko ustvarja podjetje tudi pozitivno razliko med lastno in prodajno ceno.

Podjetje »Droga« je prav v zadnjih letih, — pri tem upoštevamo vsa tri bivša podjetja — precej povečalo svojo proizvodnjo. Ta porast, ki je bil zelo nagel, je podjetju onemogočil ustvarjanje zadostnih obratnih sredstev, ki jih v letošnjem letu še bolj primanjkuje. To pomanjkanje rešuje podjetje z začasnimi krediti, ki pa niso najbolj ugodni, ker so obremenjeni z visoko obrestno mero. Zato razmišljajo o tem, kako bi povečali stalna obratna sredstva, kar predstavlja osnovni pogoj za nemoteno poslovanje. Rešitev tega vprašanja pa je odvisna od obstoječih možnosti in od veljavnih predpisov.

Raztovarjanje in skladiščenje soli v Portorožu

Podjetje »Droga« predstavlja v piranski komuni važnega činitelja za zaposlovanje delovne sile. Obrati na območju komune zaposlujejo več ali manj stalno delovno silo, obrat soline pa v času sezone, ki traja do 6 mesecev, tudi precej sezonskih delavcev. Prav temu obratu primanjkuje kvalificiranih delavcev — solinarjev, zakaj od sposobnosti teh delovnih moči je namreč odvisna kakovost in količina požete soli.

V letošnjem letu sicer pričakujejo, da bo obratu soline uspelo proizvesti planirano količino soli — pri čemer je potrebno ugotoviti, da bo ta proizvodnja še vedno manjša kot je bila pred desetimi leti. Temu botruje predvsem slabo vreme, delno pa tudi, kot smo že rekli, pomanjkanje kvalificirane delovne sile. Drugi obrati povečujejo svojo proizvodnjo, ki pa po drugi strani dosega nižje cene. Prav to nesorazmerno zniževanje prodajnih cen, ki je izključno posledica vplivov drugih konkurenčnih podjetij nasproti zviševanju proizvodnih stroškov, je vzrok, da podjetje ne more ustvarjati potrebna sredstva za razširjeno reprodukcijo. Udeležba delovne sile v lastni ceni je namreč zaradi pomanjkanja mehanizacije zelo visoka, to pa pomeni, da mora uporabiti

podjetje velik del dohodka za osebne dohodke.

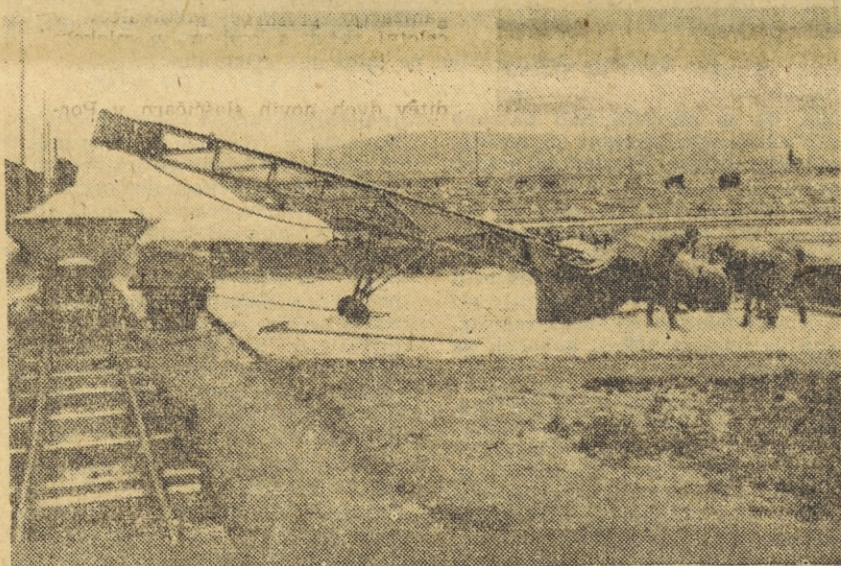
Sicer je podjetje »Droga« Portorož sredi temeljite reorganizacije in utrjevanja poslovanja — kar je nujna posledica preteklih združevanj. Menijo pa, da bodo te probleme še v letošnjem letu dokončno odpravili z dnevnega reda. Ker je podjetje teritorialno močno razpršeno, bo potrebno opraviti nekatere spremembe tudi glede načina upravljanja. Tako so dobili sveti delovnih enot nekatere razširjene pristojnosti, ki bi jih sicer ne imeli. Zagotoviti je bilo potrebno udeležbo kolektiva posamezne delovne enote ne samo v upravljanju delovne enote, ampak tudi v upravljanju celotnega podjetja. Čim večjo udeležbo neposrednih proizvajalcev v upravljanju podjetja in o odločanju o vseh pomembnejših odločitvah in sklepih, ki izvirajo iz samega poslovanja, zagotavlja delovnemu kolektivu tudi statut, ki ga je sprejel delavski svet.

In na koncu še nekaj števil:

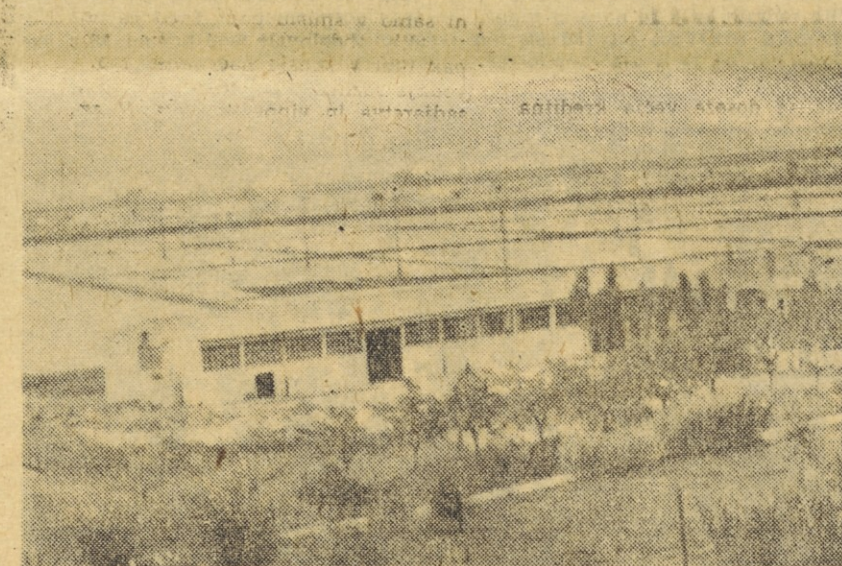
	Skup. dohodek	Dohodek
1961	2.266.587.542	442.012.787
1962	2.429.246.534	509.434.572
1963	3.281.366.234	549.161.000
1964	3.790.000.000	784.589.000

Strokovni nasveti delavcem v nekdanjem portoroškem železniškem tunelu, kjer vzgajajo šampinjone (gobe)

Sodobno nakladanje soli — soline pri Luciji

Pogled na soline in zgradbo obrata »Začimba«, združenega podjetja »Droga«

Pogumni koraki mladega kolektiva

Z odločbo občinske skupščine Koper je bilo letos 21. maja ustanovljeno podjetje za popravilo in rekonstrukcijo plovnih objektov »2. OKTOBER«. V osnovno dejavnost tega mladega podjetja, ki je v začetku junija začelo obratovati, sodijo popravila, obnavljanje in rekonstrukcije domačih in inozemskih plovnih objektov; popravila, obnavljanje, rekonstrukcije in izdelava ladijske opreme za domače in tuje naročnike; popravila, obnavljanje in rekonstrukcije ladijskih strojev in naprav s storitvami delavnic, ter projektiranje in izdelava vseh načrtov v zvezi z rekonstrukcijami, popravili in obnavljanjem plovnih objektov in ladijske opreme. V postransko dejavnost sodi še izdelava in popravilo vseh vrst konstrukcij in strojnih naprav in izvrševanje storitev ladjam in drugim naročnikom.

Ceprav je podjetje šele na začetku poti svojega razvoja in tudi še ni povsem konstituirano — nima še organov upravljanja, formirana sta začasno dva posvetovalna organa, to je strokovni kolegij in svet delovnega kolektiva; ravno tako še nima pravilnika o delitvi osebnih dohodkov in o delitvi čistega dohodka, kar trenutno nadomeščajo odredbe direktorja — je že danes mogoče reči, da ima široke možnosti razvoja in dela v ladijedelski stroki (razen novogradnje), zlasti pri graditvi različne investicijske opreme v kooperaciji z

Litostrojem, Strojno tovarno Trbovlje, Gostolom iz Nove Gorice, Indosom iz Ljubljane in drugimi. Že v prvih dveh mesecih svojega obstoja je opravil »2. oktober« veliko dela. Proizvodnja v mesecu juniju je bila usmerjena predvsem na kooperantska dela, na izdelavo ladijske opre-

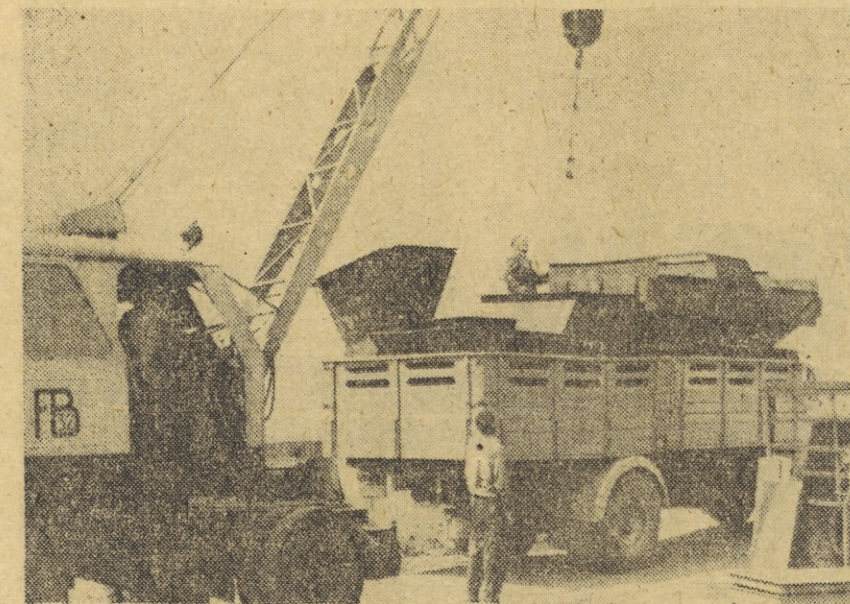
me in na ladijske storitve. Velik delež v realizaciji zavzemajo tudi storitve ladijedelske dejavnosti, medtem ko je bilo remontnih del bolj malo. V podjetju so prepričani, da je usmeritev njegove proizvodnje pravilna, paziti bo treba le, da se kontinuiteta ne prekine in da se vedno

maksimalno izkoristijo vse delovne zmogljivosti.

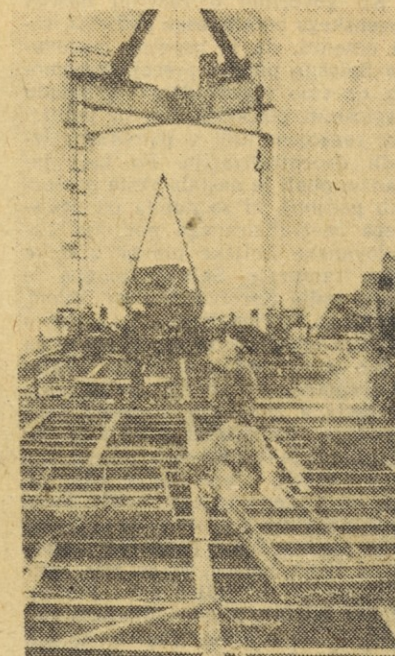
Tudi finančni uspeh je bil po prvem mesecu poslovanja kar zadovoljiv. Celotni dohodek je znašal nekaj manj kot 33 milijonov dinarjev, proizvodni stroški okoli 23 milijonov, dohodek podjetja po odbitku prometenega davka, torej finančni uspeh podjetja pa več kot devet in pol milijona dinarjev. Bil bi pa ta finančni uspeh lahko še večji, če bi imelo podjetje manjše režijske stroške. V mesecu juliju je bil obseg proizvodnje vrednostno sicer manjši, ker so porabili več delovne sile in manj materiala v tekoči proizvodnji, količinsko pa se je povečal za 16,4 %. Stanje realizacije je zadovoljivo, ravno tako pa tudi čisti dohodek.

Tako kot vsako novo podjetje, spremljajo tudi mladi kolektiv »2. OKTOBER« številne težave. Rešiti je bilo treba vprašanje najetja kreditov za obratna sredstva, čaka pa jih še problem nakupa osnovnih sredstev. Če bo namreč hotelo podjetje normalno poslovati ali ustvarjati od 800 do 900 milijonov bruto produkta in zaposlovati 220 delavcev, bo moralo imeti za najmanj 450 milijonov dinarjev osnovnih sredstev. Zato se kolektiv »2. oktober« tudi zaveda, da bo moral, če bo hotel zadovoljevati predpisane družbene obveznosti, sredstva za kritje osebnih dohodkov in sredstva za razširjeno reprodukcijo — izkoristiti vse zmogljivosti, maksimalno dvigniti storilnost, utrditi delovno disciplino, izboljšati kvaliteto — skratka, dati vse od sebe, da bo opravljal družbeno koristno dejavnost.

Kot smo že na začetku omenili, je podjetje »2. oktober« ustanovila občinska skupščina Koper, vendar ima podjetje sedež v piranski komuni v Portorožu. To pa le začasno, zakaj »2. oktober« se bo v perspektivi vključil v gospodarstvo nove koprške luke in se bo zato kasneje preselil v koprsko komuno.

V kooperaciji z drugimi tovarnami izdeluje »2. oktober« tudi razne elemente za sestavo strojev in strojnih naprav — Na sliki: odprema elementov za STT Trbovlje

Izdelava sušilnih miz za sušenje kože, ki jih izdeluje podjetje za tovarno »Gostol« v Novi Gorici

EDINI V REPUBLIKI

V državi imamo precej rjavega premoga in lignita, zelo nam pa primanjkuje visokokaloričnega črnega premoga. Naše premogovnike, v katerih kopljejo črni premog, bi lahko našli na prstih ene roke. Eden izmed teh premogovnikov in edini svoje vrste v Sloveniji je RUDNIK SEČOVLJE.

Sečoveljski premogovnik so začeli odpirati Italijani v letih pred drugo svetovno vojno, ko jim je zlasti primanjkovalo te surovine. Po osvoboditvi je bil nekaj časa zalit z vodo, pa so ga kmalu spet usposobili za izkoriščanje. Zdaj daje 22 do 25 tisoč ton letne proizvodnje in računajo, da bi ob taki produkciji zaloge premoga zadostovale še za 60 do 80 let.

Težav pri obratovanju je obilo. Premog leži v tenkih, prekinjenih slojih do 350 metrov globoko. Sprito posebnosti nastopanja je mogoče le tako imenovana drobna mehanizacija odkopavanja. Dodaten, a zelo hud in drag problem je močan dotok vode, ki narekuje posebno previdno delo in znatno draži proizvodnjo.

Zanimivo je, da je bil kljub povpraševanju po črnem premogu dolgo precejšen problem plama na tržišču. Premog ima namreč precej žvepla in razen tega v obalnem pasu ni bilo večjih potrošnikov. Prevoz do železniške postaje Kozine s kamioni pa je zelo drag. Zadnja leta so vprašanje prodaje dokaj uspešno rešili. Četrtno proizvodnje celo izvažajo v sosednjo Avstrijo.

Največje težave ima na RUDNIK SEČOVLJE z delovno silo, ki beži v udobnejše in boljše plačane poklice. Fluktuacija je velika, vendar premogovnik za zdaj sile še ne more vezati z ustreznim dohodkom. Značilno je, da je v premogovniku zaposleno vsega 10 odstotkov domačinov!

Pred osmimi leti je premogovnik dajal 24.000 ton premoga letno, predlanskim je proizvodnja ob 30 odstotkov manjšem številu zaposlenih narasla na 26.000 ton. Zdaj se je ob nadalje znižanem staležu za 15 odstotkov proizvodnja ustavila na 22.000 tonah. V podjetju je zdaj zaposleno približno 200 ljudi. Kljub težavam pa se je kolektiv posrečilo produktivnost precej zvečati.

DOBRO ORGANIZIRANO KMETIJSKO ZALEDJE

Z namenom, da se uvaža na področju kmetijstva načrtno gospodarjenje, da se doseže večja kreditna sposobnost in akumulativnost in da se bolj okrepi delavsko samoupravljanje v proizvodnih dejavnostih, so se na območju občinske skupščine Piran odločili za smotno integracijo kmetijskih organizacij. Začela se je leta 1959 s pripojitvijo kmetijskih zadrug Sečovelje in Strunjan, zaključena pa je bila s priključitvijo dela kmetijskega kombinata Koper, ki je obratoval na tem območju in s priključitvijo podjetja Meso Piran.

Tako zavzema teritorialno območje KMETIJSKE ZADRUGE LUCIJA celotno območje občine Piran in je edina kmetijska organizacija z nalogo krepiti kmetijsko proizvodnjo na lastnih površinah ter v kooperacijski proizvodnji z individualnimi kmetijskimi proizvajalci. Glavni smoter zadruga je proizvodnja in predelava poljedelskih pridelkov in živine ter preskrba trga s temi artikli. Poleg omenjenih dejavnosti pa sodi v predmet poslovanje KMETIJSKE ZADRUGE LUCIJA med drugim tudi še opravljanje storitev zasebnim proizvajalcem s strojnimi parkom, opravljanje obrtnih in drugih storitev v zvezi s kmetijsko proizvodnjo, nabava in prodaja umetnih gnojil, transportne storitve, ribištvo ter prodaja rib na debelo in drobno, hranilno kreditno poslovanje. Zadruga ima lastno kovaško in mehanično delavnico za popravila svojih osnovnih sredstev in za storitve tretjim osebam — v njeno dejavnost pa sodi tudi mesarstvo, to je klanje, nakup in prodaja živine, predelava in prodaja mesa in mesnih izdelkov in podobno.

Vse te dejavnosti opravlja zadruga po ekonomskih enotah, ki so or-

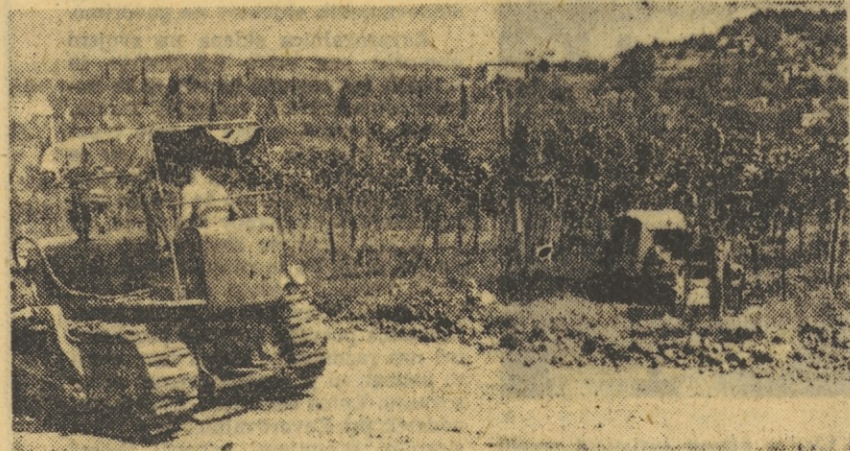
Rudnik Sečovelje — pogled na separacijo

ganizirane na podlagi specializacije posameznih dejavnosti. Ekonomskih enot je 6, ki imajo v svoji sestavi še 13 obračunskih enot. Ekonomske enote so: kmetijska proizvodnja, Meso Piran, mehanizacija, ribištvo, blagovni promet in uprava.

Dejavnost zadruga je, kot smo že omenili, osredotočena v kmetijski proizvodnji na lastnih površinah, vzetih v zakup in v različnih oblikah proizvodnega sodelovanja z individualnimi kmetijskimi proizvajalci. Skupne obdelovalne površine v družbenem in zasebnem sektorju so se povečale od 2292 hektarov v letu 1961 na 2604 hektare v letu 1963. Od tega je največ njiv in vrtov, ki jim sledijo travniki, vinogradi in sadovnjaki. Kar zadeva živinorejo, znaša ob povprečnem staležu goveda 148 glav povprečni prirastek 23,6 kg na eno glavo. Z načrtno selekcijo je zadruga uspelo uvesti živinorejski stalež plemenske pasme. Po tej poti namerava zadruga usmeriti svoja prizadevanja tudi v prihodnje, tako, da bi v času izvajanja sedemletnega plana dosegli povprečni stalež 400 glav, od katerih naj bi bilo 200 glav dobrih mlečnih, 200 glav pa v pitelišču za potrebe lastnega mesarskega predelovalnega obrata.

Sicer pa predvideva sedemletni perspektivni plan zadruga investiranja po vseh ekonomskih enotah, predvsem pa poleg živinoreje v nove površine zemljišč. Površine v družbenem sektorju naj bi se po tem planu povečale od sedanjih 383 hektarov na 800. Zadruga si v zadnjih letih prizadeva, da se struktura te gospodarske organizacije ne spremeni samo v smislu podružbljanja obstoječih obdelovalnih površin, ampak tudi v smislu načrtnejše proizvodnje različnih poljedelskih vrtnin, sadjarstva in vinogradništva. V drugi pričakujejo, da bodo načrtna in postopna vlaganja sredstev v tej smeri kmalu rodila želene rezultate. Po planu za letošnje leto predvidevajo, da se bodo obdelovalne površine v družbenem sektorju povečale za 64 hektarov ali za 12 % pasproti lanskemu letu. Na lastnih površinah bodo več pozornosti posvetili tudi proizvodnji krmnih rastlin za potrebe živinorejske črede.

Ce bi analizirali finančne rezultate poslovanja KMETIJSKE ZADRUGE LUCIJA, bi nedvomno ugotovili, da sodi med sorazmerno dobro stoječe in kreditno sposobne delovne organizacije. Nabavna vrednost osnovnih sredstev je znašala koncem lanskega leta 425 milijonov dinarjev, v tej številki pa niso všteta osnovna sredstva v gradnji. Vrednost gospodarskih osnovnih sredstev ali sredstev skupne porabe so znašala 37 milijonov dinarjev, pri čemer gre predvsem za stanovanjske zgradbe. Zaključni račun za preteklo leto kaže — realizirani celotni dohodek zadruga je lani znašal 1 milijardo 224 milijonov dinarjev, čisti dohodek pa 239 milijonov dinarjev, oziroma 203 milijone po izločitvi vseh obveznosti — da je zadruga dobro gospodarila in dosegla lepe uspehe kljub slabi letini in elementarnim neizodam. Takšno gospodarjenje pa prinaša tudi vsemu gospodarstvu občine, zlasti pa obalnemu območju neprecenljive koristi, zakaj čedalje bolj intenzivno razvijajoči se turizem zahteva dobro organizirano kmetijsko zaledje.

KZ Lucija — sodobno obdelovanje in urejanje vinogradov

kvalitetno opravljanje del, s tem pa tudi nageljši razvoj skupine in vsega podjetja.

Nagel razvoj in vzpon podjetja nenehno naraščanje skupnega dohodka. Medtem, ko je bil leta 1961 skupni dohodek okoli 200 milijonov, je znašal lani že 350, letos pa računajo, da bodo dosegli okoli 800 milijonov dinarjev dohodka.

S SERVISI LAJŠATI DNEVNE SKRBI OBČANOV

STANOVANJSKA SKUPNOST — SERVISNE DELAVNICE PIRAN je organizacija, ki na območju občine Piran skrbi predvsem za neposredno zadovoljevanje potreb občanov, njihovih gospodinjstev, za pospeševanje zdravstva, vzgojnih in kulturnih dejavnosti. Dokajšnja skrb skupnosti velja tudi problemom, ki nastajajo sprito vse večjega razmaha turizma, predvsem vzgoji otrok mladoletni-

KZ Lucija — sortiranje in pakiranje sadja in zelenjave

Odhod iz piranskega pristanišča

PRIZADEVANJE KOMUNALNEGA PODJETJA ZA RAZVOJ IN KREPITEV TURISTIČNE DEJAVNOSTI V KOMUNI

Kot za vsa komunalna podjetja je značilno tudi za KOMUNALNO PODJETJE PIRAN, da ima zelo pestro dejavnost. Razlika je samo v tem, da se to podjetje ukvarja tudi s turizmom. Težišče njegove tozadevne dejavnosti je na vzdrževanju obmorskih plaž na območju občine Piran, ki jo pa namerava razširiti še na izposojanje in shranjevanje čolnov ter na vzdrževanje lokalnega morskega prometa. V ta namen ži gradi čolnarno z vsemi potrebnimi napravami za njihovo vzdrževanje in bo za to porabilo okoli 60 milijonov dinarjev. Nadalje ima v tujini naročene tri hidrogliserje za vodno smučanje, za kar je dobilo že 20 milijonov dinarjev kredita, tako, da bo že letos tudi portoroški zaliv oživel z vodnimi smučarji. Krepitev lokalnega pomorskega prometa pa bo zlasti oživila plažo v Strunjanu in Savudrijsko obalo, ki sta bili doslej zaradi slabih prometnih zvez malone neizkoriščeni.

Poleg omenjene turistične dejavnosti se podjetje ukvarja tudi z drugimi čisto komunalnimi dejavnostmi, za kar ima formirane potrebne obrate kot so: obrati za vzdrževanje kanalizacije, snage cest, parkov itd., nadalje vrtnarijo »Cvetje«, kjer gojijo v velikem številu fikuse in znane ameriške nageljne simovce. Ko govorimo o vrtnariji velja poudariti, da podjetje gradi v Ljubljani novocvetličarno na Prešernovem trgu, ki bo imela potrebne klimatske naprave. S to cvetličarno in pa še z drugimi, ki jih bo podjetje v bližnji prihodnosti še odprlo, namerava podjetje poseči v konkurenčni boj na ljubljanskem cvetličnem tržišču.

V okviru podjetja deluje tudi gradbena skupina za graditev komunalnih naprav. Omeniti velja, da je ta skupina opremljena z najodobnejšo komunalno in gradbeno mehanizacijo, kar ji omogoča hitro in

jih najbolj ovirajo pretesni delovni prostori. S svojimi storitvami in izdelki so lani ustvarili nad 15 milijonov dinarjev realizacije, kar ni malo, zlasti še, če vemo, da je leta 1961 znašala leta 1956 1.730.000 din. V načrtu ima kolektiv z lastnimi sredstvi preurediti enega svojih lokalov, kjer bodo izdelovali konfekcijska oblačila.

HITRO IN SOLIDNO

V zadovoljstvo naših gostov delamo pri nas hitro in solidno, so nam dejali v BRIVNICAH IN ČESALNICAH v Piranu, kjer opravljajo dvojne prepotrebne dejavnosti: moške in ženske storitve. V lepo urejenih in sodobno opremljenih lokalih (tri po številu) je res vedno polno gostov, ki so, sodeč po številnem obisku, nadvse zadovoljni s storitvami spretnih delavcev.

Brivnice in česalnice Piran zaposlujejo zdaj 25 delavcev, ob ustanovitvi leta 1957 pa jih je bilo vsega 4. Letno ustvarijo nad 20 milijonov dinarjev skupnega dohodka. Z ustvarjenimi sredstvi poizkušajo predvsem urediti svoje lokale in izpopolniti opremo s sodobnejšimi napravami. Doslej so v ta namen vložili že več kot 7 milijonov dinarjev. Pri tem pa niso pozabili na osnovni problem, ki tare tovrstno podjetje — fluktuacijo delovne sile. Vendar ta problem ni več tako pereč, zakaj podjetje je z izpopolnitvijo sistema nagrajevanja doseglo povprečni osebni dohodek že 36.000 dinarjev na zaposlenega.

SEDEMKRAT VEČJA PROIZVODNJA

Podjetje PEKARNA IN SLASČIČARNA PIRAN je bilo ustanovljeno l. 1955. Njegova osn. sred. je predstavljala skoraj popolnoma dotrajana pekovaška peč in nekaj inventarja v skupni vrednosti 400.000 din, kar je podjetje prevzelo od likvidiranega trgovskega podjetja »Zvezda« Piran. V takšnih pogojih je lahko kolektiv 15 delavcev v 8 urah speko okoli 2000 kg kruha in ustvarilo letno 16 milijonov realizacije.

Sprito naraščajočih potreb, zlasti zavoljo vse večjega razmaha turizma v piranski občini je bilo nujno povečati zmogljivosti podjetja. Zato si je kolektiv izdelal program 10-letnega perspektivnega razvoja, v katerem je za obdobje prvih treh let bilo predvideno in realizirano zgraditev nove pekarnice z zmogljivostjo 4000-kg kruha dnevno, zgraditev novega slaščičarskega obrata v Piranu za proizvodnjo slaščic in peciva, organizacijo preskrbe prebivalcev v celotni občini s kruhom in mlekom to je prevzem in ureditev prodajalnih podjetja »Klas« v Piranu, ter zgraditev dveh novih slaščičarn v Portorožu in eno v Piranu. Realizacija tega programa je terjala okoli 90 milijonov investicijskih sredstev. S tem pa je bilo rešeno vprašanje redne preskrbe prebivalstva, ki je bilo zlasti pereče v času turistične sezone.

Z zgraditvijo novih zmogljivosti je podjetje doseglo proizvodnjo 300 kg kruha na zaposlenega v 8 urah, zaposluje pa 46 ljudi in bo letos, pravo v podjetju, znašala realizacija že blizu 290 milijonov dinarjev.

Kljub doseženim uspehom pa bo kolektiv nadaljeval z realizacijo programa 10-letnega razvoja.

V bližnji prihodnosti bo podjetje zgradilo še eno pekarno v Luciji, ki bo polavtomatska in enake zmogljivosti kot zdajšnja. S tem bo podjetje odpravilo nočno delo in pričelo z uvajanjem 7-urnega dela, kar doslej ni bilo mogoče. To bo toliko prej uresničljivo, ker bo hkrati z novo pekarno zgrajeno tudi skladišče s hladilnimi napravami in se kruh v poletnih mesecih ne bo več kvaril.

Poudariti je treba, da je kolektiv s svojo prizadevnostjo uspešno opravil nalog, ki si jo je zastavil, saj je v letošnji turistični sezoni redno oskrbovala okoli 22.000 prebivalcev na območju piranske občine; 12.000 domačinov in pa po oceni blizu 10.000 turistov je dnevno pokupilo okoli 8000 kg kruha.

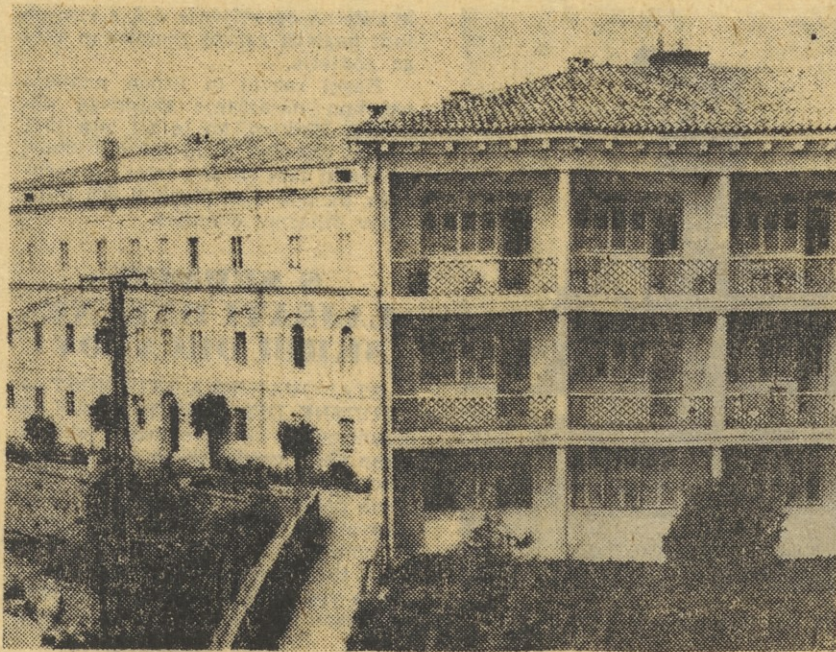

Slaščičarne-pekarnice Piran — v turistični sezoni tudi slaščičarjem nikoli ne zmanjka dela

USMERITEV V SPECIALIZACIJO

V okviru nekdanjega obrtnega podjetja »Zvezda« Piran je poslovalo več različnih delavnic. Med njimi tudi elektrodelavnica, ki se je leta 1955 osamosvojila in postala samostojna gospodarska organizacija pod naslovom Obrtna delavnica »ELEKTRO-RADIO« Piran.

Ze samo ime pove, da sodi v delokrog tega majhnega, zdaj že notranje dobro organiziranega in utrjenega podjetja, ki zaposluje 8 delavcev ter dva vajenca, ena nepogrešljivih dejavnosti. »Elektro-Radio« popravlja vse vrste gospodinskih električnih naprav, od kuhalnikov, likalnikov, pralnih strojev do hladilnikov in naprav za kuhanje kave. Do letos pa je podjetje popravljalo tudi radijske in televizijske sprejemnike. Vendar je slednje vejo svoje dejavnosti opustilo, ker teži k specializaciji. Prevzelo bo vrsto garancijskih popravil najrazličnejših tovarn-proizvajalcev električnih naprav. Tako je podjetje že sklenilo pogodbo za garancijska popravila škofjeloške tovarne hladilnikov, dogovarja pa se še s podjetji Ventilator iz Zagreba in Meteor iz Beograda ter drugim podjetji. Seveda bo povečana servisna dejavnost terjala dokaj boljše delovne pogoje. Predvsem nove poslovne prostore, zakaj zdajšnji so čisto poplavljeni ob visoki plimi in zato ne ustrezajo niti kot delovni in ne kot skladišni prostori. Hkrati s tem pa bodo potrebovali tudi strokovni kader. Na vse to so v podjetju mislili. Ze letos računajo, da se bodo lahko preselili v novo oziroma adaptirano delavnico, svoje delavce pa pošiljajo na izpopolnitev v podjetja za katera bodo opravljali garancijska popravila. Z usmeritvijo v specializacijo bo »Elektro-Radio« v precejšnji meri olajšal skrb tamšnjemu prebivalstvu, samo pa si bi ustvarilo boljše pogoje za nadaljnji razvoj.

Stari in novi del bolnišnice v Piranu

UVAJANJE SODOBNEJSIH NAČINOV PRODAJE

Pred desetimi leti je začelo svojo življenjsko pot TRGOVSKO PODJETJE »KOLONIALE« PIRAN. V poslovalnicah, ki jih ima v Kopru, Piranu, Izoli, Portoržu in Belem Križu nudi potrošnikom živila in gospodinjske potrebščine. S prizadevanjem kolektiva je podjetje v desetletnem poslovanju tako napredovalo, da je lani ustvarilo 7-krat večji promet in je znašal skupni dohodek 237 milijonov dinarjev, letos pa bodo realizirali že okoli 280 milijonov dinarjev dohodka. Pri tem pa se številu zaposlenih ni bistveno spremenilo. Zdjaj zaposluje 17 delavcev. Značilno za to trgovsko podjetje je,

Piran z obširno okolico, je bila zdravstvena služba odločno prešibka. Pomanjkanje zdravnikov in sanitarnih naprav je bilo med drugim tudi vzrok, da so bile razne epidemije v teh krajih zelo pogoste. Zlasti veliko je bilo tuberkuloznih obolenj. Ambulantno službo so delno opravljali zdravniki JLA in pa zdravniki, ki so še izpred vojnih let ostali v teh krajih. Tuberkulozne bolnike je pregledoval zdravnik, ki je enkrat tedensko prihajal iz Ljubljane. Kontrole, evidence in kartoteke bolnikov ni bilo. Neorganizirana je bila tudi zobozdravstvena služba, ki so jo opravljali zasebniki. Sanitarno inšpekcijo so opravljali okrajni organi, zaradi česar ni mogla biti učinkovita.

Takšne so bile razmere okrog leta 1950, ko so začeli prihajati v obalnokraje slovenski zdravniki. Sodobni zdravstveni službi so bili — potem, ko so občine dobile v svojo pristojnost poleg politično upravnega dela tudi organizacijo zdravstva, prosvete in drugih javnih služb — postavljeni temelji za ustanovitvijo zdravstvenih domov na sedežih občin. Ti zdravstveni domovi so postali žarišče zdravstvene nege in varstva, hkrati pa se je zdravstvena služba bolj približala delovnim ljudem. ZDRAVSTVENI DOM PIRAN je začel z delom 1. januarja 1956. Na območju piranske občine živi danes čez 12.000 prebivalcev. To število se v poletnih mesecih zaradi pritoka domaćih in tujih turistov dvigne do 50.000. Zato imajo zdravstveni delavci ob vsakem času polne roke dela. Kljub ozko odmerjenim prostorom, pomanjkanju finančnih sredstev — predvsem za investicije — pa je zdravstveni dom Piran prerastel v osmih letih svojega obstoja v sodobno zdravstveno institucijo.

Zdravstveni dom Piran ima vse oddelke, ki jih zahteva struktura tovrstnega zavoda: 4 splošne ambulan-te, od tega dve v Piranu in po eno v Portoržu ter Sečoveljah; zobno splošno ambulantno z dvema ordinacijama ter šolsko zobno ambulantno; otroški dispanzer s posvetovalnicami in šolsko ambulantno; dispanzer za žene s posvetovalnico in ginekološko ambulantno; babiško in patronažno službo; protituberkulozni dispanzer in higiensko postajo.

V ilustracijo obsega dela Zdravstvenega doma Piran naj napišemo samo nekaj števk: v kurativni službi so splošne ambulan-te v preteklem letu opravile 57.651 pregledov in 45.716 medicinskih storitev; fizikalna terapija je imela 4.079 obsevanj, laboratorij pa 4.900 različnih storitev; splošna zobna ambulanta je opravila 7.597 konzervativnih in 6.952 protetičnih storitev; zdravniki so izvršili 3.597 obiskov na domu.

Enako uspešna v svojem delu in v doseženih rezultatih je bila tudi preventivna služba, ki se zlasti posveča zdravju otrok in mater ter bolni zdravi, pa tudi preprečuje.

Pogled na prepoln trg v središču Pirana, kjer v glavni turistični sezoni skoraj ni moč dobiti parkirnega prostora. V ozadju zgrajba občinske skupščine

USTANOVA, KI NAJ BI JI DRUŽBA POSVETILA VEČ POZORNOSTI

Poslovna enota SPLOŠNE BOLNICE KOPER V PIRANU ima naslednje oddelke in strokovne enote: interni — gerontološki (z 32 posteljami), otorinolaringološki (50 postelj), česna in spec. ambulanta (14 postelj), infektiojski oddelek (46 postelj), aboratorij, lekarno in rentgen. Kljub prizadevanju kolektiva piranske enote splošne bolnice tej zdravstveni ustanovi zaradi nenehnega pomanjkanja finančnih virov za nujno potrebne investicije v obstoječe, za uspešno opravljanje zdravstvenih storitev neprimerne objekte še ni uspelo zaživetvi pravo življenje. Interni, otološki (oddelek za bolezninosu, grla in ušesa) in okulistični oddelek so nameščeni v stari zgradbi, ki sploh ni bilo zgrajena za bolnišnico. Zgradba nima centralne kurjave, niti dvigala, sanitarije so neprimerne in premajhne, približno 80 % opreme pa je iztrošene. Premajhna amortizacijska sredstva, velike obveznosti za odplačevanje anuitet žal onemogočajo, da bi ustanova v potrebni meri vzdrževala obstoječo opremo in jo dopolnjevala z novo. Premajhne zmogljivosti, pomanjkljiva oprema in preobremenjenost poslovne enote Piran pa nomenijo samo del težav, s katerimi se ubada Selošna bolnica Koper, ki jih bo nedvomno ublažila zaradi nove koprške bolnišnice, za katero so sredstva že zagotovljena in ki naj bi se — v interesu vsega koprškega okraja — tudi čimprej aktivirala.

OKOLI 300 LET STARA LEKARNA

Ob ustanovitvi LEKARNE PIRAN leta 1953, je kolektiv prevzel težko breme, kajti tedanji prostori in oprema so bili še iz 17. stoletja. S pomočjo Zavoda za socialno zavarovanje v Kopru in Občinske skupščine v Piranu ter z lastnimi sredstvi, je lekarna vložila precejšnja sredstva v adaptacijo in obnovo novih lekarniških prostorov. Zaradi

stalnega pomanjkanja potrebnih sredstev, traja obnova opreme lekarnice in nabav sodobne aparature še danes.

Narajočajoče potrebe kraja po oskrbi z zdravili — glede na izrazito turistični značaj kraja — pa ne terjajo samo ustrezne prostore in opremo, temveč tudi zadostna obratna sredstva, ki so nujna za zagotovitev večje zaloge potrebnega sortimenta in zdravil. Ta problem, sicer le v glavnem v poletnih mesecih rešuje kolektiv lekarnice s plasiranjem raznih lastnih kozmetičnih proizvodov. Desetčlanski kolektiv si prizadeva, da bi v obeh poslovalnicah, tj. v Piranu in Portoržu zadostil potrebam prebivalstva z zdravili, kar je tudi njegova osnovna naloga. To najbolj prepričljivo dokazuje dejstvo, da se je promet z zdravili v desetih letih skoraj 7-krat povečal.

NUJNI SO NOVI POSLOVNI PROSTORI V KOPRU

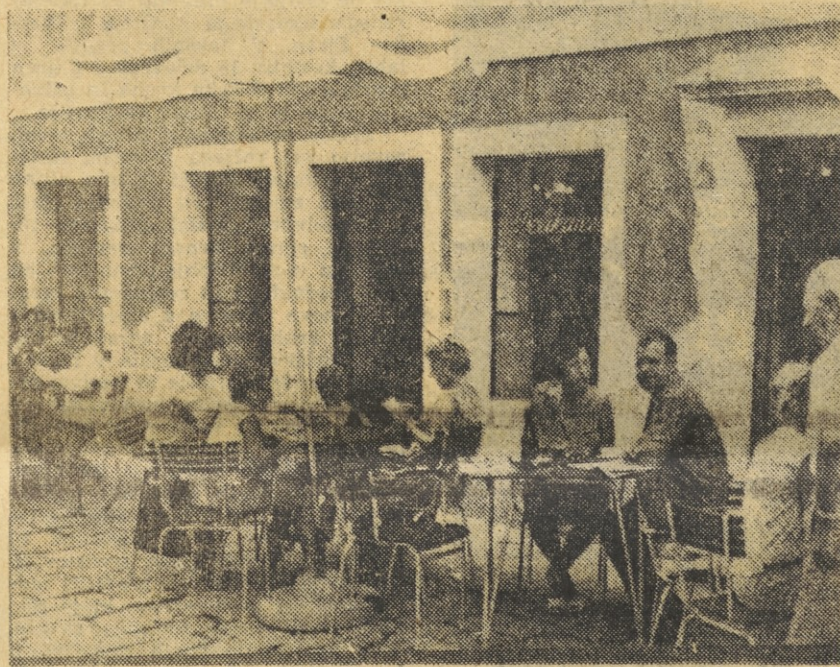
Vse do leta 1962 je zavarovalstvo poslovalo po centraliziranih principih in so zavarovalnice šele z Zakonom o zavarovalnicah in zavarovalnih skupnostih, ki je bil sprejet sredi leta 1961, začele poslovati kot samostojne organizacijske enote. Od takrat dalje lahko govorimo o družbenem upravljanju tudi v zavarovalstvu.

Z decentralizacijo je dobila samostojnost tudi ZAVAROVALNICA PIRAN, ki je v tako kratkem času samostojnega poslovanja dosegla velik uspeh. Ze leta 1962 je znašal znesek inkasiranih premij 670 milijonov, medtem ko je leto prej znašal 554 milijonov. Tudi leta 1963 beleži ZAVAROVALNICA PIRAN visok porast inkasa, saj je znašal 708 milijonov dinarjev, letos pa nameravajo doseči že 757 milijonov dinarjev. Iz tega sledi, da je decentralizacija in osamosvojitve zavarovalnice le pozitivno vplivala na delo članov delovne skupnosti in pripomogla k boljšim delovnim uspehom.

Zavarovalnica posluje na območju občinskih skupščin Piran, Izola in Koper. Sedež zavarovalnice pa je v Piranu in je nujno, da se preseli

Zavarovalnica Piran: »Ceste naj ne bi bile otroška igrišča.«

Prijeten počitek in dobra postrežba so odlike piranske »Delikatese«

PRVA DELIKATESA V KOPRSKEM OKRAJU

Ustanovljeno konec leta 1955 je bilo gostinsko trgovsko podjetje »DELIKATESA« v Piranu registrirano za opravljanje gostinske (točenje alkoholnih in brezalkoholnih pijač, pripravljanje toplih in mrzlih jedil, delikatesnih izdelkov ter izdajanje sob za prenočišča) kakor tudi trgovske (nakup in prodaja pakiranega mesa, mesnih, mlečnih in delikatesnih izdelkov, zelenjave, sadja, izdelkov iz sladkorja in kaka in sladoleda) dejavnosti.

Prvo poslovalnico po ustanovitvi je podjetje odprlo meseca junija leta 1956 v Piranu, pri čemer je značilno, da je bila to prva poslovalnica delikatesnega tipa v koprskem okraju. Kmalu za tem je začel kolektiv »Delikatese« nadalje širiti svojo dejavnost in že leta 1957 odprl poslovalnico v Portoržu, pozneje pa v Piranu še poslovalnico »Istrska klet« na Tartinijevem trgu. Te poslovalnice so odprle vse leto, v času sezone pa ima podjetje še 2 bifeja na plaži v Portoržu, ter po en bife v Strunjanu in v Piranu — na Prešernovem nabrežju. Vendar se piranska »Delikatesa« ob takem obsegu poslovanja ne bo ustavila. V razdobju sedemletnega plana namerava odpreti še nove poslovalnice — v Luciji pri Portoržu in na Plaži v Portoržu — kot bodo pač to narekovale potrebe hitro razvijajočega se turizma in tudi same komunne.

Ce pogledamo gibanje finančnih pokazateljev poslovanja v zadnjih letih, vidimo, da se je podjetje »Delikatesa« zelo dinamično razvijalo, saj so se npr. osnovna sredstva samo v lanskem letu povečala od približno 28 na več kot 41 milijonov dinarjev, od prvih 5 delavcev, kolikor jih je štel kolektiv ob ustanovitvi, se je njihovo število povečalo v letošnjem letu že na 50 ljudi. Realizacija, ki jo je ustvarilo podjetje ob ustanovitvi za 14 milijonov dinarjev, je narasla lani na skoraj 176 milijonov, po planu za letošnje leto pa so predvideli že 215 milijonov.

da si ustvarja potrebna sredstva za razširjeno reprodukcijo ne na račun povečevanja razlike v ceni, temveč na račun povečevanja fizičnega obsega prometa. Kot umni gospodar pa podjetje ustvarjena sredstva vlagala predvsem v modernizacijo poslovanja. Tako je pred nedavnim organiziralo pilsamopostrežni sistem v poslovalnicah v Piranu in Belem Križu. Kolektiv tega podjetja teži k nadaljnjemu izpopolnjevanju sodobnega poslovanja in bo v prihodnjih letih tudi v ostalih poslovalnicah organiziral samopostrežni sistem prodaje, s čimer bo nedvomno uspel doseči leta 1970 začrtanih 350 milijonov dinarjev skupnega dohodka.

MAJHNI, TODA POGUMNI

Eno najmanjših podjetij v Piranu je nedvomno OBRITNA DELAVNICA »SOK« PIRAN. Dvoje skromnih prostorov, pet delavcev in trije stroji je vse, kar ima ta majhen kolektiv. Kljub temu pa podjetje s svojo proizvodnjo — polnjenjem steklenic s cockto, sifonom in lastno proizvodnjo limonade ter oranžade — letno ustvarja nad 20 milijonov dinarjev skupnega prometa. S solidnim poslovanjem, kar se zlasti kaže v dnevni naročilih domačih gostinskih podjetij, ki terjajo dnevno tudi do 15.000 steklenic cockte, oranžade, ali limonade, si podjetje ustvarja potrebna finančna sredstva za svojo razširjeno reprodukcijo. Podjetje v dokajšnji meri prispeva k nemotenemu in rednemu preskrbovanju gostinskih obratov z brezalkoholnimi pijačami.

NASTANEK IN RAZVOJ ZDRAVSTVENEGA DOMA PIRAN

Po osvoboditvi 1. 1945 je bila v krajih, ki jih zajema današnja piranska komuna, zdravstvena zaščita prebivalstva zelo pomanjkljiva. Za tako gosto naseljeno mesto kot je